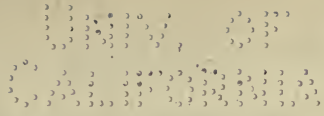

5760

EXTRACTS FROM
MARTIAL

For the Use of the Humanity Classes

IN THE

UNIVERSITIES OF EDINBURGH AND GLASGOW

WITH AN INTRODUCTION

By W. Y. SELLAR, M.A., LL.D.

PROFESSOR OF HUMANITY IN THE UNIVERSITY OF EDINBURGH

EDINBURGH: JAMES THIN

PUBLISHER TO THE UNIVERSITY

1884.

P R E F A C E.

THE following selection from the Epigrams of Martial has been drawn up as a text-book for the students in the Humanity Classes in the Universities of Edinburgh and Glasgow. From some points of view, Martial is the most instructive of all the poets of the Silver Age. He has placed before us, in the most vivid colours, the whole life of Rome as he knew it, good and bad alike: no other author presents us in the same compass with so detailed a view of the daily life and manners of antiquity. His merits as a writer are undisputed: in his own department of Latin literature—and that a department which brings out in a special way the genius of the Latin language—he is without a rival. Yet great as are the interest and importance of his writings, it is impossible to place his whole text in the hands of students; and unless this most valuable page of Roman literature is to be entirely closed to them, selection becomes indispensable. But fortunately, while no writings more imperatively demand censorship, none lend themselves to it more readily, or suffer less from the process: no author

needs less to be studied as a whole, nor have omissions any effect in impairing the value of what is retained.

The selections published by Mr Paley and by Mr Stephenson are excellent; but setting aside the question of price, neither edition covers exactly the ground we have traced out for ourselves, whether as regards the pieces omitted or those included. In the present collection we have attempted to include everything in the author's comments upon human life, that seemed most worth preserving for its wit, humour, sense, or pathos, as well as everything that in a marked degree throws light upon the poet's own life, character, and circumstances; upon the social conditions, manners, and customs of the day, whether in Rome or in the provinces; upon the history, the literature, and the current literary ideas of the time. We have omitted all pieces that are unsuitable for reading in a class: in addition, we have omitted everything that appeared to us to be of inferior merit, to be false in sentiment, or artificial in manner, or merely to repeat in a less pointed way ideas already expressed in other epigrams. In a few cases the omission of one or two lines has enabled us to admit pieces of great general merit, which are thus rendered unobjectionable.

W. Y. SELLAR.

G. G. RAMSAY.

INTRODUCTION.

THERE is no Roman poet among those later than the Augustan age, whose writings, when at their best.

The Text from which these Selections are taken is that of Schneidewin, 1881.

... at the same time, so vividly and brilliantly. He brought one form of literary art, peculiarly adapted to the critical temper of Rome,* and to the vigorous condensation of phrase to which the Latin language adapts itself, to the highest perfection it has ever attained. He wrote, for the most part, of things which passed before his own eyes, and in which his contemporaries were inter-

* Crede mihi nimium Martia turba sapit.

—Ép. i. 3, 4.

needs less to be studied as a whole, nor have omissions any effect in impairing the value of what is retained.

The selections published by Mr Paley and by Mr Stephenson are excellent; but setting aside the question of price, neither edition covers exactly the ground we have traced out for ourselves, whether as regards the pieces omitted or those included. In the present collection we have attempted to include ~~everything in the author's comments upon human~~

~~merit, to be raised in sentiment, or artificial in manner, or merely to repeat in a less pointed way ideas already expressed in other epigrams. In a few cases the omission of one or two lines has enabled us to admit pieces of great general merit, which are thus rendered unobjectionable.~~

W. Y. SELLAR.

G. G. RAMSAY.

INTRODUCTION.

THERE is no Roman poet among those later than the Augustan age, whose writings, when at their best, and when not disfigured by the grave faults by which many of them are defaced, can still be read with so fresh a sense of pleasure as Martial. The indignant earnestness and the tragic passion with which his scenes from life and his characters have been described, has gained for Juvenal a higher place in the esteem of the modern world. But as a literary artist, and a life-like painter of the actual world of his day, Martial has no equal among the poets of "the silver age." None of them can write so naturally and sensibly, and, at the same time, so vividly and brilliantly. He brought one form of literary art, peculiarly adapted to the critical temper of Rome,* and to the vigorous condensation of phrase to which the Latin language adapts itself, to the highest perfection it has ever attained. He wrote, for the most part, of things which passed before his own eyes, and in which his contemporaries were inter-

* Crede mihi nimium Martia turba sapit.

—Ép. i. 3, 4.

ested : and set himself steadily against the prevailing taste, fostered by the public recitations, which encouraged the composition of epics like the "Theseid of the hoarse Cordus," and tragedies like the "enormous Telephus," satirised by Juvenal. Though the spirit in which they treat their subject is very different, yet he and Juvenal agree in seeking the material of their literary art in the realities of the age of Domitian, not in the unrealities of the age of mythology.

Martial does not, like Juvenal, profess to write in the interests of morality ; nor has he anything of the introspective wisdom which blends with the experience of Horace. But he is, among all Roman poets, with the exception, perhaps, of Catullus, the keenest observer ; and his observation is more disinterested, and its range more varied, than that of the poet whose character might be described in his own words, "odi et amo." In the last twelve years of a fairly long life he summed up in about 1200 epigrams, written in twelve books, his experience of life, gathered through five-and-thirty years of residence in the capital. Coming to Rome as a stranger from a remote and unsophisticated Spanish colony, at an age when curiosity and the powers of enjoyment are keenest, he must have received many vivid impressions from scenes and objects, which would awaken little emotion among those brought up amongst them. He lived for these

five-and-thirty years the life of a struggling, but on the whole a successful adventurer. He knew a great variety of people of all ranks, and enjoyed much social and literary popularity. Though he found many butts for the exercise of his wit, he does not seem to have laid himself open to serious enmities. Even his negative attitude in regard to morals and politics contributed to his success as an accurate observer and painter of the life which passed before his eyes. He could live pleasantly among his contemporaries and write his epigrams without the sense of fear or of shame which reduced the more eminent or the more high-minded men of his time to silence ; and he could be the piquant critic without feeling himself called on to be the indignant satirist of his age. And as truth is the chief aim of a critical, and effect the chief aim of a satirical representation, more reliance may be placed on the sketches which Martial drew from life, without any other motive than the pleasure of drawing them, than on the pictures worked up with all the resources of rhetorical art by Juvenal. It is remarkable how often the original sketches and comments of the epigrammatist have given the first suggestion of the more elaborate representations and more powerful invective of the satirist. Few painters of manners and characters, endowed with so keen a sense of the ridiculous, have been so little of caricaturists as Martial.

Our knowledge of the outward incidents and of the

general course of his life, and the estimate which we form of his character, are derived almost entirely from the twelve books of epigrams already mentioned, published between the years 86 A.D. and 102 A.D. Between 86 A.D. and the end of 96 A.D. eleven books appeared, for the most part at intervals of a year. A revised and enlarged edition of Book X., more adapted to the principles and tastes of the new régime, appeared in 98 A.D., after the accession of Trajan to the Empire. Three years later the last book, the twelfth, was sent from Spain to Rome. But besides these twelve books, which are his most important literary legacy, there is a short book prefixed to them to which the title of "*Liber Spectaculorum*" has been given, the first edition of which must have been published in the reign of Titus, *i.e.*, before 81 A.D., at the opening of the Coliseum. Two other books, numbered XIII. and XIV., and named *Xenia* and *Apophoreta* contain about 350 inscriptions in distyches, suitable for presents given and received at the Saturnalia. The date of the publication of these books is uncertain, but it was probably some time before the publication of Book I. In the first poem of that book he introduces himself as "Martial, known all over the world for his brilliant epigrams."

"Toto notus in orbe Martialis
Argutis epigrammaton libellis."

And in a later epigram of the same book (i. 113) he speaks with humorous candour of a bookseller who

continued to sell his boyish and juvenile productions which he himself had forgotten, and which he assures his reader would be a bad investment for their leisure. The poems by which his fame had been established at the time of the publication of Book I. must have been either the "Liber Spectaculorum" and the "Xenia" and "Apophoreta," or some other books of epigrams which have been lost; unless we are to suppose that this epigram was prefixed to a later edition of the poems, after several of the books had been already published.

Although he is not absorbed in his own feelings like Catullus, nor in his own inner life like Horace, and although he is not always to be assumed as commenting on his personal experience when writing in the first person, yet, like most of the Roman poets, he tells us a great deal about himself in his writings, and he has left the mark of his own character and mode of life upon them. The first fact we learn about him is that he was the youngest of a remarkable set of writers, including the Senecas, Lucan, and Quintilian, whom Spain contributed to Roman literature in the first century A.D. A similar effect was produced by the first introduction of literary culture into Spain as had been produced among the mixed Italian and Celtic people of the North of Italy in the last age of the Republic and in the Augustan age. Martial speaks of himself (x. 65) as "sprung from the Iberians and the Celts, and a

countryman of the Tagus;" and to this barbarous origin he may owe the freshness and vivacity of his genius, as well as his want of that Roman self-respect and seriousness which are so conspicuous in the greatest of his contemporaries, Tacitus and Juvenal. He was a native of Bilbilis, or Augusta Bilbilis, as he once calls it, a Roman colony in a high and picturesque situation near the sources of the Tagus, the impressive features of which, with the "shallow, restless" Salo flowing round the base of its hill, and the outlines of the neighbouring mountains, recur to his memory during his long absence in Rome (i. 49). He has a pleasure in recalling the uncouth names of many spots familiar to his earlier years. He returned to Bilbilis for the last three years of his life, and in the poems written immediately before that event (x. 96, 103, 104) he anticipates the pleasure of seeing again the scenes and the few remaining comrades familiar to him five-and-thirty years before, and he anticipates that his native town will be as proud of him as Verona is of Catullus. In a poem which appears in the same book (x. 24), written probably about the same time, *i.e.*, 98 A.D., he speaks of himself as celebrating his fifty-seventh birthday on the Kalends of March. We may accordingly place the date of his birth in 41 A.D. With a touch of natural piety he names his parents, Fronto and Flaccilla, as already dead, in one of the rare epigrams (v. 34) in which he gives

expression to his purer and more tender feelings. Their station in life is indicated by the words he uses of the homely comforts of his early home, "saturae sordida rura casae." In another epigram (ix. 73) he speaks ironically of their folly in giving him a literary education,* which had proved less profitable than the trade of a shoemaker and the arts of an adventurer had been to one of the objects of his satire.

He came to Rome about the year 63 A.D., at a time when his countrymen, Seneca and Lucan, were in their highest repute. From two notices of them (iv. 40, xii. 36), it may be inferred that their houses were open to him on his first arrival in Rome, and that through them he was introduced to the influential family of the Pisos. In three epigrams (vii. 21, 22, 23) addressed to the widow of Lucan, and published about thirty years after that poet's death, he speaks of him in terms of respectful admiration. He may have learned from the fall and death of his early patrons in 65 A.D. the necessity of keeping clear of politics and of flattering the ruling power of his day. He has recorded, however, in more than one place, when it was quite safe to do so, his detestation of Nero. Besides those already mentioned, he numbered among his friends others of his countrymen, eminent in letters or law,

* At me litterulas stulti docuere parentes
Quid cum grammaticis rhetoribusque mihi

such as Decianus of Emerita, Canius of Gades, and his own townsman Licinianus (i. 61). His intimacy with Quintilian appears in an epigram (ii. 90), in which he excuses his want of ambition on the ground that he preferred to enjoy his life to any worldly success. From the tone of that and other epigrams, it may be conjectured that the great rhetorician and others of his friends had advised him to practise at the bar, and that he felt the repugnance to the settled industry of that profession, which other poets and men of letters have expressed in ancient as well as modern times.

He continued for nearly five-and-thirty years to lead a kind of Bohemian life, on the whole not discontentedly, although he often makes the complaint, reiterated by Juvenal, of the poor gains of a poet compared with those of a musician or an auctioneer, and of the difficulty of making an honest livelihood by any means at Rome. He often speaks complacently of the large circulation which his books enjoyed at home and abroad, and he particularly objected to people who wanted to borrow them from him, instead of buying them from his bookseller (i. 117). But the proceeds of a "libellus," published annually, could not procure him the necessaries, still less the luxuries, of life, in a town "where hunger was costly and the provision-market led to bankruptcy" (x. 96), and we find that he has no scruple in being dependent on the liberality of patrons

for gifts of money, for a dinner, and even for his dress. We find him frequently asking for gifts and loans which he does not mean to repay, or returning thanks for the present of an unusually splendid toga, and hinting that his cloak was too shabby to wear along with it. The relation of dependents to patrons has not generally been a dignified one even in modern times; but there is no time known to us in which it appears so incompatible with self-respect as in the age of Martial and Juvenal. An institution like the "sportula," or money-dole to provide the daily dinner, for which, if we may trust Juvenal, people quite well-off, and even enjoying high office, were in the habit of applying, would have been resented in the most insolent days of English patronage; nor is there any record in the literature of the Georgian era of such entertainments as those described, not by Juvenal and Martial only, but by the younger Pliny, in which, while the host eats mullets or Lucrine oysters off plate, and drinks wine as old as the Social War or the Consulship of Opimius, the humbler guests partake of a crab, with a shrivelled egg, and drink sour Veientan wine from the commonest ware. The return expected for these hospitalities was the attendance, through all weathers, on the morning levée of the patron. Many of the epigrams show what an intolerable burden this was felt to be; and during the later years of his residence at Rome, Martial often excuses himself from attendance by sending a poem

or a newly published volume instead of appearing in person.

He had a great variety of patrons to choose from. He received certain privileges (the "jus trium liberorum" and the "semestris tribunatus," which conferred permanently the equestrian rank) from the Emperors; and although, notwithstanding his assiduous flatteries, he failed in his applications for gifts of money from Domitian, he enjoyed his favour so far as to be asked to dinner, and to obtain the grant of Roman citizenship for many persons in whom he was interested. His relations to the Court brought him into connection with Parthenius, the Chamberlain of Domitian, who continued to hold that office under his successors, with the Egyptian Crispinus, the object of Juvenal's detestation, and with various other favourites of the Emperor. Regulus, who appears in the Letters of Pliny as one of the most cruel of the prosecutors (*delatores*), and one of the most shameless among the fortune-hunters (*captatores*) of the time, is the subject of more than one of Martial's flattering epigrams. But he had also good and distinguished men among his friends. Among these were the younger Pliny, to whom he addresses an epigram (x. 19), in which he shows his tact by suggesting that future ages would rank his labours as an advocate with those of Cicero. Pliny repaid the compliment by giving him a sum of money on his retirement from Rome, and by paying a con-

descending but kindly and appreciative tribute to his memory when he heard of his death three or four years afterwards.

Among other rich men whose favour he enjoyed and who are commemorated in the epigrams, there were several who played a part in the history of their time, or who were eminent at the bar or in literature, such as Antonius Primus, who led the advanced guard of the Vespasians into Italy (Tac., Hist. iii.), Silius Italicus, Julius Martialis, Bassus, Faustinus, Stella, &c. Martial not only enjoyed the dinners and his occasional visits to the villas of those men, but evidently entertained a sincere regard for them. Literature if not a remunerative, was at least a fashionable pursuit in the reign of Domitian, and we read of great numbers of poets, good, bad, and indifferent, but especially the last, whom Martial met in the poets' club ("poetarum schola"), of whose airs he was a keen observer, and of whose recitations, private and public, he was often an unwilling listener. Of his older contemporary Silius, whose social position was much higher than his own, he writes in terms of respectful admiration; and to a still more illustrious contemporary, Juvenal, he writes in three epigrams in the language of familiar comradeship. But he is silent about Statius, who wrote his "Silvae" about the same time as he himself wrote his epigrams (some of them upon the same subjects), and who lived partially, at least, in the same

society. Statius also ignores him; and their tastes are sufficiently dissimilar to account for mutual dislike. The scholarly and amiable imitator of Virgil might naturally regard his vigorous and vivacious contemporary as a mere writer of ephemeral and often disreputable trifles; while the strong realistic sense of Martial must have disposed him to ridicule the pompous pretension of describing the incidents and interests of a most unheroic time in the artificial phrases and metrical variations of heroic poetry. It does not need a minute study of the two poets to decide which has succeeded best in keeping alive in his verse the follies and vices, the humours and pleasures, the pomp and luxury of their time, and even whatever of serious worth, beauty, and pathos could thrive in the age of Domitian.

From the time of his first coming to Rome till his return to Spain, he led with rare exceptions the life of the town. He speaks of himself (i. 117) as living up three high flights of stairs,

(" *Et scalis habito tribus, sed altis,* ")

and in another epigram (i. 108) he speaks of his garret ("*cenacula*") as overlooking the laurels surrounding the portico of Agrippa; and he describes himself as having grown an old man in that quarter of the city. Later he seems to have moved to a small house of his own on the Quirinal—

(" *Parvi sunt et in urbe Lares,*" ix. 18.)

He possessed also "a very tiny country place" ("rus minimum,") in the Sabine territory, near Nomentum, which if it did not afford him the pride or pleasure which Horace derived from his Sabine home, yet gave a welcome refuge from the bores (ii. 38) and from the noises (xii. 57) of the town. The third book of epigrams is written from Cisalpine Gaul, to which he had retired in temporary disgust, and perhaps with the view of retrenching his expenses; and he expresses a wish that he might find the rest and home of his old age (as Horace hoped to find his at Tibur or Tarentum) in the neighbourhood of Aquileia and the Timavus. But even during this absence, as later during his retirement in Spain, the subject of nearly all his poems is taken from recollections of the town. In the earlier part of his career he used to accompany his rich friends to Baiae and elsewhere, and he thoroughly appreciated and has perpetuated in very graceful verse the charms of their country places. But the town was essentially his home, the centre of his interests, cares, and pleasures, the sphere of his observation, and the inspirer of his verse. Yet though there is much less of "sentiment than sense" in the epigrams, there is one vein of idealising feeling, which breaks out from time to time especially in the later books, a "nostalgia," or longing for his old home in Spain (x. 96, 103, 104; xii. 18), for its rude plenty, for the field sports he had enjoyed in his youth, for emancipation from the

bondage of the toga, the levée, and the ruinous price of living, for what he somewhere calls "the comfort of the tunic" ("tunicata quies"), and for the long morning sleep which was to make amends for all the sleep he had lost in paying his early visits, or sitting late at the entertainments of his friends. These feelings, expressed with frank sincerity and quite in keeping with his whole character, afford a more natural explanation of his return to Spain than the supposition that the new rule of Trajan was less favourable to his career as a poet than that of Domitian had been. The change seems at first to have exercised a happy influence on his spirits; and he contrasts with genuine enthusiasm his own enjoyment of his freedom with the restless discontent with which he imagined his friend Juvenal treading the streets of Rome.* But this life of ideal ease did not long satisfy him, and his disappointment is plainly expressed in the prose preface to Book xii., which was written, as he says, after three years of listless indolence. He missed the inspiring presence of a critical and appreciative audience, and the materials for his wit and sketches of character furnished by the libraries, theatres, and social meetings of the metropolis. He finds, too, the jealous detraction and gossip of a small provincial town more intolerable than the old familiar worries, which were really pleasures in disguise.

* xii. 18.

One consolation he did find for a time at least, in the society of a Spanish lady named Marcella, to whom he was indebted for a delightful house and garden, and whose manners and accomplishments restored to him the old familiar charm of Rome (xii. 31, 21: "Romam tu mihi sola facis"). He uses no expression to prove that she became his wife: yet he writes of her with more respect and gratitude than a man of his stamp would use in reference to a mistress. As it had become a second nature to him to depend upon a patron, it was probably in something like that relation that she stood to him. It does not appear that he was married during his residence at Rome; for although the word "uxor" occurs in some of those epigrams which the world would most willingly let die, it is not to be assumed that he is there expressing his own feelings or recording his own experience. In mentioning (ii. 92) the fact of his having received from the Emperor as the reward of his genius the privileges granted at an earlier time to the father of three children, he writes as if this exempted him from the burden of an actual wife and family ("valebis uxor"). In one of his purer epigrams in which he paints his ideal of a happy life (x. 47) he includes "a modest wife who was yet no prude," and in another (ii. 90) he expresses a wish for a wife, provided she were not too learned a woman—"sit non doctissima conjunx." But the general tone of his epigrams is that of an easy-living

bachelor, who knew nothing of the cares or consolations of family life. He seems to have died shortly after the publication of his twelfth book of epigrams, when he must have been about sixty years of age. In one epigram (vi. 70), the point of which is happily expressed in the words—

“Non est vivere, sed valere vita,”

he contrasts the exceptional health enjoyed for sixty years by his friend Marcianus with his own losses out of life through fevers, lassitude, and pain; in another (v. 9) he speaks of a fever brought on by a visit from one Symmachus and his pupils; and again he speaks of a dangerous illness from which he had recently recovered, and wonders when his doctor will allow him again to drink Setine wine (vi. 47, 58, 86).* The variety and quality of the dishes which he frequently specifies in his descriptions of Roman dinners are sufficient to account for occasional attacks of “*gravis languor*” and “*mali dolores* ;” but the ordinary mood of Martial is as far removed as possible from that of an invalid. He gives us some idea of his personal appearance in an epigram (x. 65) in which he contrasts himself with an effeminate Greek. The stiff Spanish hair, the shaggy cheeks and limbs, the rough voice there spoken of, as also the vivacity and *bonhomie* with which he looked on the world, are all indicative of a vigorous

* It is to be noted that all the epigrams referring to his illness are written about the same time.

vitality, and of its natural accompaniment, a cheerful temper.

The causes which have limited Martial's popularity in modern times are not far to seek. His frequent coarseness must always deny to his writings, as a whole, that place in education to which the fulness and variety of interest, the vivid revelation of life and character, which they contain, would entitle the greater part of them. Few writers of equal genius have been so wanting in dignity of character, or so indifferent to the moral influences by which human life is elevated and purified; scarcely any have shown such cynical effrontery in the use of language which not only no literature, but no speech among civilised men, should tolerate. His flatteries and his coarseness, though they cannot be separated from his personal character, or from the use to which he put his genius, may yet be partially explained by his position and by the circumstances of the time when he wrote—the last and worst decennium of the century, which witnessed Tiberius, Caligula, Claudius, Nero, and Domitian, rulers of the Roman world. As a provincial of obscure origin, the native of a conquered province, he knew nothing of the pride of family or the pride of nationality, which were great supports of Roman virtue in every age. As one who had to live by his wits, he found it part of his *métier* as poet to flatter the Court and its favourites at the time “when the last of the Flavian

line was tearing in pieces the almost lifeless world, and to amuse a society, the vices of which have been painted by Juvenal. The tones in which Domitian is addressed as a conqueror and ruler contrast not favourably with the indignant silence maintained by Tacitus and by Juvenal during the years of oppression. If it is thought to derogate from the dignity of Virgil and Horace that they attribute divine functions to Augustus, it would be difficult to characterise the irreverence—if such a word can be applied to one who was too indifferent even to express any scepticism as to the religious traditions of Paganism—which habitually compares the recognised Ruler of the Universe with the “Tonans” of the Palatine, and always to the disadvantage of the celestial Potentate. Statius is nearly as fulsome in his adulation; a fact which suggests the inference that the vices and cruelties of Domitian were not so obnoxiously apparent to men of moderate position as to those of hereditary or official rank like Tacitus, or to such as by independence of speech or bearing gave offence to his favourites—as was probably the case with Juvenal, “*irati histrionis exul.*” But Martial admits the insincerity of his adulation by the changed tone which he assumes after the accession of Nerva and Trajan. He had the tact to understand that the old flatteries were no longer in season, and to disguise his new attempt at courtiership by the assumption of Roman patriotism (xii. 6, 8; x. 72, 7). The

flatteries of Regulus, Crispinus, Earinus, and the epitaph on Paris, imply a similar moral indifference. Martial was indeed as little of a moralist as of a patriot. He had no active hatred of evil in any shape. He was tolerant of everything except hypocrisy and the faults which make a man a bore, a pedant, a stingy host, or an illiberal patron.

It is more difficult to speak of the other fault, which has made many lovers of classical literature decline, if not to make acquaintance, at least to become intimate with him. Although much the greater number of his epigrams—probably four-fifths of the whole—might, if translated into any language, be read with pleasure by any kind of educated reader, there is a considerable residuum which can be read by scarcely any class with any feelings except those of extreme repugnance. Others of the greater Roman writers are tainted by similar grossness ; and, as we learn from Pliny's letters, it was the fashion,—probably a survival of the tendency that produced the primitive *Versus Fescennini*,—of the most respectable Roman writers to write occasional verses which would be offensive to the purer taste of modern times. But Martial's violations of decency are worse even than those of Catullus and Juvenal, and they cannot plead the palliation of being dictated by outraged feeling or indignant disgust. Martial's motive for his flagrant improprieties seems simply to have been the wish to amuse his readers

and to sell his books. He claims for them the license of the "Floralia" and the "Saturnalia." His life was probably neither laxer nor stricter than that of many of his contemporaries. He makes a similar plea to that urged by Catullus, that "though his page was licentious his life was virtuous." The cynicism of a middle-aged man, who had little faith in the virtue of men or women, is expressed or implied by him as offensively as by Juvenal. He is indeed too candid a man not to admit that there are good women in the world; and in the wives of some of his patrons, such as Julius Martialis, he recognised worthy specimens of Roman matronhood. But on the whole, while there is scarcely any ancient writer who treats of the relations of the sexes with so little passion, there is none (unless we except Juvenal) who treats them with such offensive indelicacy.

These glaring faults must be freely admitted. The worst things in Martial are worse than perhaps anything else in ancient literature. It remains to ask what were the qualities which made him a popular man and popular writer in his own day, and which enabled him to paint the life of his age so vividly and naturally that the colours have kept fresh till the present time. There is one extant testimony of the impression which he made on a man of irreproachable character, and of literary taste and accomplishment in his own day. "I have heard" (Pliny writes to his friend, Cornelius Priscus, Ep. iii., 21) "of the death

of Valerius Martialis, and I am sorry for it. He was a man of genius, of quick intelligence and vivacity, with a great deal of wit and pungency in his writings, and at the same time great candour." It is difficult to find the exact equivalent of the Latin word "candoris" in this passage. As contrasted with the "salis et fellis," the intellectual qualities of a piquant social satirist, it implies fairness and good nature. And Martial's writings produce, on the whole, the impression that this character is deserved. His tone is that of a man who was perfectly honest, and while he enjoys the exposure of every form of social pretence, he perpetually protests against the imputation of writing from animosity, the love of detraction, or the desire to give pain to individuals. —"Ludimus innocui,"* is his justification of his satire. He says of one Mamercus (v. 28) who could never speak or think well of anybody, "Perhaps," he says, "you may think he is a malignant man: I think him a most unhappy man who is pleased with nobody." He writes with the consciousness of being true to his friends. He is appreciative of their moral and intellectual excellence, and shows a generous recognition of their generosity (viii. 17); and while he exposes the arts

* Cf. also

"Hunc servare modum nostri novere libel
Parcere personis, dicere de vitiis."

by which the baser sort of adventurers raised themselves to fortune and station, he appears to do so without envy or malignity. Except where he is professedly playing the part of a courtier or a pander to vicious tastes, he is a man eminently frank and sincere.

In an invitation to one Toranius, whom he addresses in a prose epistle (ix.) as “frater carissime,” there is this characteristic touch—

“Parva est cenula—quis potest negare?
Sed finges nihil, audiesve fictum,
Et voltu placidus tuo recumbes,” *
—(v. 78)

written in the spirit which dictated the lines of another well-known invitation—

“You’ll have no scandal while you dine,
But honest talk and wholesome wine.”

In another invitation to six of his friends, poets and wits, Stella, Canius, Flavius, &c., after telling them their bill of fare, he adds—“With our wine we shall have wit without gall, frank speech which you need not fear to remember next morning, and nothing which you would wish unsaid. I want my guests to talk about the green and blue colours of the racers; no charge of treason arises over my cups.” He

* “It is a modest entertainment—who can deny it? But you will say nothing you do not mean or listen to anything not meant, and will recline with your natural quiet expression.”

has the merit, which atones for many sins, of being absolutely free from pretence, cant, pedantry, and affectation of any kind. In an age abounding in hypocrites, he wants to appear neither better nor worse than he is. His principle in life is to know what you really like, and to keep to that; to be yourself and not to strive to be somebody else—

“*Quod sis esse velis, nihilque malis.*”

—(x. 47.)

Living in a very artificial age, he was perfectly natural. He hated pomp and show, the taedium of the toga, of the matutinal levée, of the public recitations, of the long dinners at which the host and his rich friends ate, drank, and were served differently from the other guests. Like Juvenal (iii. 18), he indicates his preference of natural things to the monuments of art (i. 88), and even of the wilder to the more cultivated beauties of Nature—of the “*fons vivus et herba rudis*,” or of the country-house which “*rure vero barbaroque laetatur*” (i. 88; iii. 58.) But it is especially in literature that he shows his dislike to what is unreal and artificial; to affected obscurity or archaism, to irrelevant learning, to the divorce of poetry from the interests of human life. He prays that his own writings “may satisfy grammarians, but may need no grammarian to interpret them” (x. 21). Of artificial contortions of form, metre, or expression, which some writers aimed at, he uses words which

might be applied to the literary or æsthetic affectations of our own day ;—

Turpe est difficiles habere nugas
Et stultus labor est ineptiarum.*

—(ii. 86.)

He ridicules an advocate who, having to plead on the loss of three she-goats by theft, digresses to Cannæ and the Mithridatic war, to Marius, Sulla, and the Mucii. He contrasts, not without a hit at Statius, the false epics and tragedies of the day with “his own page, which has the true flavour of human life and character” (x. 4).

There are indications also in him of a vein of higher and finer sensibility, which raises him in the esteem of the reader, and gives to many of his pieces a title to recognition among the serious poems of the world “*sanctiora carmina*”—to use a phrase of his own. As there is no character for which he expresses such dislike as that of a hypocrite,† or impostor of any sort, so there are no qualities of which he so constantly expresses appreciation as sincerity and loyalty (“*simplicitas*” and “*fides*”),

* “One should be ashamed to produce difficult trifles, and the toil spent on affectations is folly.”

† Cf. with Juvenal ii. 2 &c.—

Quoties aliquid de moribus audent
Qui Curios simulant et Bacchanalia vivunt.

Martial i. 24, 3—

Qui loquitur Curios assertoresque Camillos,
and i. 96, 9—

Fuscos colores, galbinos habet mores.

regarded by the Romans, as by ourselves, as those essential to an honourable man. If he was not himself an example of domestic virtue and happiness, he could recognise them in the lives of others. We do not often find, even in more serious and pathetic writers, true feeling more simply expressed than in the two last lines of a short poem written in celebration of the marriage of his friend Prudens with Claudia Peregrina—

Diligat illa senem quondam, sed et ipsa marito,
Tum quoque cum fuerit, non videatur anus.*

—(iv. 13.)

His respect for Marcella shows true appreciation of one who in a remote province had learned from nature the grace and urbanity of the finest ladies of Rome; and a similar feeling is shown in the charming epigram on Claudia Rufina, born in Britain (xi. 53). But the tenderest side of his character appears in the sympathy which he shows with dependents, in his love for children, and in the natural sorrow with which he laments their death. There is a vein also of idyllic poetry in some of his pieces, especially in those in which he recalls the memory of his home in Spain, describes the attractions of his friends' villas, or escapes in fancy from the routine of the morning levée to some homely

* "May she love him when an old man long after this, and herself, even when she has become old, not be old in the eyes of her husband." May this Claudia Peregrina not be the same as the Claudia Rufina of xi. 53?

farm, where he might enjoy his ease, and the plenty supplied by his fields, woods, and streams (i. 55). These sensibilities indicate that in a happier time he might have risen to a higher strain than that which satisfies him, as the genial or cynical satirist of the town.

As regards his art, he professes to be of the school of Catullus, Pedo Albinovanus, and Domitius Marsus; but it is the poet of Verona whom he especially regards as his master. He acknowledges his superiority, and desires only to be ranked as second to him—

“Sic inter veteres legar poetas,
Nec multos mihi praeferas priores;
Uno sed tibi sim minor Catullo.”*
—(x. 78.)

In this criticism of himself he shows the admirable common sense and just appreciation of the proportions of things, and the freedom from either undue egotism or undue diffidence, with which he criticises other men. The substance of his writings is drawn much more from knowledge of the world than of books, but his mastery over form, metre, and style implies a studious use of Greek, and still more of Roman models. The form of his epigram must have owed much to the works of the Greek

* “So may I be read among the old poets; and may you not prefer many of them to me, but may I be second in your eyes to Catullus only.”

epigrammatists ; but though he shows occasional familiarity with the diction of Homer, and quotes various Greek proverbs, there is nothing to show that he drank deeply at the sources of Greek poetry. He was sufficiently learned in the stories of mythology to apply them happily in his epigrams ; but the contempt which he entertained for the readers of the “*Ætia Callimachi*,” dictated a sparing use of such illustration. It is noticeable that while among the various presents for which he has written inscriptions, there are copies of Virgil, Cicero, Propertius, Livy, Sallust, Ovid, Tibullus, Lucan, Catullus, and Calvus, there is mention only of two Greek books—Homer and the *Thais* of Menander. There is no Greek writer to whom we should have expected Martial to be more attracted by similarity of tastes and genius than to the great master of the new comedy ; and in one epigram (v. 10), in which he gives instances of the greatest Greek and Roman genius, the names which he specifies are Homer and Menander, Virgil and Ovid. The study of Martial confirms what is suggested by the study of Juvenal, that during the first century A.D. the native classics were more cultivated than the master-pieces of Greek genius, which inspired and educated the men of the Ciceronian and Augustan age.

He concurs with the common verdict of antiquity in assigning unquestioned pre-eminence to Virgil among Roman poets. He is intolerant of those

who wished to revive a taste for the older poets (xi. 90), Ennius, Attius, and Pacuvius; and there is no indication that he had any acquaintance with Lucretius, with whose spirit and genius he could have had no sympathy. His choice and management of metres, especially the Phalæcian and Scazon, and numerous allusions and references in the epigrams attest his relation to Catullus. Frequent similarities of phrase indicate his familiarity with Horace; and if his simple philosophy of life—"vive hodie"—needs affiliation to any doctrine, it may claim affinity with the maxims of the Venusian. To Ovid his debt is greater than to any other writer except Catullus; and he, like Menander, was an author who would attract him by the facility both of his morals and his genius. The great admiration he expresses for Lucan is probably in part prompted by a grateful remembrance of kindness received from him in youth, and that for Silius, a rich man of consular rank, is perhaps less disinterested. He applies the epithet "facundus" to his friend Juvenal; but it is not likely that the latter had given anything to the world before the death of Martial; and the debt which the great satirist owed to the more original observation, and the more immediate contact with life, of his brilliant contemporary can scarcely be overstated.

Martial, in his maturity at least (for there is nothing to determine the form of his youthful writings),

limited himself to one form of art, the epigram. He constantly disclaims the ambition of writing works of greater compass: he admits that his poems are "nugae," but adds that the world, at home and abroad, read them, while it only praised those of greater pretension. But no writer ever found a form of art more suited to his genius, his mode of life, and the subjects treated by him. His genius was in the highest degree observant and critical; it was unreflective and did not work continuously. Though lively and active-minded, he was also, as he himself says, or allows others to say of him, thoroughly lazy, "desidiosus eques." He lived constantly in the world, in the midst of innumerable distractions of pleasure and social custom. The subjects which interested and inspired him were the daily incidents of life, the people whom he met in society, the gossip of the clubs, the theatres, and baths. Such subjects admit of being treated in a more living way, in short epigrams dealing with each thing individually, than in connected representations; and this is one reason why the pictures of Roman life given by Martial seem more true to nature than those given by Juvenal. No one ever made a form of art more truly his own than he made the epigram. When we remember that he has left about 1500 (including Books xiii. and xiv.), nearly all drawn from actual life, it is wonderful that there is so great a variety in their substance and expression. Their

interest is rarely merely verbal. The substance of the epigram is not suggested by the play of words, but some incident, situation, or character is first presented for its own sake, and the comment is added, explaining the meaning of the thing described, or the tendency of human nature which it illustrates, sometimes with serious or pathetic, more often with witty and pointed emphasis. It is the amount of human life which they reproduce, and the freshness and directness with which this is done, that constitutes their interest. In contrast with the sulky solitude which seems to have been congenial to Juvenal's temper, Martial appears to have known everybody, and to have been at home with all kinds of people, reputable and disreputable. He writes (ix. 97) of some one "bursting with jealousy because he (Martial) was popular with his friends, asked out everywhere, liked and esteemed by everyone." The varied impressions from such a life as he led during five-and-thirty years in the great capital of pleasure and business, as they were formed day by day, or recalled vividly to memory, found, in that age, the epigram their fittest vehicle of expression, as in the age of Menander they had found the comedy of manners.

To students of antiquity one great value of Martial is that, more than any classical writer, he restores the outward spectacle of Rome and of Roman fashions in his day. He is the best guide to the imperial city which we now visit in its ruins. He had this

spectacle constantly before his eyes during all the best years of his life ; he heartily enjoyed it, and has represented the animated movement in the midst of which he lived in close connection with its splendid environment of temples and palaces, theatres and amphitheatres (it was the time when the Coliseum was opened), baths and porticoes, then bright with famous works of art ; of covered drives, streets and shops ; the “triple forum,” and the villas and spacious pleasure grounds on the hills opposite, or in the neighbouring Campagna, or at the more distant Tibur or Baiae. The chief interest of the books of “Xenia” and “Apophoreta” is that they serve as a kind of museum of the furniture and ornaments of Roman houses, and a kind of bill of fare of the chief dishes and wines served at Roman banquets. We are reminded of all the peculiar fashions of the time, of the morning levée, the distribution of the “sportula,” the “cena recta” which was substituted for it, the public recitations, the chariot races, the shows and contests of wild beasts and gladiators, the acting of the mimus, &c. We are brought into contact with the various ranks in Roman life ; with the world of fashion, of letters, of the law courts, with representatives of the oldest Roman families, and with foreign adventurers—the “Graeculus esuriens” or “the Cappadocian eques,” who made their first appearance in the Roman slave-market, and rose, not by honest industry, from a servile station to

wealth and dignity ; with tramps and hawkers, and many people still less estimable. But besides these peculiarities of Roman life we have many sketches of permanent and constantly recurring types of manners and characters, *e.g.*, of the would be "urbanus," who fancies himself a wit and man of the world, and succeeds only in being coarse and rude ; of the busy "charlatan" who professes every accomplishment and fails in all ; of the "bellus homo," the perfumed dandy, who sings and dances, lounges and chatters all day in ladies' boudoirs, reads and writes billet-doux, knows about every intrigue, and the ancestry of every race-horse ; of another and less harmless kind of dandy, whom he represents under the name of "the curled darling" (*crispulus iste*) ; of the gourmands and diners out of every kind, for whom a new name—"laudiceni"—was then invented ; of the selfish roué and the weak spendthrift ; of dilettantes and pretentious connoisseurs of art and antiquities ; of candid literary friends (ii. 71) and minor poets, envious, irritable, or merely tiresome ; of mean rich men and mean poor men ; of puritanical hypocrites ; of faded beauties ; of fortune hunters ; and of almost every variety which a society satiated with wealth, luxury, and literature engenders. If we have no pictures drawn with the concentrated energy and elaborate art with which the master-pieces of our own great epigrammatic satirist—his Bufo, Sporus, and Atticus—have been drawn, we have an infinitely greater

variety of sketches, whose traits seem drawn more truly from life, and with a less unkindly, if less powerful pencil.

As regards his power over metre and style, he cannot be said to attain the artless ease and grace which Catullus exhibits, apparently without effort, in his scazons and phalæcians. With all his merits Martial is a poet of a much lower order and of less genuine inspiration than Catullus. Still he has given an epigrammatic terseness to his phalæcians for which that metre is peculiarly adapted, and he finds often in the almost prosaic plainness of the scazon an admirable vehicle of his direct realism and common sense. In the ease and flow of his elegiac metre, he is not only much superior to his master, but he scarcely yields the palm to Ovid. It may be doubted whether the Latin elegiac is not more naturally the metre of short pointed or pathetic epigrams than of continuous narrative or didactic exposition. He has used happily one or two combinations of the Iambic metre (*e.g.*, i. 49, 61), and has made one or two experiments in the pure Hexameter, with the result of reminding us that Horace alone has been able to bend that stately of metres to the treatment of familiar matters of the day in the tone of serious or lively conversation.

If Martial was, as he himself says, too indolent or too much distracted by the busy idleness of the social life of his day, or too sensible of the limits of his

genius to attempt any long work, he spared no pains in perfecting the language as well as the form of his short pieces. He aims at writing clearly, tersely, and pointedly, and he is successful in all these respects. There is no affected obscurity or involution, no studied prettiness in his manner of saying a thing. Occasionally indeed he is betrayed into stilted exaggeration, in which we may almost suspect a trace of irony, in his flatteries of the Emperor; but for the most part he has a healthy abhorrence of all the artifices of a degenerate literature, and can say with truth

A nostris procul est omnis vesica libellis,
Musa nec insano syrmate nostra tumet.*

—(iv. 49, 7.)

He is acknowledged to be the wittiest of Roman writers. Not unfrequently we come upon bright or pathetic turns of expression, revealing the possibility of his having become a poet of a higher and purer order in a happier age. But the quality of his style which we most often admire is its vigorous truth and plain, often almost blunt, sincerity. Numbers of lines and phrases, neither hackneyed and obvious on the one hand, nor far-fetched or obscure on the other, have the merit of exactly "hitting the nail on the head," and expressing for the first and last time, as well

* "Bombastic nonsense of every kind is banished far from my pages, and my Muse strut; not in the senseless robe of tragedy."

as it can be expressed, the judgment and insight of a thoroughly sensible man of the world. We find in him not only the terse and polished diction of a poet and a wit, but the frank, telling speech of a man thoroughly free from illusions, from cant and affectation, from violent animosities or partialities, who wrote vividly because he vividly enjoyed his life, and wrote well because he thoroughly knew what he was writing about.

W. Y. S.

[NOTE.—Several sentences and expressions in this Introduction have already appeared in an article on Martial contributed to the “*Encyclopædia Britannica*” by the writer.]

I.

BARBARA pyramidum sileat miracula Mem-
phis,
Assyrius iacet nec Babylona labor ;
Nec Triviae templo molles laudentur Iones,
Dissimulet Delon cornibus ara frequens ;
5 Aëre nec vacuo pendentia Mausolea
Laudibus immodicis Cares in astra ferant.
Omnis Caesareo cedit labor Amphitheatro,
Unum pro cunctis fama loquetur opus.

II.

Hic ubi sidereus propius videt astra colossus
Et crescunt media pegmata celsa via,
Invidiosa feri radiabant atria regis
Unaque iam tota stabat in urbe domus.
5 Hic ubi conspicui venerabilis Amphitheatri
Erigitur moles, stagna Neronis erant.
Hic ubi miramur velocia munera thermas,
Abstulerat miseris tecta superbus ager.

Claudia diffusas ubi porticus explicat umbras,
 10 Ultima pars aulae deficientis erat.
 Reddita Roma sibi est et sunt te praeside, Caesar,
 Deliciae populi, quae fuerant domini.

III.

Quae tam seposita est, quae gens tam barbara,
 Caesar,
 Ex qua spectator non sit in urbe tua?
 Venit ab Orpheo cultor Rhodopeius Haemo,
 Venit et epoto Sarmata pastus equo, *sc. sanguine*
 5 Et qui prima bibit deprensi flumina Nili,
 Et quem supremae Tethyos unda ferit;
 Festinavit Arabs, festinavere Sabaei,
 Et Cilices nimbis hic maduere suis.
 Crinibus in nodum torti venere Sicambri,
 10 Atque aliter tortis crinibus Aethiopes.
 Vox diversa sonat populorum, tum tamen una est,
 Cum verus patriae diceris esse pater.

XXI.

Quidquid in Orpheo Rhodope spectasse theatro
 Dicitur, exhibuit, Caesar, harena tibi.
 Repserunt scopuli mirandaque silva cucurrit,
 Quale fuisse nemus creditur Hesperidum.
 5 Affuit immixtum pecori genus omne ferarum
 Et supra vatem multa pependit avis,
 Ipse sed ingrato iacuit laceratus ab urso.
 Haec tamen, haec res est facta ita, ficta prior.

XXII.

Sollicitant pavidum rhinocerotam magistri
Seque diu magnae colligit ira ferae,
Desperabantur promissi praelia Martis ;
Sed tandem rediit cognitus ante furor.
5 Namque gravem cornu gemino sic extulit ursum,
Iactat ut impositas taurus in astra pilas.

XXVIII.

Augusti labor hic fuerat committere classes
Et freta navali sollicitare tuba.
Caesaris haec nostri pars est quæta? vidit in undis
Et Thetis ignotas et Galatea feras ;
5 Vidit in aequoreo ferventes pulvere currus
Et domini Triton isse putavit equos :
Dumque parat saevis ratibus fera praelia Nereus,
Horruit in liquidis ire pedester aquis.
Quidquid et in Circo spectatur et Amphitheatro,
10 Dives Caesarea praestitit unda tibi.

XXIX.

Cum traheret Priscus, traheret certamina Verus
Esset et aequalis Mars utriusque diu,
Missio saepe viris magno clamore petita est ;
Sed Caesar legi paruit ipse suae :—
5 Lex erat, ad digitum posita concurrere parma :
Quod licuit, lances donaque saepe dedit.
Inventus tamen est finis discriminis aequi :
Pugnare pares, succubere pares.

4 *M. Val. Martialis Epigrammaton.*

Misit utrique ^{wands} rudes et palmas Caesar utrique :
10 Hoc pretium virtus ingeniosa tulit.
Contigit hoc nullo nisi te sub principe, Caesar :
Cum duo pugnarent, victor uterque fuit.

XXXIII.

Flavia gens, quantum tibi tertius abstulit heres !
Paene fuit tanti, non habuisse duos.

M. VAL. MARTIALIS
EPIGRAMMATON.

LIBER I.

S PERO me secutum in libellis meis tale temperamentum, ut de illis queri non possit quisquis de se bene senserit, cum salva infimarum quoque personarum reverentia ludant; quae adeo
5 antiquis auctoribus defuit, ut nominibus non tantum veris abusi sint, sed et magnis. Mihi fama vilis constet et probetur in me novissimum ingenium. Absit a iocorum nostrorum simplicitate malignus interpretes nec epigrammata mea
10 scribat. Improbe facit qui in alieno libro ingeniosus est. Lascivam verborum veritatem, id est epigrammaton linguam, excusarem, si meum esset exemplum; sic scribit Catullus, sic Marsus, sic Pedo, sic Gaetulicus, sic quicumque perlegitur
15 Si quis tamen tam ambitiose tristis est, ut apud illum in nulla pagina latine loqui fas sit, potest epistola vel potius titulo contentus esse. Epi-

grammata illis scribuntur, qui solent spectare
 Florales. Non intret Cato theatrum meum, aut
 20 si intraverit, spectet. Videor mihi meo iure
 facturus, si epistolam versibus clusero :

Nosses iocosae dulce cum sacrum Florae
 Festosque lusus et licentiam volgi,
 Cur in theatrum, Cato severe, venisti?
 An ideo tantum veneras, ut exires?

I.

Hic est quem legis ille, quem requiris,
 Toto notus in orbe Martialis
 Argutis epigrammaton libellis :
 Cui, lector studiose, quod dedisti
 5 Viveni decus atque sentienti,
 Rari post cineres habent poetae.

II.

Qui tecum cupis esse meos ubicunque libellos
 Et comites longae quaeris habere viae,
 Hos eme, quos artat brevibus membrana tabellis :
 Scrinia da magnis, me manus una capit.
 5 Ne tamen ignores ubi sim venalis, et erres
 Urbe vagus tota, me duce certus eris :
 Libertum docti Lucensis quaere Secundum
 Limina post Pacis Palladiumque forum.

III.

Argiletanas mavis habitare tabernas,

Cum tibi, parve liber, scrinia nostra vacant.

Nescis, heu, nescis dominae fastidia Romae :

Crede mihi, nimium Martia turba sapit.

5 Maiores nusquam rhonchi, iuvenesque senesque

Et pueri nasum rhinocerotis habent.

Audieris cum grande sophos, dum basia iactas

Ibis ab excusso missus in astra sago.

Sed tu ne totiens domini patiare lituras

10 Neve notet lusus tristis harundo tuos,

Aetherias, lascive, cupis volitare per auras :

I, fuge ; sed poteras tutior esse domi.

IV.

Contigeris nostros, Caesar, si forte libellos,

Terrarum dominum pone supercilium.

Consuevere iocos vestri quoque ferre triumphii

Materiam dictis nec pudet esse ducem.

5 Qua Thymelen spectas derisoremque Latinum,

Illa fronte precor carmina nostra legas.

Innocuos censura potest permittere lusus :

Lasciva est nobis pagina, vita proba.

VII.

Stellae delictum mei columba,

Verona licet audiente dicam,

Vicit, Maxime, passerem Catulli.

Tanto Stella meus tuo Catullo,
 5 Quanto passere maior est columba.

VIII.

Quod magni Thraseae consummatique Catonis
 Dogmata sic sequeris, salvus ut esse velis,
 Pectore nec nudo strictos incurris in enses,
 Quod fecisse velim te, Deciane, facis.
 5 Nolo virum facili redimit qui sanguine famam,
 Hunc volo, laudari qui sine morte potest.

X.

Petit Gemellus nuptias Maronillae
 Et cupit et instat et precatur et donat.
 Adeone pulchra est? immo foedius nil est.
 Quid ergo in illa petitur et placet? Tussit.

XII.

Itur ad Herculeas gelidi qua Tiburis arces
 Canaque sulphureis Albula fumat aquis,
 Rura nemusque sacrum dilectaque iugera Musis
 Signat vicina quartus ab urbe lapis.
 5 Hic rudis aestivas praestabat porticus umbras,
 Heu quam paene novum porticus ausa nefas!
 Nam subito collapsa ruit, cum mole sub illa
 Gestatus biugis Regulus esset equis.
 Nimirum timuit nostras Fortuna querellas,
 10 Quae par tam magnae non erat invidiae.
 Nunc et damna iuvant; sunt ipsa pericula tanti:
 Stantia non poterant tecta probare deos.

XIII.

Casta suo gladium cum traderet Arria Paeto,
Quem de visceribus strinxerat ipsa suis,
“Si qua fides, vulnus quod feci non dolet,” inquit;
“Sed quod tu facies, hoc mihi, Paete, dolet.”

XV.

O mihi post nullos, Iuli, memorande sodales,
Si quid longa fides canaque iura valent,
Bis iam paene tibi consul tricesimus instat,
Et numerat paucos vix tua vita dies.
5 Non bene distuleris videas quod posse negari;
Et solum hoc ducas, quod fuit, esse tuum.
Expectant curaeque catenatique labores,
Gaudia non remanent, sed fugitiva volant.
Haec utraque manu complexuque assere toto :
10 Saepe fluent imo sic quoque lapsa sinu.
(Non est, crede mihi, sapientis dicere “Vivam :”
Sera nimis vita est crastina : vive hodie.

XVI.

Sunt bona, sunt quaedem mediocria, sunt mala plura
Quae legis hic : aliter non fit, Avite, liber.

XVIII.

Quid te, Tucca, iuvat vetulo miscere Falerno
In Vaticanis condita musta cadis?
Quid tantum fecere boni tibi pessima vina?
Aut quid fecerunt optima vina mali?

5 De nobis facile est, scelus est iugulare Falernum
 Et dare Campano toxica saeva cado.
 Convivae meruere tui fortasse perire :
 Amphora non meruit tam pretiosa mori.

XX.

Dic mihi, quis furor est ? turba spectante vocata
 Solus boletos, Caeciliane, voras.
 Quid dignum tanto tibi ventre gulaque precabor ?
 Boletum qualem Claudius edit, edas.

XXVI.

Sextiliane, bibis quantum subsellia quinque
 Solus : aqua totiens ebrius esse potes ;
 Nec consessorum vicina nomismata tantum,
 Aera sed a cuneis ulteriora bibis.
 5 Non haec Pelignis agitur vindemia praelis
 Uva nec in Tuscis nascitur ista iugis,
 Testa sed antiqui felix siccatur Opimi,
 Egerit et nigros Massica cella cados.
 A copone tibi faex Laletana petatur,
 10 Si plus quam deciens, Sextiliane, bibis.

XXVII.

Hesterna tibi nocte dixeramus,
 Quincunces puto post decem peractos,
 Cenares hodie, Procille, mecum.
 Tu factam tibi rem statim putasti
 5 Et non sobria verba subnotasti

Exemplo nimium periculoso :

Μισῶ μνάμονα συμπόταν, Procille.

XXXII.

Non amo te, Sabidi, nec possum dicere quare :

Hoc tantum possum dicere, non amo te.

XXXIX.

Si quis erit raros inter numerandus amicos,

Quales prisca fides famaue novit anus,

Si quis Cecropiae madidus Latiaeque Minervae

Artibus et vera simplicitate bonus,

5 Si quis erit recti custos, mirator honesti

Et nihil arcano qui roget ore deos,

Si quis erit magnae subnixus robore mentis :

Disper~~e~~am, si non hic Decianus erit.

XL.

Qui ducis voltus et non legis ista libenter,

Omnibus inideas, livide, nemo tibi.

XLI.

Urbanus tibi, Caecili, videris.

Non es, crede mihi. Quid ergo? verna,

Hoc quod transtiberinus ambulator,

Qui pallentia sulphurata fractis

5 Permutat vitreis, quod otiosae

Vendit qui madidum cicer coronae,

Quod custos dominusque viperarum,

- Quod viles pueri salariorum,
 Quod fumantia qui tomacla raucus
 10 Circumfert tepidis cocus popinis,
 Quod non optimus urbicus poeta.
 Quare desine iam tibi videri
 Quod soli tibi, Caecili, videris,
 Qui Gabbam salibus tuis et ipsum
 15 Posses vincere Tettium Caballum.
 Non cuicunque datum est habere nasum :
 Ludit qui stolidi procacitate,
 Non est Tettius ille, sed caballus.

XLIII.

- Bis tibi triceni fuimus, Mancine, vocati
 Et positum est nobis nil here praeter aprum,
 Non quae de tardis servantur vitibus uvae
 Dulcibus aut certant quae melimela favis,
 5 Non pira quae longa pendent religata genesta
 Aut imitata breves Punica grana rosas,
 Rustica lactantes nec misit Sassina metas
 Nec de Picenis venit oliva cadis :
 Nudus aper, sed et hic minimus qualisque necari
 10 A non armato pumilione potest,
 Et nihil inde datum est; tantum spectavimus
 omnes.
 Ponere aprum nobis sic et harena solet.
 Ponatur tibi nullus aper post talia facta,
 Sed tu ponaris cui Charidemus apro.

XLIX.

Vir Celtiberis non tacende gentibus
Nostraeque laus Hispaniae,
Videbis altam, Liciniane, Bilbilin,
Equis et armis nobilem,
5 Senemque Gaium nivibus, effractis sacrum
Vadaveronem montibus,
Et delicati dulce Boterdi nemus,
Pomona quod felix amat.
Tepidi natabis lene Congedi vadum
10 Mollesque Nympharum lacus,
Quibus remissum corpus astringes brevi
Salone, qui ferrum gelat.
Praestabit illic ipsa figendas prope
Voberca prandenti feras.
15 Aestus serenos aureo franges Tago
Obscurus umbris arborum ;
Avidam recens Dercenna placabit sitim
Et Nutha, quae vincit nives.
At cum December canus et bruma impotens
20 Aquilone rauco mugiet,
Aprica repetes Tarraconis litora
Tuamque Laletaniam.
Ibi illigatas mollibus dammas plagis
Mactabis et vernas apros
25 Leporemque forti callidum rumpes equo,
Cervos relinques vilico.
Vicina in ipsum silva descendet focum
Infante cinctum sordido ;

- Vocabitur venator et veniet tibi
 30 Conviva clamatus prope ;
 Lunata nusquam pellis et nusquam toga
 Olidaeque vestes murice ;
 Procul horridus Liburnus et querulus cliens,
 Imperia viduarum procul ;
 35 Non rumpet altum pallidus somnum reus,
 Sed mane totum dormies.
 Mereatur alius grande et insanum sophos :
 Miserere tu feliciū
 Veroque frueri non superbus gaudio,
 40 Dum Sura laudatur tuus.
 Non impudenter vita quod relicum est petit,
 Cum fama quod satis est habet.

LII.

- Commendo tibi, Quintiane, nostros—
 Nostros dicere si tamen libellos
 Possum, quos recitat tuus poeta —:
 Si de servitio gravi queruntur,
 5 Assertor venias satisque praestes,
 Et, cum se dominum vocabit ille,
 Dicas esse meos manūque missos.
 Hoc si terque quaterque clamitaris,
 Impones plagiaro pudorem.

LIII.

- Una est in nostris tua, Fidentine, libellis
 Pagina, sed certa domini signata figura,

Quae tua traducit manifesto carmina furto.
Sic interpositus villo contaminat uncto
5 Urbica Lingonicus Tyrianthina bardocucullus,
Sic Arretinae violant crystallina testae,
Sic, niger in ripis errat cum forte Caystri,
Inter Ledaeos ridetur corvus olores,
Sic, ubi multisona fervet sacer Atthide lucus,
10 Improba Cecropias offendit pica querellas.
Indice non opus est nostris nec iudice libris,
Stat contra dicitque tibi tua pagina "Fur es."

LIV.

Si quid, Fusce, vacas adhuc amari—
Nam sunt hinc tibi, sunt et hinc amici—,
Unum, si superest, locum rogamus,
Nec me, quod tibi sim novus, recuses :
5 Omnes hoc veteres tui fuerunt.
Tu tantum inspice qui novus paratur
An possit fieri vetus sodalis.

LV.

Vota tui breviter si vis cognoscere Marci,
Clarum militiae, Fronto, togaeque decus,
Hoc petit, esse sui nec magni ruris arator,
Sordidaque in parvis otia rebus amat.
5 Quisquam picta colit Spartani frigora saxi
Et matutinum portat ineptus Ave,
Cui licet exuviis nemoris rurisque beato
Ante focum plenas explicuisse plagas,

Et piscem tremula salientem ducere seta *line*
 10 Flavaque de rubro promerè mella cado ?
 Pinguis inaequales onerat cui vilica mensas
 Et sua non emptus praeparat ova cinis ?
 Non amet hanc vitam quisquis me non amat, opto,
 Vivat et urbanis albus in officiis.

LXI.

Verona docti syllabas amat vatis,
 Marone felix Mantua est,
 Censetur Apona Livio suo tellus
 Stellaque nec Flacco minus,
 5 Apollodoro plaudit imbrifer Nilus,
 Nasone Peligni sonant,
 Duosque Senecas unicumque Lucanum
 Facunda loquitur Corduba,
 Gaudent iocosae Canio suo Gades,
 10 Emerita Deciano meo :
 Te, Liciniane, gloriabitur nostra,
 Nec me tacebit Bilbilis.

LXVI.

Erras meorum fur avare librorum,
 Fieri poetam posse qui putas tanto,
 Scriptura quanti constat et tomus vilis.
 Non sex paratur aut decem sophos nummis :
 5 Secreta quaere carmina et rudes curas
 Quas novit unus scrinioque signatas
 Custodit ipse virginis pater chartae,

Quae trita duro non inhorruit mento.
Mutare dominum non potest liber notus.
10 Sed pumicata fronte si quis est nondum
Nec umbilicis cultus atque membrana,
Mercare : tales habeo ; nec sciet quisquam.
Aliena quisquis recitat et petit famam,
Non emere librum, sed silentium debet.

LXX.

Vade salutatum pro me, liber : ire iuberis
Ad Proculi nitidos, officiose, lares.
Quaeris iter, dicam ; vicinum Castora canae
Transibis Vestae virgineamque domum ;
5 Inde sacro veneranda petes Palatia clivo,
Plurima qua summi fulget imago ducis.
Nec te detineat miri radiata colossi
- Quae Rhodium moles vincere gaudet opus.
Flecte vias hac qua madidi sunt tecta Lyaei
10 Et Cybeles picto stat Corybante torus.
Protinus a laeva clara tibi fronte Penates
Atriaque excelsae sunt adeunda domus.
Hanc pete, neq̄ metuas fastus limenque superbum :
Nulla magis toto ianua poste patet,
15 Nec propior quam Phoebus amet doctaeque
sorores.
Si dicet " Quare non tamen ipse venit ?"
Sic licet excuses " Quia qualiacunque leguntur
Ista, salutator scribere non potuit."

LXXVI.

O mihi curarum pretium non vile mearum,
 Flacce, Antenorei spes et alumne laris,
 Pierios differ cantus citharamque sororum ;
 Aes dabit ex istis nulla puella tibi.

5 Quid petis a Phoebō? nummos habet arca Min-
 ervae ;

Haec sapit, haec omnes fenerat una deos.

Quid possunt hederæ Bacchi dare? Palladis arbor
 Inclinat varias pondere nigra comas.

Praeter aquas Helicon et sarta lyraeque dearum

10 Nil habet et magnum, sed perinane sophos.

Quid tibi cum Cirrha? quid cum Permesside nuda?
 Romanum propius divitiusque forum est.

Illic aera sonant : at circum pulpita nostra
 Et steriles cathedras basia sola crepant.

LXXIX.

Semper agis causas et res agis, Attale, semper :

Est, non est quod agas, Attale, semper agis. :

Si res et causae desunt, agis, Attale, mulas.

Attale, ne quod agas desit, agas animam.

LXXXV.

Venderet excultos colles cum praeco facetus

Atque suburbani iugera pulchra soli,

“ Errat ” ait “ si quis Mario putat esse necessè

Vendere : nil debet, fenerat immo magis.”

5 ““ Quae ratio est igitur?”” “ Servos ibi perdidit
omnes

Et pecus et fructus, non amat inde locum.”
Quis faceret pretium nisi qui sua perdere vellet
Omnia? Sic Mario noxius haeret ager.

LXXXVI.

Vicinus meus est manuque tangi
De nostris Novius potest fenestris.
Quis non invideat mihi putetque
Horis omnibus esse me beatum,
5 Iuncto cui liceat frui sodale?
Tam longe est mihi quam Terentianus,
Qui nunc Niliacam regit Syenen.
Non convivere, nec videre saltim,
Non audire licet, nec urbe tota
10 Quisquam est tam prope tam proculque nobis.
Migrandum est mihi longius vel illi.
Vicinus Novio vel inquilinus
Sit, si quis Novium videre non volt. α

LXXXVIII.

Alcime, quem raptum domino crescentibus annis
Lavicana levi cespite velat humus,
Accipe non Pario nutantia pondera saxo,
Quae cineri vanus dat ruitura labor,
5 Sed faciles buxos et opacas palmitis umbras
Quaeque virent lacrimis roscida prata meis:
Accipe, care puer, nostri monumenta doloris:

Hic tibi perpetuo tempore vivet honor.
 Cum mihi supremos Lachesis perneverit annos,
 10 Non aliter cineres mando iacere meos.

XCIX.

Non plenum modo viciens habebas,
 Sed tam prodigus atque liberalis
 Et tam lautus eras, Calene, ut omnes
 Optarent tibi centiens amici.
 5 Audit vota deus precesque nostras
 Atque intra, puto, septimas Kalendas
 Mortes hoc tibi quattuor dederunt.
 At tu sic quasi non foret relictum,
 Sed raptum tibi centiens, abisti
 10 In tantam miser esuritionem,
 Ut convivia sumptuosiora,
 Toto quae semel apparatus in anno,
 Nigrae sordibus explices monetae,
 Et septem veteres tui sodales
 15 Constemus tibi plumbea selibra.
 Quid dignum meritis precemur istis?
 Optamus tibi miliens, Calene.
 Hoc si contigerit, fame peribis.

CIII.

“ Si dederint superi deciens mihi milia centum ”
 Dicebas nondum, Scaevola, iustus eques,
 “ Qualiter o vivam, quam large quamque beate ! ”
 Riserunt faciles et tribuere dei.

5 Sordidior multo post hoc toga, paenula peior,
Calceus est sarta terque quaterque cute :
Deque decem plures semper servantur olivae,
Explicat et cenas unica mensa duas.
In ius, o fallax atque infitiator, eamus :
10 Aut vive aut deciens, Scaevola, redde deis.

CVII.

Saepe mihi dicis, Luci carissime Iuli,
“ Scribe aliquid magnum : desidiosus homo es.”
Otia da nobis, sed qualia fecerat olim
Maecenas Flacco Vergilioque suo :
5 Condere victuras temptem per saecula curas
Et nomen flammis eripuisse meum.
In steriles nolunt campos iuga ferre iuveni :
Pingue solum lassat, sed iuvat ipse labor.

CVIII.

Est tibi sitque precor multos crescatque per annos
Pulchra quidem, verum transtiberina domus :
At mea Vipsanas spectant cenacula laurus,
Factus in hac ego sum iam regione senex.
5 Migrandum est, ut mane domi te, Galle, salutem :
Es tanti, vel si longius illa foret.
Sed tibi non multum est, unum si praesto togatum :
Multum est, hunc unum si mihi, Galle, nego.
Ipse salutabo decima te saepius hora :
10 Mane tibi pro me dicet AVETO liber.

CXIII.

Quaecunque lusi iuvenis et puer quondam
 Apinasque nostras, quas nec ipse iam novi,
 Male collocare si bonas voles horas
 Et invidebis otio tuo, lector,
 5 A Valeriano Polio petes Quinto,
 Per quem perire non licet meis nugis.

CXVI.

Hoc nemo aeterno cinerum sacravit honori
 Faenius et culti iugera pulchra soli.
 Hoc tegitur cito rapta suis Antulla sepulcro,
 Hoc erit Antullae mixtus uterque parens.
 5 Si cupit hunc aliquis, moneo, ne speret agellum :
 Perpetuo dominis serviet iste suis.

CXVII.

Occurris quotiens, Luperce, nobis :
 "Vis mittam puerum" subinde dicis,
 "Cui tradas epigrammaton libellum,
 Lectum quem tibi protinus remittam?"
 5 Non est quod puerum, Luperce, vexes.
 Longum est, si velit ad Pirum venire,
 Et scalis habito tribus, sed altis.
 Quod quaeris propius petas licebit.
 Argi nempe soles subire letum :
 10 Contra Caesaris est forum taberna
 Scriptis postibus hinc et inde totis,

Omnes ut cito perlegas poetas.
Illinc me pete, nec roges Atrectum,—
Hoc nomen dominus gerit tabernae,—
15 De primo dabit alterove nido
Rasum pumice purpuraque cultum
Denaris tibi quinque Martialem.
“Tanti non es” ais? Sapis, Luperce.

LIBER II.

I.

TER centena quidem poteras epigrammata
ferre,

Sed quis te ferret perlegeretque, liber ?

At nunc succincti quæ sint bona disce libelli.

Hoc primum est, brevior quod mihi charta perit ;

5 Deinde, quod hæc una peragit librarius hora,

Nec tantum nugis serviet ille meis ;

Tertia res hæc est, quod si cui forte legeris,

Sis licet usque malus, non odiosus eris.

Te conviva leget mixto quincunce, sed ante

10 Incipiat positus quam tepuisse calix.

Esse tibi tanta cautus brevitate videris ?

Hei mihi, quam multis sic quoque longus eris !

V.

Ne valeam, si non totis, Deciane, diebus

Et tecum totis noctibus esse velim.

Sed duo sunt quæ nos disiungunt milia passum :

Quattuor hæc fiunt, cum rediturus eam.

5 Saepe domi non es, cum sis quoque, saepe negaris :

Vel tantum causis vel tibi saepe vacas.

Te tamen ut videam duo milia non piget ire,
Ut te non videam quattuor ire piget.

VI.

I nunc, edere me iube libellos,
Lectis vix tibi paginis duabus
Spectas eschatocollion, Severe,
Et longas trahis oscitationes.

5 Haec sunt, quae relegente me solebas
Rapta exscribere, sed Vitellianis.

Haec sunt, singula quae sinu ferebas
Per convivia cuncta, per theatra,
Haec sunt aut meliora si qua nescis.

10 Quid prodest mihi tam macer libellus,
Nullo crassior ut sit umbilico,

toto Si ~~totus~~ tibi triduo legatur?
Nunquam deliciae supiniores.
Lassus tam cito deficis viator,

15 Et cum currere debeas Bovillas,
Interiungere quaeris ad Camenas?
I nunc, edere me iube libellos.

VII.

Declamas belle, causas agis, Attice, belle,
Historias bellas, carmina bella facis,
Componis belle mimos, epigrammata belle,
Bellus grammaticus, bellus es astrologus,

5 Et belle cantas et saltas, Attice, belle,
Bellus es arte lyrae, bellus es arte pilae.

Nil bene cum facias, facias tamen omnia belle,
 Vis dicam quid sis? magnus es ardalio.

VIII.

Si qua videbuntur chartis tibi, lector, in istis
 Sive obscura nimis sive latina parum,
 Non meus est error : nocuit librarius illis
 Dum properat versus annumerare tibi.
 5 Quod si non illum, sed me peccasse putabis,
 Tunc ego te credam cordis habere nihil. *with*
 "Ista tamen mala sunt." Quasi nos manifesta
 negemus :
 Haec mala sunt, sed tu non meliora facis.

XI.

Quod fronte Selium nubila vides, Rufe,
 Quod ambulator porticum terit seram,
 Lugubre quiddam quod tacet piger vultus,
 Quod paene terram nasus indecens tangit,
 5 Quod dextra pectus pulsat et comam vellit :
 Non ille amici fata luget aut fratris,
 Uterque natus vivit et precor vivat,
 Salva est et uxor sarcinaeque servique,
 Nihil colonus vilicusque decoxit.
 10 Maeroris igitur causa quae? Domi cenat.

XIII.

Et iudex petit et petit patronus.
 Solvas censeo, Sexte, creditori.

XIV.

Nil intemptatum Selius, nil linquit inausum,
Cenandum quotiens iam videt esse domi.
Currit ad Europen et te, Pauline, tuosque
Laudat Achilleos, sed sine fine, pedes.
5 Si nihil Europe fecit, tum Septa petuntur,
Si quid Philyrides praestet et Aesonides.
Hinc quoque deceptus Memphitica templa fre-
quentat,
Assidet et cathedris, maesta iuvenca, tuis.
Inde petit centum pendentia tecta columnis,
10 Illinc Pompei dona nemusque duplex.
Nec Fortunati spernit nec balnea Fausti,
Nec Grylli tenebras Aeoliamque Lupi :
Nam ternis iterum thermis iterumque lavatur.
Omnia cum fecit, sed renuente deo,
15 Lotus ad Europes tepidae buxeta recurrit,
Si quis ibi serum carpat amicus iter.
Per te perque tuam, vector lascive, puellam,
Ad cenam Selium tu rogo, taure, voca.

XVIII.

Capto tuam, pudet heu, sed capto, Maxime, cenam,
Tu captas aliam : iam sumus ergo pares.
Mane salutatum venio, tu diceris isse
Ante salutatum : iam sumus ergo pares.
5 Sum comes ipse tuus tumidique anteambulo regis,
Tu comes alterius : iam sumus ergo pares.

Esse sat est servum, iam nolo vicarius esse.
 Qui rex est, regem, Maxime, non habeat.

XIX.

Felicem fieri credis me, Zoile, cena :
 Felicem cena, Zoile? deinde tua?
 Debet Aricino conviva recumbere clivo,
 Quem tua felicem, Zoile, cena facit.

XXVII.

Laudantem Selium cenae cum retia tendit
 Accipe, sive legas, sive patronus agas :
 "Effecte! graviter! st! nequiter! euge! beate!
 Hoc volui!" Facta est iam tibi cena, tace.

XXIX.

Rufe, vides illum subsellia prima terentem,
 Cuius et hinc lucet sardonychata manus
 Quaeque Tyron totiens epotavere lacernae
 Et toga non tactas vincere iussa nives,
 5 Cuius olet toto pinguis coma Marcelliano
 Et splendent volso brachia trita pilo ;
 Non hesterna sedet lunata lingula planta,
 Coccina non laesum pingit aluta pedem,
 Et numerosa linunt stellantem splenia frontem.
 10 Ignoras quid sit? splenia tolle, leges.

XXXVII.

Quidquid ponitur hinc et inde verris,
 Mammas suminis imbricemque porci

- Communemque duobus attagenam,
Mullum dimidium lupumque totum
5 Muraenaeque latus femurque pulli
Stillantemque alica sua palumbum.
Haec cum condita sunt madente mappa,
Traduntur puero domum ferenda.
Nos accumbimus otiosa turba.
10 Ullus si pudor est, repone cenam :
Cras te, Caeciliane, non vocavi.

XXXVIII.

Quid mihi reddat ager quaeris, Line, Nomentanus?
Hoc mihi reddit ager : te, Line, non video.

XLI.

- “ Ride si sapis, o puella, ride ”
Pelignus, puto, dixerat poeta,
Sed non dixerat omnibus puellis.
Verum ut dixerit omnibus puellis,
5 Non dixit tibi : tu puella non es,
Et tres sunt tibi, Maximina, dentes,
Sed plane piceique buxeique.
Quare si speculo mihi que credis,
Debes non aliter timere risum,
10 Quam ventum Spanius manumque Priscus,
Quam cretata timet Fabulla nimbum,
Cerussata timet Sabella solem.
Vultus indue tu magis severos,
Quam coniunx Priami nurusque maior.

- 15 Mimos ridiculi Philistionis
 Et convivia nequiora vita
 Et quidquid lepida procacitate
 Laxat perspicuo labella risu.
 Te maestae decet assidere matri
- 20 Lugentive virum piumve fratrem,
 Et tantum tragicis vacare Musis.
 At tu iudicium secuta nostrum
 Plora, si sapis, o puella, plora.

XLIII.

- Κοινὰ φίλων* haec sunt, haec sunt tua, Candide, *κοινά*,
 Quae tu magnilocus nocte dieque sonas :
 Te Lacedaemonio velat toga lota Galaeso
 Vel quam seposito de grege Parma dedit,
 5 At me quae passa est furias et cornua tauri,
 Noluerit dici quam pila prima suam.
 Misit Agenoreas Cadmi tibi terra lacernas :
 Non vendes nummis coccina nostra tribus.
 Tu Libycos Indis suspendis dentibus orbes :
 10 Fulcitur testa fagina mensa mihi.
 Immodici tibi flava tegunt chrysendeta nulli :
 Concolor in nostra, cammare, lance rubes.
 Grex tuus Iliaco poterat certare cinaedo,
 At mihi succurrit pro Ganymede manus.
- 15 Ex opibus tantis veteri fidoque sodali
 Das nihil et dicis, Candide, *κοινὰ φίλων*?

XLIV.

Emi seu puerum togamve pexam
Seu tris, ut puta, quattuorve libras,
Sextus protinus ille fenerator,
Quem nostis veterem meum sodalem,
5 Ne quid forte petam timet cavetque,
Et secum, sed ut audiam, susurrat :
“Septem milia debeo Secundo,
Phoebo quattuor, undecim Phileto,
Et quadrans mihi nullus est in arca.”
10 O grande ingenium mei sodalis !
Durum est, Sexte, negare, cum rogaris,
Quanto durius, antequam rogeris !

LV.

Vis te, Sexte, coli : volebam amare.
Parendum est tibi : quod iubes, coleris :
Sed si te colo, Sexte, non amabo.

LVII.

Hic quem videtis gressibus vagis lentum,
Amethystinatus media qui secat Septa,
Quem non lacernis Publius meus vincit,
Non ipse Cordus alpha paenulatorum,
5 Quem grex togatus sequitur et capillatus
Recensque sella linteisque lorisque :
Oppigneravit modo modo ad Cladi mensam
Vix octo nummis anulum, unde cenaret.

LXIV.

Dum modo causicum, dum te modo rhetora fingis
 Et non decernis, Laure, quid esse velis,
 Peleos et Priami transit et Nestoris aetas
 Et fuerat serum iam tibi desinere.

- 5 Incipe, tres uno perierunt rhetores anno,
 Si quid habes animi, si quid in arte vales.
 Si schola damnatur, fora litibus omnia fervent,
 Ipse potest fieri Marsua causicus.
 Eia age, rumpe moras : quo te sperabimus usque?
 10 Dum quid sis dubitas, iam potes esse nihil.

LXIX.

Invitum cenare foris te, Classice, dicis :
 Si non mentiris, Classice, dispeream.
 Ipse quoque ad cenam gaudebat Apicius ire :
 Cum cenaret erat tristior ille domi.

- 5 Si tamen invitus vadis, cur, Classice, vadis?
 "Cogor" ais : verum est ; cogitur et Selius.
 En rogat ad cenam Melior te, Classice, rectam.
 Grandia verba ubi sunt ? si vir es, ecce, nega.

LXXI.

Candidius nihil est te, Caeciliane : notavi,
 Si quando ex nostris disticha pauca lego,
 Protinus aut Marsi recitas aut scripta Catulli.
 Hoc mihi das, tanquam deteriora legas,*

- 5 Ut collata magis placeant mea ? Credimus istud :
 Malo tamen recites, Caeciliane, tua.

LXXVII.

- 1
Cosconi, qui longa putas epigrammata nostra,
 Utilis ungendis axibus esse potes.
Hac tu credideris longum ratione colosson
 Et puerum Bruti dixeris esse brevem.
5 Disce quod ignoras : Marsi doctique Pedonis
 Saepe duplex unum pagina tractat opus.
Non sunt longa quibus nihil est quod demere possis,
 Sed tu, Cosconi, disticha longa facis.

LXXXVI.

- Quod nec carmine gloriol supino
Nec retro lego Sotaden cinaedum,
Nusquam Graecula quod recantat echo
Nec dictat mihi luculentus Attis
5 Mollem debilitate galliambon :
Non sum, Classice, tam malus poeta.
Quid, si per graciles vias petauri
Invitum iubeas subire Ladan ?
Turpe est difficiles habere nugas
10 Et stultus labor est ineptiarum.
Scribat carmina circulis Palaemon,
Me raris iuvat auribus placere.

LXXXVIII.

- Nil recitas et vis, Mamerce, poeta videri.
 Quidquid vis esto, dummodo nil recites.

XC.

Quintiliane, vagae moderator summe iuventae,
 Gloria Romanae, Quintiliane, togae,
 Vivere quod propero pauper nec inutilis annis,
 Da veniam : properat vivere nemo satis.
 5 Differat hoc patrios optat qui vincere census
 Atriaque immodicis artat imaginibus.
 Me focus et nigros non indignantia fumos
 Tecta iuvant et fons vivus et herba rudis.
 Sit mihi verna satur, sit non doctissima coniunx,
 10 Sit nox cum somno, sit sine lite dies.

XCII.

Natorum mihi ius trium roganti
 Musarum pretium dedit mearum
 Solus qui poterat. Valebis, uxor.
 Non debet domini perire munus.

LIBER III.

II.

CUIUS vis fieri, libelle, munus?
Festina tibi vindicem parare,
Ne nigram cito raptus in culinam
Cordylas madida tegas papyro
5 Vel turis piperisve sis cucullus.
Faustini fugis in sinum? sapisti.
Cedro nunc licet ambules perunctus
Et frontis gemino decens honore
Pictis luxurieris umbilicis,
10 Et te purpura delicata velet
Et cocco rubeat superbus index.
Illo vindice nec Probum timeto. //

IV.

// Romam vade, liber: si, veneris unde, requiret,
Aemiliae dices de regione viae.
Si, quibus in terris, qua simus in urbe rogabit,
Corneli referas me licet esse Foro.
5 Cur absim, quaeret: breviter tu multa fateri:
“Non poterat vanae taedia ferre togae.”
“Quando venit?” dicet: tu respondeto: “Poeta
Exierat: veniet, cum citharoedus erit.”

VII.

Centum miselli iam valet quadrantes,
 Anteambulonis congiarium lassi,
 Quos dividebat balneator elixus.
 Quid cogitatis, o fames amicorum?
 5 Regis superbi sportulae recesserunt.
 Nihil stropharum est: iam salarium dandum est.

XII.

Unguentum, fateor, bonum dedisti
 Convivis here, sed nihil scidisti.
 Res salsa est bene olere et esurire.
 Qui non cenat et ungitur, Fabulle,
 5 Hic vere mihi mortuus videtur.

XIV.

Romam petebat esuritor Tuccius
 Profectus ex Hispania.
 Occurrit illi sportularum fabula:
 A ponte rediit Mulvio.

XVI.

Das gladiatores, sutorum regule, cerdo,
 Quodque tibi tribuit subula, sica rapit.
 Ebrius es: neque enim faceres hoc sobrius unquam,
 Ut velles corio ludere, cerdo, tuo.
 5 Lusisti corio: sed te, mihi crede, memento
 Nunc in pellicula, cerdo, tenere tua.

XX.

- Dic, Musa, quid agat Canius meus Rufus :
Utrumne chartis tradit ille victuris
Legenda temporum acta Claudianorum ?
An quae Neroni falsus astruit scriptor ?
5 An aemulatur improbi iocos Phaedri ?
Lascivus elegis an severus herois ?
An in cothurnis horridus Sophocleis ?
An otiosus in schola poetarum
Lepore tinctos Attico sales narrat ?
10 Hinc si recessit, porticum terit templi
An spatia carpit lentus Argonautarum ?
An delicatae sole rursus Europae
Inter tepentes post meridiem buxos
Sedet ambulatve liber acribus curis ?
15 Titine thermis an lavatur Agrippae
An impudici balneo Tigillini ?
An rure Tulli fruitur atque Lucani ?
An Polionis dulce currit ad quartum ?
An aestuantes iam profectus ad Baias
20 Piger Lucrino nauculatur in stagno ?
“ Vis scire quid agat Canius tuus ? Ridet.”

XXII.

- Dederas, Apici, bis trecentiens ventri,
Et adhuc supererat centiens tibi laxum.
Hoc tu gravatus ut famem et sitim ferre
Summa venenum potione perduxti.
5 Nil est, Apici, tibi gulosius factum.

XXXVI.

Quod novus et nuper factus tibi praestat amicus,
 Hoc praestare iubes me, Fabiane, tibi :
 Horridus ut primo te semper mane salutem
 Per mediumque trahat me tua sella lutum,
 5 Lassus ut in thermas decima vel serius hora
 Te sequar (Agrippae, cum laver ipse) Titi.
 Hoc per triginta merui, Fabiane, Decembres,
 Ut sim tiro tuae semper amicitiae ?
 Hoc merui, Fabiane, toga tritaque meaque,
 10 Ut nondum credas me meruisse rudem ?

XXXVIII.

Quae te causa trahit vel quae fiducia Romam,
 Sexte? quid aut speras aut petis inde? refer.
 "Causas" inquis "agam Cicerone disertior ipso
 Atque erit in triplici par mihi nemo foro."
 5 Egit Atestinus causas et Civis; (utrumque
 Noras;) sed neutri pensio tota fuit.
 "Si nihil hinc veniet, pangentur carmina nobis :
 Audieris, dices esse Maronis opus."
 Insanis : omnes gelidis quicunque lacernis
 10 Sunt ibi, Nasones Vergiliosque vides.
 "Atria magna colam." Vix tres aut quattuor ista
 Res aluit, pallet cetera turba fame.
 "Quid faciam? suade : nam certum est vivere
 Romae."
 Si bonus es, casu vivere, Sexte, potes.

XLIV.

- Occurrit tibi nemo quod libenter,
Quod, quacunq̄ue venis, fuga est et ingens
Circa te, Ligurine, solitudo,
Quid sit, scire cupis? Nimis poeta es.
5 Hoc valde vitium periculosum est.
Non tigris catulis citata raptis,
Non dipsas medio perusta sole,
Nec sic scorpios improbus timetur.
Nam tantos, rogo, quis ferat labores?
10 Et stanti legis et legis sedenti,
In thermas fugio : sonas ad aurem.
Piscinam peto : non licet nat̄are.
Ad cenam propero : tenes euntem.
Ad cenam venio : fugas sedentem.
15 Lassus dormio : suscitās iacentem.
Vis, quantum facias mali, videre?
Vir iustus, probus, innocens timeris.

XLVI.

- Exigis a nobis operam sine fine togatam.
Non eo, libertum sed tibi mitto meum.
“Non est” inquis “idem.” Multo plus esse
probabo :
Vix ego lecticam subsequar, ille feret.
5 In turbam incideris, cuneos umbone repellet ;
Invalidum est nobis ingenuumque latus.

Quidlibet in causa narraveris, ipse tacebo :

At tibi tergeminum mugiet ille sophos.

Lis erit, ingenti faciet convitia voce :

10 Esse pudor vetuit fortia verba mihi.

“Ergo nihil nobis” inquis “praestabis amicus?”

Quidquid libertus, Candide, non poterit.

XLVII.

Capena grandi porta qua pluit gutta

Phrygiumque Matris Almo qua lavat ferrum,

Horatiorum qua viret sacer campus

Et qua pusilli fervet Herculis fanum,

5 Faustine, plena Bassus ibat in reda,

Omnes beati copias trahens ruris.

Illic videres frutice nobili caules

Et utrumque porrum sessilesque lactucas

Pigroque ventri non inutiles betas.

10 Illic coronam pinguibus gravem turdis

Leporemque laesum Gallici canis dente

Nondumque victa lacteum faba porcum.

Nec feriatus ibat ante carrucam,

Sed tuta feno cursor ova portabat.

15 Urbem petebat Bassus? immo rus ibat.

L.

Haec tibi, non alia, est ad cenam causa vocandi,

Versiculos recites ut, Ligurine, tuos.

Deposui soleas, affertur protinus ingens

Inter lactucas oxygarumque liber.

- 5 Alter porrigitur, dum fercula prima morantur :
Tertius est, neque adhuc mensa secunda venit.
Et quartum recitas et quintum denique broma.
Putidus est, totiens si mihi ponis aprum.
Quod si non scombris scelerata poemata donas,
10 Cenabis solus iam, Ligurine, domi.

LII.

Empta domus fuerat tibi, Tongiliane, ducenis,
Abstulit hanc nimium casus in urbe frequens.
Collatum est deciens. Rogo, non potes ipse videri
Incendisse tuam, Tongiliane, domum?

LVIII.

- Baiana nostri villa, Basse, Faustini
Non otiosis ordinata myrtetis
Viduaque platano tonsilique buxeto
Ingrata lati spatia detinet campi,
5 Sed rure vero barbaroque laetatur.
Hic farta premitur angulo Ceres omni
Et multa fragrat testa senibus auctumnis.
Hic post Novembres imminente iam bruma
Seras putator horridus refert uvas :
10 Truces in alta valle mugiunt tauri
Vitulusque inermi fronte prurit in pugnam.
Vagatur omnis turba sordidae chortis,
Argutus anser gemmeique pavones
Nomenque debet quae rubentibus pinnis
15 Et picta perdix Numidicaeque guttatae
Et impiorum phasiana Colchorum ;

- Rhodias superbi feminas premunt galli
 Sonantque turres plausibus columbarum ;
 Gemit hinc palumbus, inde cereus turtur,
 20 Avidi secuntur vilicae sinum porci
 Matremque plenam mollis agnus expectat.
 Cingunt serenum lactei focum vernae
 Et larga festos lucet ad lares silva.
 † Non segnis albo pallet otio copo,
 25 Nec perdit oleum lubricus palaestrita,
 Sed tendit avidis rete subdolum turdis
 Tremulave captum linea trahit piscem,
 Aut impeditam cassibus refert dammam.
 Exercet hilares facilis hortus urbanos
 30 Et paedagogo non iubente lascivi
 Parere gaudent vilico capillati, *l*
 Nec venit inanis rusticus salutator :
 Fert ille ceris cana cum suis mella
 Metamque lactis Sassinate de silva ;
 35 Somniculosos ille porrigit glires,
 Hic vagientem matris hispidae fetum,
 Alius coactos non amare capones.
 Et dona matrum vimine offerunt texto
 Grandes proborum virgines colonorum.
 40 Facto vocatur laetus opere vicinus ;
 Nec avara servat crastinas dapes mensa,
 Vescuntur omnes ebrioque non novit
 Satur minister invidere convivae.
 At tu sub urbe possides famem mundam
 45 Et turre ab alta prospicis meras laurus,

Furem Priapo non timente securus ;
Et vinitorem farre pascis urbano
Pictamque portas otiosus ad villam
Olus, ova, pullos, poma, caseum, mustum.
50 Rus hoc vocari debet, an domus longe?

LIX.

Sutor cerdo dedit tibi, culta Bononia, munus,
Fullo dedit Mutinae : nunc ubi copo dabit?

LX.

Cum vocer ad cenam non iam venalis ut ante,
Cur mihi non eadem, quae tibi, cena datur?
Ostrea tu sumis stagno saturata Lucrino,
Sugitur inciso mitulus ore mihi.
5 Sunt tibi boleti, fungos ego sumo suillos :
Res tibi cum rhombo est, at mihi cum sparulo.
Aureus immodicis turtur te clunibus implet,
Ponitur in cavea mortua pica mihi.
Cur sine te ceno, cum tecum, Pontice, cenem?
10 Sportula quod non est, prosit : edamus idem.

LXIII.

Cotile, bellus homo es : dicunt hoc, Cotile, multi.
Audio : sed quid sit, dic mihi, bellus homo?
“Bellus homo est, flexos qui digerit ordine crines,
Balsama qui semper, cinnama semper olet ;

- 5 Cantica qui Nili, qui Gaditana susurrat,
 Qui movet in varios brachia volsa modos ;
 Inter femineas tota qui luce cathedras
 Desidet atque aliqua semper in aure sonat,
 Qui legit hinc illinc missas scribitque tabellas,
 10 Pallia vicini qui refugit cubiti ; *ellor*
 Qui scit, quam quis amet, qui per convivia currit,
 Hirpini veteres qui bene novit avos.”
 Quid narras? hoc est, hoc est homo, Cotile,
 bellus?
 Res pertriosa est, Cotile, bellus homo.

LXVII.

- Cessatis, pueri, nihilque nostis,
 Vaterno Rasinaque pigriores,
 Quorum per vada tarda navigantes
 Lentos tingitis ad celeuma remos.
 5 Iam prono Phaethonte sudat Aethon
 Exarsitque dies, et hora lassos
 Interiungit equos meridiana.
 At vos tam placidas vagi per undas
 Tuta luditis otium carina.
 10 Non nautas puto vos, sed Argonautas.

XCV.

- Nunquam dicis ave, sed reddis, Naevole, semper,
 Quoꝝ prior et corvus dicere saepe solet.
 Cur hoc expectas a me rogo, Naevole, dicas :
 Nam puto me melior, Naevole, nec prior es.

5 Praemia laudato tribuit mihi Caesar uterque
Natorumque dedit iura paterna trium;
Ore legor multo notumque per oppida nomen
Non expectato dat mihi fama rogo.
Est et in hoc aliquid : vidit me Roma tribunum
10 Et sedeo qua te suscitatur Oceanus.
Quot mihi Caesareo facti sunt munere cives,
Nec famulos totidem suspicor esse tibi.

LIBER IV.

II.

SPECTABAT modo solus inter omnes
Nigris munus Horatius lacernis,
Cum plebs et minor ordo maximusque
Sancto cum duce candidus sederet.
Toto nix cecidit repente caelo :
Albis spectat Horatius lacernis.

VIII.

Prima salutantes atque altera conterit hora,
Exercet raucos tertia caesidicos :
In quintam varios extendit Roma labores,
Sexta quies lassis, septima finis erit :
5 Sufficit in nonam nitidis octava palaestris,
Imperat extractos frangere nona toros ;
Hora libellorum decima est, Eupheme, meorum,
Temperat ambrosias cum tua cura dapes,
Et bonus aetherio laxatur nectare Caesar
10 Ingentique tenet pocula parca manu.
Tunc admitte iocos ; gressu timet ire licenti
Ad matutinum nostra Thalia Iovem.

XIII.

Claudia, Rufe, meo nubit Peregrina Pudenti :
Macte esto taedis, o Hymenaeae, tuis.

Tam bene rara suo miscentur cinnama nardo,
Massica Theseis tam bene vina favis ;
5 Nec melius teneris iunguntur vitibus ulmi,
Nec plus lotos aquas, litora myrtus amat.
Candida perpetuo reside, Concordia, lecto,
Tamque pari semper sit Venus aequa iugo.
Diligat illa senem quondam, sed et ipsa marito
10 Tum quoque cum fuerit, non videatur anus.

XIV.

Sili, Castalidum decus sororum,
Qui periuria barbari furoris
Ingenti premis ore perfidosque
Astus Hannibalis levesque Poenos
5 Magnis cedere cogis Africanis :
Paulum seposita severitate,
Dum blanda vagus alea December
Incertis sonat hinc et hinc fritillis
Et ludit tropa nequiore talo,
10 Nostris otia commoda Camenis,
Nec torva lege fronte, sed remissa
Lascivis madidos iocis libellos.
Sic forsán tener ausus est Catullus
Magno mittere passerem Maroni.

XIX.

Hanc tibi Sequanicae pinguem textricis alumnam,
Quae Lacedaemonium barbara nomen habet,

Sordida, sed gelido non aspernanda Decembri
 Dona, peregrinam mittimus endromidam :—
 5 Seu lentum ceroma teris tepidumve trigona,
 Sive harpasta manu pulverulenta rapis ;
 Plumea seu laxi partiris pondera follis,
 Sive levem cursu vincere quaeris Athan :—
 Ne madidos intret penetrabile frigus in artus,
 10 Neve gravis subita te premat Iris aqua :
 Ridebis ventos hoc munere tectus et imbres :
 Nec sic in Tyria sindone cultus eris.

xxv.

Aemula Baianis Altini litora villis
 Et Phaethontei conscia silva rogi,
 Quaeque Antenoreo Dryadum pulcherrima Fauno
 Nupsit ad Euganeos Sola puella lacus,
 5 Et tu Ledaeo felix Aquileia Timavo,
 Hic ubi septenas Cyllarus hauit aquas : 6
 Vos eritis nostrae requies portusque senectae,
 Si iuris fuerint otia nostra sui.

xxvi.

Quod te mane domi toto non vidimus anno,
 Vis dicam, quantum, Postume, perdiderim ?
 Tricenos, puto, bis, vicanos ter, puto, nummos.
 Ignosces : togulam, Postume, pluris emo.

xxix.

Obstat, care Pudens, nostris sua turba libellis
 Lectoremque frequens lassat et implet opus.

Rara iuvant : primis sic maior gratia pomis,
Hibernae pretium sic meruere rosae ;
5 Saepius in libro numeratur Persius uno,
Quam levis in tota Marsus Amazonide.
Tu quoque de nostris releges quemcunque libellis,
Esse puta solum : sic tibi pluris erit.

xxx.

Baiano procul a lacu recede,
Piscator ꝑ fuge, ne nocens recedas.
Sacris piscibus hae natantur undae,
Qui norunt dominum manumque lambunt
5 Illam, qua nihil est in orbe maius.
Quid, quod nomen habent et ad magistri
Vocem quisque sui venit citatus ?
Hoc quondam Libys impius profundo,
Dum praedam calamo tremente ducit,
10 Raptis luminibus repente caecus
Captum non potuit videre piscem,
Et nunc sacrilegos perosus hamos
Baianos sedet ad lacus rogator.
At tu, dum potes, innocens recede
15 Iactis simplicibus cibus in undas,
Et pisces venerare delicatos.

xxxvii.

“ Centum Coranus et ducenta Mancinus,
Trecenta debet Titius, hoc bis Albinus,

Deciens Sabinus alterumque Serranus ;
 Ex insulis fundisque triciens soldum,
 5 Ex pecore redeunt ter ducena Parmensi :'
 Totis diebus, Afer, hoc mihi narras
 Et teneo melius ista, quam meum nomen.
 Numeres oportet aliquid, ut pati possim :
 Cotidianam refice nauseam nummis.
 10 Audire gratis, Afer, ista non possum.

XXXIX.

Argenti genus omne comparasti,
 Et solus veteres Myronos artes,
 Solus Praxitelus manum Scopaeque,
 Solus Phidiaci toreuma caeli,
 5 Solus Mentoreos habes labores.
 Nec desunt tibi vera Gratiana,
 Nec quae Callaico linuntur auro,
 Nec mensis anaglypta de paternis.
 Argentum tamen inter omne miror,
 10 Quare non habeas, Charine, purum.

XL.

Atria Pisonum stabant cum stemmate toto
 Et docti Senecae ter numeranda domus ;
 Praetulimus tantis solum te, Postume, regnis :
 Pauper eras et eques, sed mihi consul eras.
 5 Tecum ter denas numeravi, Postume, brumas :
 Communis nobis lectus et unus erat.
 Iam donare potes, iam perdere plenus honorum,
 Largus opum : expecto, Postume, quid facias.

Nil facis, et serum est alium mihi quaerere regem
10 Hoc, Fortuna, placet? Postumus imposuit.

XLIV.

Hic est pampineis viridis modo Ves⁹ivius umbris,
Presserat hic madidos nobilis uva lacus.
Haec iuga, quam Nysae colles plus Bacchus
amavit,
Hoc nuper Satyri monte dedere choros.
5 Haec Veneris sedes, Lacedaemone gratior illi,
Hic locus Herculeo numine clarus erat.
Cuncta iacent flammis et tristi mersa favilla:
Nec superi vellent hoc licuisse sibi.

XLVI.

Saturnalia divitem Sabellum
Fecerunt: merito tumet Sabellus,
Nec quenquam putat esse praedicatque
Inter cauidicos beatiorem.
5 Hos fastus animosque dat Sabello
Farris semodius fabaeque fresae,
1 Et turis piperisque tres selibrae, 1
Et Lucanica ventre cum Falisco,
Et nigri Syra defruti lagona,
10 Et ficus Libyca gelata testa
Cum bulbis cochleisque caseoque.
Piceno quoque venit a cliente
Parcae cistula non capax olivae,
Et crasso figuli polita caelo

- 15 Septenaria synthesis Sagunti,
 Hispanae luteum rotae toreuma
 Et lato variata mappa clavo.
 Saturnalia fructuosiora
 Annis non habuit decem Sabellus.

XLIX.

- Nescit, crede mihi, quid sint epigrammata, Flacce,
 Qui tantum lusus ista iocosque vocat.
 Ille magis ludit, qui scribit prandia saevi
 Tereos, aut cenam, crude Thyesta, tuam,
 5 Aut puero liquidas aptantem Daedalon alas,
 Pascentem Siculas aut Polyphemon oves.
 A nostris procul est omnis vesica libellis,
 Musa nec insano syrmate nostra tumet.
 "Illa tamen laudant omnes, mirantur, adorant."
 10 Confiteor : laudant illa, sed ista legunt.

LI.

- Cum tibi non essent sex milia, Caeciliane,
 Ingenti late vectus es hexaphoro ;
 Postquam bis deciens tribuit dea caeca sinumque
 Ruperunt nummi, factus es, ecce, pedes.
 5 Quid tibi pro meritis et tantis laudibus optem ?
 Di reddant sellam, Caeciliane, tibi.

LIII.

- Hunc, quem saepe vides intra penetralia nostrae
 Pallados et templi limina, Cosme, novi

- Cum baculo peraque senem, cui cana putrisque
Stat coma et in pectus sordida barba cadit ;
5 Cerea quem nudi tegit uxor abolla grabati,
Cui dat latratos obvia turba cibos ;
Esse putas Cynicum deceptus imagine ficta :
Non est hic Cynicus, Cosme : quid ergo ? Canis.

LV.

- Luci, gloria temporum tuorum,
Qui Gaium veterem Tagumque nostrum
Arpis cedere non sinis disertis,
Argivas generatus inter urbes
5 Thebas carmine cantet et Mycenae,
Aut claram Rhodon aut libidinosae
Ledaeas Lacedaemonos palaestras.
Nos Celtis genitos et ex Hiberis
Nostrae nomina duriora terrae
10 Grato non pudeat referre versu :
Saevo Bilbilin optimam metallo,
Quae vincit Chalybasque Noricosque,
Et ferro Plateam suo sonantem,
Quam fluctu tenui, sed inquieto
15 Armorum Salo temperator ambit :
Tutelamque chorosque Rixamarum,
Et convivia festa Carduarum,
Et textis Peterum rosis rubentem,
Atque antiqua patrum theatra Rigas,
20 Et certos iaculo levi Silaos,
Turgontique lacus Perusiaeque,

- Et parvae vada pura Vetonissae,
 Et sanctum Buradonis ilicetum,
 Per quod vel piger ambulat viator ;
 25 Et quae fortibus excolit iuencis
 Curvae Manlius arva Vativescae.
 Haec tam rustica, delicate lector,
 Rides nomina ? rideas licebit.
 Haec tam rustica malo, quam Butuntos.

LVII.

- Dum nos blanda tenent lascivi stagna Lucrini
 Et quae puniceis fontibus antra calent,
 Tu colis Argei regnum, Faustine, coloni,
 Quo te bis decimus ducit ab urbe lapis.
 5 Horrida sed fervent Nemeaei pectora monstri,
 Nec satis est, Baias igne calere suo.
 Ergo sacri fontes et litora grata valete,
 Nympharum pariter Nereïdumque domus.
 Herculeos colles gelida vos vincite bruma,
 10 Nunc Tiburtinis cedite frigoribus.

LXI.

- Donasse amicum tibi ducenta, Mancine,
 Nuper superbo laetus ore iactasti.
 Quartus dies est, in schola poetarum
 Dum fabulamur, milibus decem dixi
 5 Emptas lacernas munus esse Pompullae,
 Sardonycha verum lychnidemque ceriten

- Duasque similes fluctibus maris gemmas
Dedisse Bassam Caeliamque iurasti.
Here de theatro, Polione cantante,
10 Cum subito abires, dum fugis, loquebaris,
Hereditatis tibi trecenta venisse,
Et mane centum, post meridiem centum.
Quid tibi sodales fecimus mali tantum?
Miserere iam crudelis et sile tandem.
15 Aut, si tacere lingua non potest ista,
Aliquando narra, quod velimus audire.

LXIV.

- Iuli iugera pauca Martialis
Hortis Hesperidum beatiora
Longo Ianiculi iugo recumbunt :
Lati collibus imminent recessus
5 Et planus modico tumore vertex
Caelo perfruitur serenior,
Et curvas nebula tegente valles
Solus luce nitet peculiari :
Puris leniter admoventur astris
10 Celsae culmina delicata villae.
Hinc septem dominos videre montes
Et totam licet aestimare Romam,
Albanos quoque Tusculosque colles
Et quodcunque iacet sub urbe frigus,
15 Fidenas veteres brevesque Rubras,
Et quod virgineo cruore gaudet
Annae pomiferum nemus Perennae.

- Illinc Flaminiae Salariaeque
 Gestator patet essedo tacente,
 20 Ne blando rota sit molesta somno,
 Quem nec rumpere nauticum celeuma,
 Nec clamor valet helciariorum,
 Cum sit tam prope Mulvius, sacrumque
 Lapsae per Tiberim volent carinae.
 25 Hoc rus, seu potius domus vocanda est,
 Commendat dominus : tuam putabis ;
 Tam non invida tamque liberalis,
 Tam comi patet hospitalitate.
 Credas Alcinoi pios Penates,
 30 Aut facti modo divitis Molorchi.
 Vos nunc omnia parva qui putatis
 Centeno gelidum ligone Tibur
 Vel Praeneste domate pendulamque
 Uni dedite Setiam colono :
 35 Dum me iudice praeferantur istis
 Iuli iugera pauca Martialis.

LXVI.

- Egisti vitam semper, Line, municipalem,
 Qua nihil omnino vilis esse potest.
 Idibus et raris togula est excussa Kalendis
 Duxit et aestates synthesis una decem.
 5 Saltus aprum, campus leporem tibi misit inemptum,
 Silva graves turdos exagitata dedit.
 Captus flumineo venit de gurgite piscis,
 Vina ruber fudit non peregrina cadus.

- Nec tener Argolica missus de gente minister,
10 Sed stetit inculti rustica turba foci.
Nec nocuit tectis ignis, nec Sirius agris,
Nec mersa est pelago, nec fluit ulla ratis.
† Supposita est blando nunquam tibi tessera talo,
Alea sed parcae sola fuere nuces.
15 Dic, ubi sit deciens, mater quod avara reliquit?
Nusquam est : fecisti rem, Line, difficilem.

LXVIII.

- a Invitus centum quadrantibus et bene cenas.
Ut cenem invidor, Sexte, an ut invideam?

LXXVII.

- Nunquam divitias deos rogavi
Contentus modicis meoque laetus.
Paupertas, veniam dabis, recede.
Causa est quae subiti novique voti?
5 Pendentem volo Zoilum videre.

LXXVIII.

- Condita cum tibi sit iam sexagesima messis
Et facies multo splendeat alba pilo,
Discurris toto vagus urbe, nec ulla cathedra est,
Cui non mane feras irrequietus Ave ;
5 Et sine te nulli fas est prodire tribuno,
Nec caret officio consul uterque tuo ;

Et sacro deciens repetis Palatia clivo
 Sigerosque meros Partheniosque sonas.
 Haec faciant sane iuvenes : deformius, Afer,
 10 Omnino nihil est ardalione sene.

LXXXIII.

Securo nihil est te, Naevole, peius ; eodem
 Sollicito nihil est, Naevole, te melius.
 Securus nullum resalutas, despicias omnes,
 Nec quisquam liber, nec tibi natus homo est.
 5 Sollicitus donas, dominum regemque salutas,
 Invitas : esto, Naevole, sollicitus.

LXXXV.

Nos bibimus vitro, tu murra, Pontice. Quare?
 Prodat perspicuus ne duo vina calix.

LXXXVI.

Si vis auribus Atticis probari,
 Exhortor moneoque te, libelle,
 Ut docto placeas Apollinari.
 Nil exactius eruditiusque est,
 5 Sed nec candidius benigniusque :
 Si te pectore, si tenebit ore,
 Nec rhonchos metues maligniorum,
 Nec scombris tunicas dabis molestas.
 Si damnaverit, ad salariorum
 10 Curras scrinia protinus licebit,
 Inversa pueris arande charta.

LXXXVIII.

Nulla remisisti parvo pro munere dona,
Et iam Saturni quinque fuere dies.
Ergo nec argenti sex scripula Septiciani
Missa nec a querulo mappa cliente fuit ;
5 Antipolitani nec quae de sanguine thynni
Testa rubet, nec quae cottana parva gerit ;
Nec rugosarum vimen breve Picenarum,
Dicere te posses ut meminisse mei ?
Decipies alios verbis vultuque benigno,
10 Nam mihi iam notus dissimulator eris.

LXXXIX.

Ohe iam satis est, ohe libelle,
Iam pervenimus usque ad umbilicos.
Tu procedere adhuc et ire quaeris,
Nec summa potes in scheda teneri,
5 Sic tanquam tibi res peracta non sit,
Quae prima quoque pagina peracta est.
Iam lector queriturque deficitque,
Iam librarius hoc et ipse dicit
“ Ohe iam satis est, ohe libelle.”

LIBER V.

I.

HAEC tibi, Palladiae seu collibus uteris Albae,
Caesar, et hinc Triviam prospicis, inde
Thetin,

Seu tua veridicae discunt responsa sorores,
Plana suburbani qua cubat unda freti ;

5 Seu placet Aeneae nutrix, seu filia Solis,
Sive salutiferis candidus Anxur aquis ;

Mittimus, o rerum felix tutela salusque,
Sospite quo gratum credimus esse Iovem.

Tu tantum accipias : ego te legisse putabo

10 Et tumidus Galla credulitate fruar.

V.

Sexte, Palatinae cultor facunde Minervae,
Ingenio frueris qui propiore dei ;

Nam tibi nascentes domini cognoscere curas
Et secreta ducis pectora nosse licet :

5 Sit locus et nostris aliqua tibi parte libellis,
Qua Pedito, qua Marsus quaque Catullus erit.

Ad Capitolini caelestia carmina belli

Grande cothurnati pone Maronis opus.

VIII.

Edictum domini deique nostri,
Quo subsellia certiora fiunt
Et pueros eques ordines recepit,
Dum laudat modo Phasis in theatro,
5 Phasis purpureis ruber lacernis,
Et iactat tumido superbus ore :
“ Tandem commodius licet sidere,
Nunc est reddita dignitas equestris ;
Turba non premitur, nec inquinamur : ”
10 Haec et talia dum refert supinus,
Illas purpureas et arrogantes
Iussit surgere Leitus lacernas.

IX.

Linguebam : sed tu comitatus protinus ad me
Venisti centum, Symmache, discipulis.
Centum me tetigere manus aquilone gelatae :
Non habui febrem, Symmache, nunc habeo.

X.

Esse quid hoc dicam, vivis quod fama negatur
Et sua quod rarus tempora lector amat ?
Hi sunt invidiae nimirum, Regule, mores,
Praeferat antiquos semper ut illa novis.
5 Sic veterem ingrati Pompei quaerimus umbram,
Sic laudant Catuli vilia templa senes.

Ennius est lectus salvo tibi, Roma, Marone
 Et sua riserunt saecula Maeoniden :
 Rara coronato plausere theatra Menandro,
 10 Norat Nasonem sola Corinna suum.
 Vos tamen, o nostri, ne festinate libelli :
 Si post fata venit gloria, non propero.

XIII.

Sum, fateor, semperque fui, Callistrate, pauper,
 Sed non obscurus, nec male notus eques,
 Sed toto legor orbe frequens et dicitur " Hic est,"
 Quodque cinis paucis, hoc mihi vita dedit.
 5 At tua centenis incumbunt tecta columnis
 Et libertinas arca flagellat opes,
 Magnaque Niliacae servit tibi gleba Syenes,
 Tondet et innumeros Gallica Parma greges.
 Hoc ego tuque sumus : sed quod sum, non potes
 esse :
 Tu quod es, e populo quilibet esse potest.

XIV.

Sedere primo solitus in gradu semper
 Tunc, cum liceret occupare, Nanneius,
 Bis excitatus terque transtulit castra,
 Et inter ipsas paene tertius sellas
 5 Post Gaïumque Luciumque consedit.
 Illinc cucullo prospicit caput tectus
 Oculoque ludos spectat indecens uno.

Et hinc miser deiectus in viam transit,
Subsellioque semifultus extremo
10 Et male receptus altero genu iactat,
Equiti sedere Leïtoque se stare.

XVI.

Seria cum possim, quod delectantia malo
Scribere, tu causa es, lector amice, mihi,
Qui legis et tota cantas mea carmina Roma :
Sed nescis, quanti stet mihi talis amor.
5 Nam si falciferi defendere templa Tonantis
Sollicitisque velim vendere verba reis,
Plurimus Hispanas mittet mihi nauta metretas
Et fiet vario sordidus aere sinus.
At nunc conviva est comissatorque libellus,
10 Et tantum gratis pagina nostra placet.
Sed non et veteres contenti laude fuerunt,
Cum minimum vati munus Alexis erat.
“ Belle ” inquis “ dixti : iuvat, et laudabimus
usque.”
Dissimulas ? facies me, puto, causidicum.

XVII.

Quod tibi Decembri mense, quo volant mappae
Gracilesque ligulae cereique chartaeque
Et acuta senibus testa cum Damascenis,
Praeter libellos vernulas nihil misi,
5 Fortasse avarus videar aut inhumanus.
Odi dolosas munerum et malas artes.

Imitantur hamos dona. Namque quis nescit,
 Avidum vorato decipi scarum musco?
 Quotiens amico diviti nihil donat,
 10 O Quintiane, liberalis est pauper.

XX.

Si tecum mihi, care Martialis,
 Securis liceat frui diebus,
 Si disponere tempus otiosum
 Et verae pariter vacare vitae :
 5 Nec nos atria, nec domos potentum,
 Nec lites tetricas forumque triste
 Nossemus, nec imagines superbas ;
 Sed gestatio, fabulae, libelli,
 Campus, porticus, umbra, virgo, thermae,
 10 Haec essent loca semper, hi labores.
 Nunc vivit necuter sibi bonosque
 Soles effugere atque abire sentit,
 Qui nobis pereunt et imputantur.
 Quisquam vivere cum sciat, moratur ?

XXII.

Mane domi nisi te volui meruique videre,
 Sint mihi, Paule, tuae longius Esquiliae.
 Sed Tiburtinae sum proximus accola pilae,
 Qua videt antiquum rustica Flora Iovem :
 5 Alta Suburani vincenda est semita clivi
 Et nunquam sicco sordida saxa gradu,

Vixque datur longas mulorum rumpere mandras
Quaeque trahi multo marmora fune vides.
Illud adhuc gravius, quod te post mille labores,
10 Paule, negat lasso ianitor esse domi.
Exitus hic operis vani togulaeque madentis :
Vix tanti Paulum mane videre fuit.
Semper inhumanos habet officiosus amicos :
Rex, nisi dormieris, non potes esse meus.

XXIV.

Hermes Martia saeculi voluptas,
Hermes omnibus eruditus armis,
Hermes et gladiator et magister,
Hermes turba sui tremorque ludi,
5 Hermes quem timet Helius, sed unum,
Hermes, cui cadit Advolans, sed uni,
Hermes vincere nec ferire doctus,
Hermes suppositicius sibi ipse,
Hermes divitiae locariorum,
10 Hermes cura laborque ludiarum,
Hermes belligera superbus hasta,
Hermes aequoreo minax tridente,
Hermes casside languida timendus,
Hermes gloria Martis universi,
15 Hermes omnia solus et ter unus.

XXV.

“Quadringenta tibi non sunt, Chaerestrata : surge,
Leitus, ecce venit : st ! fuge, curre, late.”

- Ecquis, io, revocat discedentemque reducit ?
 Ecquis, io, largas pandit amicus opes ?
 5 Quem chartis famaеque damus populisque
 loquendum ?
 Quis Stygios non volt totus adire lacus ?
 Hoc, rogo, non melius, quam rubro pulpita nimbo
 Spargere et effuso permaduisse croco ?
 Quam non sensuro dare quadringenta caballo,
 10 Aureus ut Scorpi nasus ubique micet ?
 O frustra locuples, o dissimulator amici,
 Haec legis et laudas ? Quae tibi fama perit !

XXVI.

Quod alpha dixi, Corde, paenulatorum
 Te nuper, aliqua cum iocarer in charta,
 Si forte bilem movit hic tibi versus,
 Dicas licebit beta me togatorum.

XXVIII.

- Ut bene loquatur sentiatque Mamercus,
 Efficere nullis, Aule, moribus possis :
 Pietate fratres Curtios licet vincas,
 Quietate Nervas, comitate Rusones,
 5 Probitate Macros, aequitate Mauricos,
 Oratione Regulos, iccis Paulos :
 Robiginosis cuncta dentibus rodit.
 Hominem malignum forsitan esse tu credas :
 Ego esse miserum credo, cui placet nemo.

xxx.

Varro, Sophocleo non infitiande cothurno,
Nec minus in Calabria suspiciende lyra,
Differ opus, nec te facundi scena Catulli
Detineat, cultis aut elegia comis ;
5 Sed lege fumoso non aspernanda Decembri
Carmina, mittuntur quae tibi mense suo.
Commodius nisi forte tibi potiusque videtur,
Saturnalicias perdere, Varro, nuces.

xxxiv.

Hanc tibi, Fronto pater, genetrix Flaccilla, puellam
Oscula commendo deliciasque meas,
Parvula ne nigras horrescat Erotion umbras
Oraque Tartarei prodigiosa canis.
5 Impletura fuit sextae modo frigora brumae,
Vixisset totidem ni minus illa dies.
Inter tam veteres ludat lasciva patronos
Et nomen blaeso garriat ore meum.
Mollia non rigidus cespes tegat ossa, nec illi,
10 Terra, gravis fueris : non fuit illa tibi.

xxxv.

Dum sibi redire de Patrensibus fundis
Ducena clamat coccinatus Euclides
Corinthioque plura de suburbano
Longumque pulchra stemma repetit a Leda
5 Et suscitanti Leïto reluctatur :
Equiti superbo, nobili, locupleti

Cecidit repente magna de sinu clavis.
 Nunquam, Fabulle, nequior fuit clavis.

XXXVII.

- Puellâ senibus dulcior mihi cygnis,
 Agna Galaesi mollior Phalantini,
 Concha Lucrini delicatior stagni,
 Cui nec lapillos praeferas Erythraeos,
 5 Nec modo politum pecudis Indicae dentem
 Nivesque primas liliumque non tactum ;
 Quae crine vicit Baetici gregis vellus
 Rhenique nodos aureamque nitellam ;
 Fragravit ore, quod rosarium Paesti,
 10 Quod Atticarum prima mella cerarum,
 Quod sucinorum rapta de manu gleba ;
 Cui comparatus indecens erat pavus,
 Inamabilis sciurus et frequens phoenix :
 Adhuc recenti tepet Erotion busto,
 15 Quam pessimorum lex amara fatorum
 Sexta peregit hieme, nec tamen tota,
 Nostros amores gaudiumque lususque.
 Et esse tristem me meus vetat Paetus,
 Pectusque pulsans pariter et comam vellens :
 20 “ Deflare non te vernulae pudet mortem ?
 Ego coniugem ‘inquit’ extuli et tamen vivo,
 Notam, superbam, nobilem, locupletem.”
 Quid esse nostro fortius potest Paeto ?
 Ducentiens accepit, et tamen vivit.

XLII.

Callidus effracta nummos fur auferet arca,
Prosternet patrios impia flamma lares :
Debitor usuram pariter sortemque negabit,
Non reddet sterilis semina iacta seges :
5 Dispensatorem fallax spoliabit amica,
Mercibus extractas obruet unda rates.
Extra fortunam est, si quid donatur amicis :
Quas dederis, solas semper habebis opes.

L.

Ceno domi quotiens, nisi te, Charopine, vocavi,
Protinus ingentes sunt inimicitiae,
Meque velis stricto medium transfigere ferro,
Si nostrum sine te scis caluisse focum.
5 Nec semel ergo mihi furtum fecisse licebit ?
Improbium nihil est hac, Charopine, gula.
Desine iam nostram, precor, observare culinam,
Atque aliquando meus det tibi verba focus.

LVI.

Cui tradas, Lupe, filium magistro,
Quaeris sollicitus diu rogasque.
Omnes grammaticosque rhetorasque
Devites, moneo : nihil sit illi
5 Cum libris Ciceronis aut Maronis.
Famae Tutilium suae relinquant.
Si versus facit, abdicet poetam :

- Artes discere vult pecuniosas,
 Fac discat citharoedus aut choraules.
 10 Si duri puer ingeni videtur,
 Praeconem facias vel architectum.

LVIII.

- Cras te victurum, cras dicis, Postume, semper.
 Dic mihi cras istud, Postume, quando venit?
 Quam longe est cras istud? ubi est? aut unde
 petendum?
 Numquid apud Parthos Armeniosque latet?
 5 Iam cras istud habet Priami vel Nestoris annos.
 Cras istud quanti, dic mihi, possit emi?
 Cras vives: hodie iam vivere, Postume, tardum est:
 Ille sapit, quisquis, Postume, vixit heri.

LXXIII.

Non donem tibi cur meos libellos
 Oranti totiens et exigenti,
 Miraris, Theodore? Magna causa est:
 Dones tu mihi ne tuos libellos.

LXXVIII.

\ Si tristi domicenio laboras,
 Torani, potes esurire mecum.
 Non deerunt tibi, si soles *προπίειν*,
 Viles Cappadocae gravesque porri.

- 5 Divisis cybium latebit ovis,
Ponetur digitis tenendus ustis
Nigra coliculus virens patella,
Argentem modo qui reliquit hortum :
Et pultem niveam premens botellus,
10 Et pallens faba cum rubente lardo
Mensae munera si voles secundae,
Marcentes tibi porrigentur uvae
Et nomen pira quae ferunt Syrorum,
Et quas docta Neapolis creavit,
15 Lento castaneae vapore tostae.
Vinum tu facies bonum bibendo
Post haec omnia forte si movebit
Bacchus quam solet esuritionem,
Succurrent tibi nobiles olivae,
20 Piceni modo quas tulere rami,
Et fervens cicer et tepens lupinus.
Parva est cenula, — quis potest negare ? —
Sed finges nihil audiesve fictum
Et voltu placidus tuo recumbes ;
25 Nec crassum dominus leget volumen,
Sed quod non grave sit nec infacetum,
Parvi tibia condyli sonabit.
Haec est cenula. Claudiam sequeris,
Quam nobis cupis esse tu priorem.

LXXX.

Non totam mihi, si vacabit, horam
Dones et licet imputes, Severe,

Dum nostras legis exigisque nugas.

“Durum est perdere ferias” : rogamus,

5 Iacturam patiaris hanc ferasque.

Quod si legeris ipse cum diserto

— Sed numquid sumus improbi?—Secundo,

Plus multo tibi debiturus hic est,

Quam debet domino suo libellus.

10 Nam securus erit, nec inquieta

Lassi marmora Sisyphi videbit,

Quem censoria cum meo Severo

Docti lima momorderit Secundi.

LXXXIV.

Iam tristis nucibus puer relictis

Clamoso revocatur a magistro,

Et blando male proditus fritillo,

Arcana modo raptus e popina,

5 Aedilem rogat udus aleator.

Saturnalia transiere tota,

Nec munuscula parva, nec minora

Misisti mihi, Galla, quam solebas.

Sane sic abeat meus December.

Scis certe, puto, vestra iam venire

10 Saturnalia, Martias Kalendas.

Tunc reddam tibi, Galla, quod dedisti.

LIBER VI.

VIII.

PRAECONES duo, quattuor tribuni,
Septem causidici, decem poetae
Cuiusdam modo nuptias petebant
A quodam sene. Non moratus ille
5 Praeconi dedit Eulogo puellam.
Dic, numquid fatue, Severe, fecit?

XI.

Quod non sit Pylades hoc tempore, non sit Orestes,
Miraris? Pylades, Marce, bibebat idem,
Nec melior panis turdusve dabatur Orestae,
Sed par atque eadem cena duobus erat.
5 Tu Lucrina voras, me pascit aquosa Peloris :
Non minus ingenua est et mihi, Marce, gula.
Te Cadmea Tyrus, me pinguis Gallia vestit :
Vis te purpureum, Marce, sagatus amem ?
Ut praestem Pyladen, aliquis mihi praestet Oresten.
10 Hoc non fit verbis, Marce : ut ameris, ama.

XIII.

Quis te Phidiaco formatam, Iulia, caelo,
Vel quis Palladiae non putet artis opus ?

- Candida non tacita respondet imagine lygdos
 Et placido fulget vivus in ore liquor.
- 5 Ludit Acidalio, sed non manus aspera, nodo,
 Quem rapuit collo, parve Cupido, tuo.
 Ut Martis revocetur amor summique Tonantis,
 A te Iuno petat ceston et ipsa Venus.

XIX.

- Non de vi neque caede, nec veneno,
 Sed lis est mihi de tribus capellis.
 Vicini queror has abesse furto.
 Hoc iudex sibi postulat probari :
- 5 Tu Cannas Mithridaticumque bellum
 Et periuria Punici furoris
 Et Sullas Mariosque Muciosque
 Magna voce sonas manuque tota.
 Iam dic, Postume, de tribus capellis.

XXIV.

- Nil lascivius est Charisiano :
 Saturnalibus ambulat togatus.

XXVII.

- Bis vicine Nepos—nam tu quoque proxima Florae
 Incolis et veteres tu quoque Ficelias—
 Est tibi, quae patria signatur imagine voltus,
 Testis maternae nata pudicitiae.

- 5 Tu tamen annoso nimium ne parce Falerno,
Et potius plenos aere relinque cados.
Sit pia, sit locuples, sed potet filia mustum :
Amphora cum domina nunc nova fiat anus.
Caecuba non solos vindemia nutriat orbos :
10 Possunt et patres vivere, crede mihi.

XXVIII.

- Libertus Melioris ille notus,
Tota qui cecidit dolente Roma,
Cari deliciae breves patroni,
Hoc sub marmore Glaucias humatus
5 Iuncto Flaminiae iacet sepulcro :
Custus moribus, integer pudore,
Velox ingenio, decore felix.
Bis senis modo messibus peractis
Vix unum puer applicabat annum.
10 Qui fles talia, nil fleas, viator.

XXIX.

- Non de plebe domus, nec averae verna catastae,
Sed domini sancto dignus amore puer,
Munera cum posset nondum sentire patroni,
Glaucia libertus iam Melioris erat.
5 Moribus hoc formaeque datum: quis blandior illo ?
Aut quis Apollineo pulchrior ore fuit ?
Immodicis brevis est aetas et rara senectus.
Quidquid amas, cupias non placuisse nimis.

XXXII.

Cum dubitaret adhuc belli civilis Enyo
 Forsitan et posset vincere mollis Otho,
 Damnavit multo staturum sanguine Martem
 Et fodit certa pectora tota manu.

- 5 Sit Cato, dum vivit, sane vel Caesare maior :
 Dum moritur, numquid maior Othone fuit ?

XLIII.

Dum tibi felices indulgent, Castrice, Baiae
 Canaque sulphureis nympha natatur aquis,
 Me Nomentani confirmant otia ruris
 Et casa iugeribus non onerosa suis.

- 5 Hoc mihi Baiani soles mollisque Lucrinus,
 Hoc mihi sunt vestrae, Castrice, divitiae.
 Quondam laudatas quocunque libebat ad undas
 Currere, nec longas pertimuisse vias,
 Nunc urbis vicina iuvant facilesque recessus,
 10 Et satis est, pigro si licet esse mihi.

LX.

- Rem factam Pompullus habet, Faustine : legetur
 Et nomen toto sparget in orbe suum.
 Sic leve flavorum valeat genus Usiporum,
 Quisquis et Ausonium non amat imperium.
 5 Ingeniosa tamen Pompulli scripta feruntur :
 Sed famae non est hoc, mihi crede, satis.
 Quam multi tineas pascunt blattasque diserti,
 Et redimunt soli carmina docta coci !

Nescio quid plus est, quod donat saecula chartis :
10 Victurus Genium debet habere liber.

LXI.

Laudat, amat, cantat nostros mea Roma libellos,
Meque sinus omnis, me manus omnis habet,
Ecce rubet quidam, pallet, stupet, oscitat, odit.
Hoc volo : nunc nobis carmina nostra placent.

LXIII.

Scis te captari, scis hunc qui captat, avarum,
Et scis qui captat, quid, Mariane, velit.
Tu tamen hunc tabulis heredem, stulte, supremis
Scribis et esse tuo vis, furiose, loco.
5 " Munera magna tamen misit." Sed misit in hamo;
Et piscatorem piscis amare potest ?
Hicine deflebit vero tua fata dolore ?
Si cupis, ut ploret, des, Mariane, nihil.

LXX.

Sexagesima, Marciane, messis
Acta est et, puto, iam secunda Cottae,
Nec se taedia lectuli calentis
Expertum meminit die vel uno.
5 Ostendit digitum, sed impudicum,
Alconti Dasioque Symmachoque.
At nostri bene computentur anni
Et quantum tetricae tulere febres,
Aut languor gravis, aut mali dolores

- 10 A vita meliore separentur :
 Infantes sumus, et senes videmur.
 Aetatem Priamique Nestorisque
 Longam qui putat esse, Marciane,
 Multum decipiturque falliturque.
- 15 Non est vivere, sed valere vita est.

LXXVII.

- Cum sis tam pauper, quam nec miserabilis Iros,
 Tam iuvenis, quam nec Parthenopaeus erat ;
 Tam fortis, quam nec, cum vinceret, Artemidorus,
 Quid te Cappadocum sex onus esse iuvat?
- 5 Rideris multoque magis traduceris, Afer,
 Quam nudus medio si spatiere foro.
 Non aliter monstratur Atlas cum compare ginno
 Quaeque vehit similem belua nigra Libyn.
 Invidiosa tibi quam sit lectica, requiris?
- 10 Non debes ferri mortuus hexaphoro.

LXXVIII.

- Potor nobilis, Aule, lumine uno
 Luscus Phryx erat alteroque lippus.
 Huic Heras medicus "Bibas caveto :
 Vinum si biberis, nihil videbis."
- 5 Ridens Phryx oculo "Valebis" inquit.
 Misceri sibi protinus deunces,
 Sed crebros iubet. Exitum requiris?
 Vinum Phryx, oculus bibit venenum.

LXXX.

Ut nova dona tibi, Caesar, Nilotica tellus
Miserat hibernas ambitiosa rosas,
Navita derisit Pharios Memphiticus hortos,
Urbis ut intravit limina prima tuae.
5 Tantus veris honos et odorae gratia Florae,
Tantaque Paestani gloria ruris erat.
Sic quacunq̄ue vagus gressumque oculosque ferebat,
Tonsilibus sertis omne rubebat iter.
At tu Romanae iussus iam cedere brumae,
10 Mitte tuas messes, accipe, Nile, rosas.

LXXXII.

Quidam me modo, Rufe, diligenter
Inspectum, velut emptor aut lanista,
Cum voltu digitoque subnotasset,
“Tune es, tune ‘ait’ ille Martialis,
5 Cuius nequitas iocosque novit,
Aurem qui modo non habet Boeotam?”
Subrisi modice, levique nutu
Me quem dixerat esse non negavi.
“Cur ergo ‘inquit’ habes malas lacernas?”
10 Respondi, quia sum malus poeta.
Hoc ne saepius accidat poetae,
Mittas, Rufe, mihi bonas lacernas.

LXXXV.

Editur en sextus sine te mihi, Rufe Camoni,
Nec te lectorem sperat, amice, liber.

80 *M. Val. Martialis Epigrammaton.*

Impia Cappadocum tellus et numine laevo
Visa tibi cineres reddit et ossa patri.
5 Funde tuo lacrimas, orbata Bononia, Rufo,
Et resonet tota planctus in Aemilia.
Heu qualis pietas, heu quam brevis occidit aetas !
Viderat Alpei praemia quinta modo.
Pectore tu memori nostros evolvere lusus,
10 Tu solitus totos, Rufe, tenere iocos,
Accipe cum fletu maesti breve carmen amici
Atque haec absentis tura fuisse puta.

LXXXVI.

Setinum dominaeque nives densique trientes,
Quando ego vos medico non prohibente bibam ?
Stultus et ingratus nec tanto munere dignus,
Qui mavolt heres divitis esse Midae.
5 Possideat Libycas messes Hermumque Tagumque,
Et potet caldam, qui mihi livet, aquam.

XCII.

Caelatus tibi cum sit, Anniane,
Serpens in patera, Myronos artes,
Vaticana bibis : bibis venenum. |

LIBER VII.

VI.

ECQUID Hyperboreis ad nos conversus ab oris
Ausonias Caesar iam parat ire vias?

Certus abest auctor, sed vox hoc nunciat omnis :

Credo tibi : verum dicere, Fama, soles.

5 Publica victrices testantur gaudia chartae,

Martia laurigera cuspide pila virent.

Rursus, io, magnos clamat tibi Roma triumphos

Invictusque tua, Caesar, in urbe sonas.

Sed iam laetitiae quo sit fiducia maior,

10 Sarmaticae laurus nuncius ipse veni.

VIII.

Nunc hilares, si quando mihi, nunc ludite, Musae

Victor ab Odrysio redditur orbe deus.

Certa facis populi tu primus vota, December :

Iam licet ingenti dicere voce " Venit ! "

5 Felix sorte tua ! Poteras non cedere Iano,

Gaudia si nobis, quae dabit ille, dares.

Festa coronatus ludet convitia miles,

Inter laurigeros cum comes ibit equos.

Fas audire iocos levioraque carmina, Caesar,

10 Et tibi, si lusus ipse triumphus amat.

IX.

Cum sexaginta numeret Cascellius annos,
 Ingeniosus homo est : quando disertus erit

XII.

Sic me fronte legat dominus, Faustine, serena
 Excipiatque meos, qua solet aure, iocos,
 Ut mea nec iuste quos odit, pagina laesit,
 Et mihi de nullo fama rubore placet.
 5 Quid prodest, cupiant cum quidam nostra videri,
 Si qua Lycambeo sanguine tela madent?
 Vipereumque vomant nostro sub nomine virus,
 Qui Phoebi radios ferre diemque negant?
 Ludimus innocui : scis hoc bene : iuro potentis
 10 Per genium Famae Castaliumque gregem,
 Perque tuas aures, magni mihi numinis instar,
 Lector, inhumana liber ab invidia.

XVII.

Ruris bibliotheca delicati,
 Vicinam videt unde lector urbem,
 Inter carmina sanctiora si quis
 Lascivae fuerit locus Thaliae,
 5 Hos nido licet inseras vel imo,
 Septem quos tibi misimus libellos
 Auctoris calamo sui notatos :
 Haec illis pretium facit litura.
 At tu munere delicata parvo,
 10 Quae cantaberis orbe nota toto,

Pignus pectoris hoc mei tuere,
Iuli bibliotheca Martialis.

xx.

Nihil est miserius neque gulosius Santra.
Rectam vocatus cum cucurrit ad cenam,
Quam tot diebus noctibusque captavit,
Ter poscit apri glandulas, quater lumbum,
5 Et utramque coxam leporis et duos armos,
Nec erubescit peierare de turdo
Et ostreorum rapere lividos cirros.
Dulcis placenta sordidam linit mappam.
Illic et uvae collocantur ollares,
10 Et Punicorum pauca grana malorum,
Et excavatae pellis indecens volvae,
Et lippa ficus debilisque boletus.
Sed mappa cum iam mille rumpitur furtis,
Rosos tepenti spondylos sinu condit
15 Et devorato capite turturem truncum.
Colligere longa turpe nec putat dextra
Analecta quidquid et canes reliquerunt.
Nec esculenta sufficit gulae praeda,
Mixto lagonam replet ad pedes vino.
20 Haec per ducentas cum domum tulit scalas
Seque obserata clusit anxius cella
Gulosus ille postero die vendit.

xxi.

Haec est illa dies, quae magni conscia partus
Lucanum populis et tibi, Polla, dedit.

Heu! Nero crudelis nullaque invisior umbra,
 Debuit hoc saltim non licuisse tibi.

XXII.

Vatis Apollinei magno memorabilis ortu
 Lux redit: Aonidum turba, favete sacris.
 Haec meruit, cum te terris, Lucane, dedisset,
 Mixtus Castaliae Baetis ut esset aquae.

XXIII.

Phoebe, veni, sed quantus eras, cum bella tonanti
 Ipse dares Latiae plectra secunda lyrae.
 Quid tanta pro luce precer? Tu, Polla, maritum
 Saepe colas et se sentiat ille coli.

XXV.

Dulcia cum tantum scribas epigrammata semper
 Et cerussata candidiora cute,
 Nullaque mica salis nec amari fellis in illis
 Gutta sit, o demens, vis tamen illa legi!
 5 Nec cibus ipse iuvat morsu fraudatus aceti,
 Nec grata est facies, cui gelasinus abest.
 Infanti melimela dato fatuasque mariscas:
 Nam mihi, quae novit pungere, Chia sapit.

XXVII.

Tuscae glandis aper populator et ilice multa
 Iam piger, Aetolae fama secunda ferae,
 Quem meus intravit splendenti cuspide Dexter,
 Praeda iacet nostris invidiosa focis.

5 Pinguescant madidi laeto nidore penates
 Flagret et exciso festa culina iugo.
Sed cocus ingentem piperis consumet acervum
 Addet et arcano mixta Falerna garo.
Ad dominum redeas, noster te non capit ignis,
10 Conturbator aper : vilius esurio.

XXVIII.

Sic Tiburtinae crescat tibi silva Dianae
 Et properet caesum saepe redire nemus,
Nec Tartessiakis Pallas tua, Fusce, trapetis
 Cedat et immodici dent bona musta lacus ;
5 Sic fora mirentur, sic te palatia laudent
 Excolat et geminas plurima palma fores :
Otia dum medius praestat tibi parva December,
 Exige, sed certa, quos legis, aure iocos.
“ Scire libet verum ? res est haec ardua.” Sed tu
10 Quod tibi vis dici, dicere, Fusce, potes.

XXXI.

Raucae chortis aves et ova matrum
Et flavas medio vapore Chias,
Et fetum querulae rudem capellae,
Nec iam frigoribus pares olivas,
5 Et canum gelidis olus pruinis
De nostro tibi missa rure credis ?
O quam, Regule, diligenter erras !
Nil nostri, nisi me, ferunt agelli.

Quidquid vilicus Umber aut Calenus,
 10 Aut Tusci tibi Tusculive mittunt,
 Aut rus marmore tertio notatum,
 Id tota mihi nascitur Subura.

XXXII.

Attice, facundae renovas qui nomina gentis
 Nec sinis ingentem conticuisse domum,
 Te pia Cecropiae comitatur turba Minervae,
 Te secreta quies, te sophos omnis amat.
 5 At iuvenes alios fracta colit aure magister
 Et rapit immeritas sordidus unctor opes.
 Non pila, non follis, non te paganica thermis
 Praeparat, aut nudi stipitis ictus hebes,
 Vara nec in lento ceromate brachia tendis,
 10 Non harpasta vagus pulverulenta rapis,
 Sed curris niveas tantum prope Virginis undas,
 Aut ubi Sidonio taurus amore calet.
 Per varias artes, omnis quibus area fervet,
 Ludere, cum liceat currere, pigritia est.

XXXVII.

Nosti mortiferum quaestoris, Castrice, signum?
 Est operae pretium discere theta novum.
 Exprimeret quotiens rorantem frigore nasum,
 Letalem iuguli iusserat esse notam.
 5 Turpis ab invisio pendebat stiria naso,
 Cum flaret media fauce December atrox.

Collegae tenuere manus. Quid plura requiris?
Emungi misero, Castrice, non licuit.

XXXIX.

Discursus varios vagumque mane
Et fastus et ave potentiorum
Cum perferre patique iam negaret,
Coepit fingere Caelius podagram.
5 Quam dum volt nimis approbare veram
Et sanas linit obligatque plantas
Inceditque gradu laborioso,
—Quantum cura potest et ars doloris!—
Desit fingere Caelius podagram.

XL.

Hic iacet ille senex, Augusta notus in aula,
Pectore non humili passus utrumque deum;
Natorum pietas sanctis quem coniugis umbris
Miscuit: Elysium possidet ambo nemus.
5 Occidit illa prior viridi fraudata iuventa:
Hic prope ter senas vixit Olympiadas.
Sed festinatis raptum tibi credidit annis,
Aspexit lacrimas quisquis, Etrusce, tuas.

XLIV.

Maximus ille tuus, Ovidi, Caesonius hic est,
Cuius adhuc voltum vivida cera tenet.
Hunc Nero damnavit: sed tu damnare Neronem
Ausus es et profugi, non tua, fata sequi.

5 Aequora per Scyllae magnus comes exulis isti,
 Qui modo nolueras consulis ire comes.
 Si victura meis mandantur nomina chartis
 Et fas est cineri me superesse meo,
 Audiet hoc praesens venturaque turba, fuisse
 10 Illi te, Senecae quod fuit ille suo.

XLVII.

Doctorum Licini celeberrime Sura virorum,
 Cuius prisca graves lingua reduxit avos,
 Redderis, heu, quanto fatorum munere! nobis,
 Gustata Lethes paene remissus aqua.
 5 Perdiderant iam vota metum securaque flebat
 Tristitia et lacrimis iamque peractus eras.
 Non tulit invidiam taciti regnator Averni
 Et raptas fatis reddidit ipse colus.
 Scis igitur, quantas hominum mors falsa querellas
 10 Moverit, et frueris posteritate tua.
 Vive velut rapto fugitivaque gaudia carpe:
 Perdiderit nullum vita reversa diem.

XLVIII.

Cum mensas habeat fere trecentas,
 Pro mensis habet Annii ministros:
 Transcurreunt gabatae volantque lances.
 Has vobis epulas habete, lauti:
 5 Nos offendimur ambulante cena.

LI.

Mercari nostras si te piget, Urbice, nugas
Et lasciva tamen carmina nosse libet,
Pompeium quaeres—et nosti forsitan—Auctum ;
Ultoris prima Martis in aede sedet :
5 Iure madens varioque togae limatus in usu,
Non lector meus hic, Urbice, sed liber est.
Sic tenet absentes nostros cantatque libellos,
Ut pereat chartis littera nulla meis.
Denique, si vellet, poterat scripsisse videri ;
10 Sed famae mavolt ille favere meae.
Hunc licet a decima—neque enim satis ante
vacabit—
Sollicites, capiet cenula parva duos.
Ille leget, bibe tu : noles licet, ille sonabit :
Et cum “ Iam satis est ” dixeris, ille leget.

LIII.

Omnia misisti mihi Saturnalibus, UMBER,
Munera, contulerant quae tibi quinque dies,
Bis senos triplices et dentiscalpia septem :
His comes accessit spongia, mappa, calix,
5 Semodiusque fabae cum vimine Picenarum,
Et Laletanae nigra lagona sapae ;
Parvaeque cum canis venerunt cottana prunis
Et Libycae fici pondere testa gravis.
Vix puto triginta nummorum tota fuisse
10 Munera, quae grandes octo tulere Syri.

Quanto commodius nullo mihi ferre labore
 Argenti potuit pondera quinque puer !

LXI.

Abstulerat totam temerarius institor urbem
 Inque suo nullum limine limen erat.
 Iussisti tenues, Germanice, crescere vicos,
 Et modo quae fuerat semita, facta via est.
 5 Nulla catenatis pila est praecincta lagonis,
 Nec praetor medio cogitur ire luto ;
 Stringitur in densa nec caeca novacula turba,
 Occupat aut totas nigra popina vias.
 Tonsor, copo, cocus, lanius sua limina servant.
 10 Nunc Roma est, nuper magna taberna fuit.

LXIII.

Perpetui nunquam moritura volumina Sili
 Qui legis et Latia carmina digna toga,
 Pierios tantum vati placuisse recessus
 Credis et Aoniae Bacchica sarta comae ?
 5 Sacra cothurnati non attigit ante Maronis,
 Implevit magni quam Ciceronis opus.
 Hunc miratur adhuc centum gravis hasta virorum,
 Hunc loquitur grato plurimus ore cliens.
 Postquam bis senis ingentem fascibus annum
 10 Rexerat, asserto qui sacer orbe fuit,
 Emeritos Musis et Phoebos tradidit annos,
 Proque suo celebrat nunc Helicon a foro.

LXIV.

Qui tonsor tota fueras notissimus urbe,
Et post hoc dominae munere factus eques,
Sicanias urbes Aetnaeaeque regna petisti,
Cinname, cum fugeres tristia iura fori.
5 Qua nunc arte graves tolerabis inutilis annos?
Quid facit infelix et fugitiva quies?
Non rhetor, non grammaticus ludive magister,
Non Cynicus, non tu Stoicus esse potes,
Vendere nec vocem Siculis plausumque theatri:
10 Quod superest, iterum, Cinname, tonsor eris.

LXXII.

Gratus sic tibi, Paule, sit December,
Nec vani triplices brevesque mappae,
Nec turis veniant leves selibrae,
Sed lances ferat et scyphos avorum
5 Aut grandis reus aut potens amicus,
Seu quod te potius iuvat capitque.
Sic vincas Noviumque Publiumque
Mandris et vitreo latrone clusos;
Sic palmam tibi de trigone nudo
10 Unctae det favor arbiter coronae,
Nec laudet Polybi magis sinistras:
Si quisquam mea dixerit malignus
Atro carmina quae madent veneno,
Ut vocem mihi commodes patronam,
15 Et quantum poteris, sed usque, clames:
“Non scripsit meus ista Martialis.”

LXXIII.

- Esquiliis domus est, domus est tibi colle Dianae
 Et tua patricius culmina vicus habet :
 Hinc viduae Cybeles, illinc sacraria Vestae,
 Inde novum, veterem prospicis inde Iovem.
 5 Dic, ubi conveniam, dic, qua te parte requiram :
 Quisquis ubique habitat, Maxime, nusquam
 habitat.

LXXVI.

- Quod te diripiunt potentiores
 Per convivia, porticus, theatra,
 Et tecum, quotiens ita incidisti,
 Gestari iuvat et iuvat lavari :
 5 Nolito nimium tibi placere.
 Delectas, Philomuse, non amaris.

LXXXV.

- Quod non insulse scribis tetrasticha quaedam,
 Disticha quod belle pauca, Sabelle, facis,
 Laudo, nec admiror. Facile est epigrammata belle
 Scribere, sed librum scribere difficile est.

LXXXVI.

- Ad natalicias dapes vocabar,
 Essem cum tibi, Sexte, non amicus.
 Quid factum est, rogo, quid repente factum est,
 Post tot pignora nostra, post tot annos

- 5 Quod sum praeteritus vetus sodalis ?
Sed causam scio. Nulla venit a me
Hispani tibi libra pustulati,
Nec levis toga, nec rudes lacernae.
Non est sportula, quae negotiatur.
10 Pascis munera, Sexte, non amicos.
Iam dices mihi " Vapulet vocator."

LXXXVIII.

- Fertur habere meos, si vera est fama libellos
Inter delicias pulchra Vienna suas.
Me legit omnis ibi senior iuvenisque puerque,
Et coram tetrico casta puella viro.
5 Hoc ego maluerim, quam si mea carmina cantent
Qui Nilum ex ipso protinus ore bibunt ;
Quam meus Hispano si me Tagus impleat auro,
Pascat et Hybla meas, pascat Hymettos apes.
Non nihil ergo sumus, nec blandae munere linguae
10 Decipimur : credam iam, puto, Lause, tibi.

XC.

- Iactat inaequalem Matho me fecisse libellum :
Si verum est, laudat carmina nostra Matho.
Aequales scribit libros Cluuienus et UMBER.
Aequalis liber est, Cretice, qui malus est.

XCIII.

- Narnia, sulphureo quam gurgite candidus annis
Circuit, ancipiti vix adeunda iugo,

- Quid tam saepe meum nobis abducere Quintum
 Te iuvat et lenta detinuisse mora?
 5 Quid Nomentani causam mihi perdis agelli,
 Propter vicinum qui pretiosus erat?
 Sed iam parce mihi, nec abutere, Narnia, Quinto :
 Perpetuo liceat sic tibi ponte frui.

XCVII.

- Nosti si bene Caesium, libelle,
 Montanae decus Umbriae Sabinum,
 Auli municipem mei Pudentis,
 Illi tu dabis haec vel occupato.
 5 Instent mille licet premantque curae,
 Nostris carminibus tamen vacabit.
 Nam me diligit ille proximumque
 Turni nobilibus leget libellis.
 O quantum mihi nominis paratur !
 10 O quae gloria ! quam frequens amator !
 Te convivia, te forum sonabit,
 Aedes, compita, porticus, tabernae.
 Uni mitteris, omnibus legeris.

XCVIII.

Omnia, Castor, emis : sic fiet, ut omnia vendas.

XCIX.

Sic placidum videas semper, Crispine, Tonantem,
 Nec te Roma minus, quam tua Memphis amet :

Carmina Parrhasia si nostra legentur in aula,
—Namque solent sacra Caesaris aure frui—
5 Dicere de nobis, ut lector candidus, aude :
“Temporibus praestat non nihil iste tuis,
Nec Marso nimium minor est doctoque Catullo.”
Hoc satis est : ipsi cetera mando deo.

LIBER VIII.

III.

“**Q**UINQUE satis fuerant: nam sex septemve
libelli

Est nimium: quid adhuc ludere, Musa iuvat?

Sit pudor et finis: iam plus nihil addere nobis

Fama potest: teritur noster ubique liber;

5 Et cum rupta situ Messalae saxa iacebunt

Altaque cum Licini marmora pulvis erunt,

Me tamen ora legent et secum plurimus hospes

Ad patrias sedes carmina nostra feret.”

Finieram, cum sic respondit nona sororum,

10 Cui coma et unguento sordida vestis erat:

“Tune potes dulces, ingrate, relinquere nugas?

Dic mihi, quid melius desidiosus ages?

An iuvat ad tragicos soccum transferre cothurnos,

Aspera vel paribus bella tonare modis,

15 Praelogat ut tumidus rauca te voce magister

Oderit et grandis virgo bonusque puer?

Scribant ista graves nimium nimiumque severi,

Quos media miseros nocte lucerna videt.

At tu Romanos lepido sale tinge libellos:

20 Agnoscat mores vita legatque suos.

Angusta cantare licet videaris avena,

Dum tua multorum vincat avena tubas.”

VI.

Archetypis vetuli nihil est odiosius Eucti
—Ficta Saguntino cymbia malo luto—,
Argenti fumosa sui cum stemmata narrat
Garrulus et verbis mucida vina facit.

- 5 “Laomedontee fuerant haec pocula mensae :
Ferret ut haec, muros struxit Apollo lyra.
Hoc cratere ferox commisit praelia Rhoecus
Cum Lapithis : pugna debile cernis opus.
Hi duo longaevo censentur Nestore fundi :
10 Pollice de Pylio trita columba nitet.
Hic scyphus est, in quo misceri iussit amicis
Largius Aeacides vividiusque merum.
Hac propinavit Bitiae pulcherrima Dido
In patera, Phrygio cum data cena viro est.”
15 Miratus fueris cum prisca toreumata multum,
In Priami calathis Astyanacta bibes.

XVIII.

- Si tua, Cyreni, promas epigrammata volgo,
Vel mecum possis, vel prior ipse legi.
Sed tibi tantus inest veteris respectus amici,
Carior ut mea sit, quam tua fama tibi.
5 Sic Maro nec Calabri temptavit carmina Flacci,
Pindaricos nosset cum superare modos,
Et Vario cessit Romani laude cothurni,
Cum posset tragico fortius ore loqui.
Aurum et opes et rura frequens donabit amicus :
10 Qui velit ingenio cedere, rarus erit.

XXVII.

Munera qui tibi dat locupleti, Gaure, senique,
Si sapis et sentis, hoc tibi ait "Morere."

XXVIII.

Dic, toga, facundi gratum mihi munus amici,
Esse velis cuius fama decusque gregis?
Appula Ledaei tibi floruit herba Phalanthi,
Qua saturat Calabris culta Galaesus aquis?
5 An Tartessiacus stabuli nutritor Hiberi
Baetis in Hesperia te quoque lavit ove?
An tua multifidum numeravit lana Timavum,
Quem pius astrifero Cyllarus ore bibit?
Te nec Amyclaeo decuit vivere veneno,
10 Nec Miletos erat vellere digna tuo.
Lilia tu vincis nec adhuc delapsa ligustra,
Et Tiburtino monte quod albet ebur.
Spartanus tibi cedit olor Paphiaeque columbae,
Cedit Erythraeis eruta gemma vadis.
15 Sed licet haec primis nivibus sint aemula dona,
Non sunt Parthenio candidiora suo.
Non ego praetulerim Babylonos picta superbae
Texta, Semiramia quae variantur acu;
Non Athamanteo potius me mirer in auro,
20 Aeolium dones si mihi, Phrixe, pecus.
O quantos risus pariter spectata movebit
Cum Palatina nostra lacerna toga!

XXX.

Qui nunc Caesareae lusus spectatur harenae,
Temporibus Bruti gloria summa fuit.
Aspicias, ut teneat flammam poenae fruatur
Fortis et attonito regnet in igne manus !
5 Ipse sui spectator adest et nobile dextrae
Funus amat : totis pascitur illa sacris.
Quod nisi rapta foret nolenti poena, parabat
Saevior in lassos ire sinistra focos.
Scire piget post tale decus, quid fecerit ante :
10 Quam vidi, satis est hanc mihi nosse manum.

XXXII.

Aëra per tacitum delapsa sedentis in ipsos
Fluxit Aratullae blanda columba sinus.
Luserat hoc casus, nisi inobservata maneret
Permissaque sibi nollet abire fuga.
5 Si meliora piaë fas est sperare sorori
Et dominum mundi flectere vota valent,
Haec a Sardois tibi forsitan exulis oris,
Fratre reversuro, nuncia venit avis.

XXXIII.

De praetoricia folium mihi, Paule, corona
Mittis et hoc phialae nomen habere iubes.
Hac fuerat nuper nebula tibi pegma perunctum,
Pallida quam rubri diluit unda croci.
5 An magis astuti derasa est ungue ministri
Bractea, de fulcro quam reor esse tuo ?

- Illa potest culicem longe sentire volentem
 Et minimi pinna papilionis agi.
 Exiguae volitat suspensa vapore lucernae
 10 Et leviter fuso rumpitur icta mero.
 Hoc linitur sputo Iani caryota Kalendis,
 Quam fert cum parco sordidus asse cliens.
 Lenta minus gracili crescunt colocasia filo,
 Plena magis nimio lilia sole cadunt :
 15 Nec vaga tam tenui discurrit aranea tela,
 Tam leve nec bombyx pendulus urget opus.
 Crassior in facie vetulae stat creta Fabullae,
 Crassior offensae bulla tumescit aquae ;
 Fortior et tortos servat vesica capillos
 20 Et mutat Latias spuma Batava comas.
 Hac cute Ledaeo vestitur pullus in ovo,
 Talia lunata splenia fronte sedent.
 Quid tibi cum phiala, ligulam cum mittere possis,
 Mittere cum possis vel cochleare mihi ?
 25 Magna nimis loquimur, cochleam cum mittere
 possis ;
 Denique cum possis mittere, Paule, nihil.

XXXVIII.

- Qui praestat pietate pertinaci
 Sensuro bona liberalitatis,
 Captet forsitan aut vicem reposcat.
 At si quis dare nomini relicto
 5 Post manes tumulumque perseverat
 Quaerit quid, nisi parcius dolere ?

Epigrammaton, Liber VIII. 101

Refert sis bonus, an velis videri.
Praestas hoc, Melior, sciente fama,
Qui sollemnibus anxius sepulti
10 Nomen non sinis interire Blaesi,
Et de munifica profusus arca
Ad natalicium diem colendum
Scribarum memori piaeque turbae
Quod donas, facis ipse Blaesianum.
15 Hoc longum tibi, vita dum manebit,
Hoc et post cineres erit tributum.

XLIII.

Effert uxores Fabius, Chrestilla maritos,
Funereamque toris quassat uterque facem.
Victores committe, Venus : quos iste manebit
Exitus, una duos ut Libitina ferat.

XLIV.

Titulle, moneo, vive : semper hoc serum est.
Sub paedagogo coeperis licet, serum est.
At tu, miser Titulle, nec senex vivis,
Sed omne limen conteris salutator
5 Et mane sudas urbis osculis udus,
Foroque triplici sparsus ante equos omnes
Aedemque Martis et colosson Augusti,
Curris per omnes tertiasque quintasque.
Rape, congere, aufer, posside : relinquendum est.
10 Superba densis arca palleat nummis,
Centum explicentur paginae Kalendarum,

- Iurabit heres, te nihil reliquisse,
 Supraque pluteum te iacente vel saxum,
 Fartus papyro dum tibi torus crescit,
 15 Flentes superbus basiabit eunuchos.

XLV.

- Priscus ab Aetnaeis mihi, Flacce, Terentius oris
 Redditur : hanc lucem lactea gemma notet.
 Defluat et lento splendescat turbida lino
 Amphora centeno consule facta minor.
 5 Continget nox quando meis tam candida mensis ?
 Tam iusto dabitur quando calere mero ?
 Cum te, Flacce, mihi reddet Cythereia Cypros,
 Luxuriae fiet tam bona causa meae.

XLVIII.

- Nescit, cui dederit Tyriam Crispinus abollam,
 Dum mutat cultus induiturque togam.
 Quisquis habes, humeris sua munera redde, pre-
 camur :
 Non hoc Crispinus, te sed abolla rogat.
 5 Non quicumque capit saturatas murice vestes,
 Nec nisi deliciis convenit iste color.
 Si te praeda iuvat foedique insania lucri,
 Qua possis melius fallere, sume togam.

L.

- Quanta Gigantei memoratur mensa triumphii
 Quantaque nox superis omnibus illa fuit,
 Qua bonus accubuit genitor cum plebe deorum

Et licuit Faunis poscere vina Iovem :
5 Tanta tuas celebrant, Caesar, convivia laurus ;
 Exhilarant ipsos gaudia nostra deos.
Vescitur omnis eques tecum populusque patresque,
 Et capit ambrosias cum duce Roma dapes.
Grandia pollicitus quanto maiora dedisti !
10 Promissa est nobis sportula, recta data est.

LI.

Quis labor in phiala? docti Myos, ane Myronos?
 Mentoris haec manus est, an, Polyclite, tua?
Livescit nulla caligine fusca, nec odit
 Exploratores nubila massa focus.
5 Vera minus flavo radiant electra metallo,
 Et niveum felix pustula vincit ebur.
Materiae non cedit opus : sic alligat orbem,
 Plurima cum tota lampade luna nitet.
Stat caper Aeolio Thebani vellere Phrixi
10 Cultus : ab hoc mallet vecta fuisse soror.
Hunc nec Cinyphius tonsor violaverit, et tu
 Ipse tua pasci vite, Lyaeae, velis.
Terga premit pecudis geminis Amor aureus alis
 Palladius tenero lotos ab ore sonat.
15 Sic Methymnaeo gavisus Arione delphin
 Languida non tacitum per freta vexit onus.
Imbuat egregium digno mihi nectare munus
 Non grege de domini, sed tua, Ceste, manus
Ceste, decus mensae, misce Setina : videtur
20 Ipse puer nobis, ipse sitire caper.

Det numerum cyathis Instanti littera Rufi :
 Auctor enim tanti muneris ille mihi.
 Si Telethusa venit promissaque gaudia portat,
 Servabor dominae, Rufe, triente tuo ;
 25 Si dubia est, septunce trahar ; si fallit amantem
 Ut iugulem curas, nomen utrumque bibam.

LV.

Auditur quantum Massyla per avia murmur,
 Innumero quotiens silva leone furit,
 Pallidus attonitos ad Poena mapalia pastor
 Cum revocat tauros et sine mente pecus :
 5 Tantus in Ausonia fremuit modo terror harena.
 Quis non esse gregem crederet ? unus erat,
 Sed cuius tremarent ipsi quoque iura leones,
 Cui diadema daret marmore picta Nomas.
 O quantum per colla decus, quem sparsit honorem
 10 Aurea lunatae, cum stetit, umbra iubae !
 Grandia quam decuit latum venabula pectus
 Quantaque de magna gaudia morte tulit !
 Unde tuis, Libye, tam felix gloria silvis ?
 A Cybeles numquid venerat ille iugo ?
 15 An magis Herculeo, Germanice, misit ab astro
 Hanc tibi vel frater, vel pater ipse feram ?

LVI.

Temporibus nostris aetas cum cedat avorum
 Creverit et maior cum duce Roma suo,

Ingenium sacri miraris deesse Maronis,
Nec quemquam tanta bella sonare tuba.
5 Sunt Maecenates, non deerunt, Flacce, Marones
Vergiliumque tibi vel tua rura dabunt.
Iugera perdiderat miserae vicina Cremonae
Flebat et abductas Tityrus aeger oves.
Risit Tuscus eques, paupertatemque malignam
10 Reppulit et celeri iussit abire fuga.
“ Accipe divitias et vatum maximus esto ;
Tu licet et nostrum ” dixit “ Alexin ames.”
Astabat domini mensis pulcherrimus ille
Marmorea fundens nigra Falerna manu,
15 Et libata dabat roseis carchesia labris,
Quae poterant ipsum sollicitare iovem.
Excidit attonito pinguis Galatea poetae,
Thestylis et rubras messibus usta genas :
Protinus ITALIAM concepit et ARMA VIRUMQUE,
20 Qui modo vix Culicem fleverat ore rudi.
Quid Varios Marsosque loquar ditataque vatum
Nomina, magnus erit quos numerare labor ?
Ergo ego Vergilius, si munera Maecenatis
Des mihi ? Vergilius non ero, Marsus ero.

LIX.

Aspiciſ hunc uno contentum lumine, cuius
Lippa sub attrita fronte lacuna patet ?
Ne contemne caput, nihil est furacius illo ;
Non fuit Autolyçi tam piperata manus.

- 5 Hunc tu convivam cautus servare memento :
 Tunc furit atque oculo luscus utroque videt.
 Pocula solliciti perdunt ligulasque ministri
 Et latet in tepido plurima mappa sinu.
 Lapsa nec a cubito subducere pallia nescit
 10 Et tectus laenis saepe duabus abit.
 Nec dormitantem vernam fraudare lucerna
 Erubuit fallax, ardeat illa licet.
 Si nihil invasit, puerum tunc arte dolosa
 Circuit et soleas surripit ipse suas.

LXI.

- Livet Charinus, rumpitur, furit, plorat
 Et quaerit altos, unde pendeat, ramos :
 Non iam quod orbe cantor et legor toto,
 Nec umbilicis quod decorus et cedro
 5 Spargor per omnes Roma quas tenet gentes :
 Sed quod sub urbe rus habemus aestivum
 Vehimurque mulis non, ut ante, conductis.
 Quid imprecabor, o Severe, liventi ?
 Hoc opto : mulas habeat et surburbanum.

LXVI.

- Augusto pia tura victimasque
 Pro vestro date Silio, Camenae.
 Bis senos iubet en redire fasces,
 Nato consule, nobilique virga
 5 Vatis Castaliam domum sonare.

Rerum prima salus et una Caesar,
Gaudenti superest adhuc quod optet,
Felix purpura tertiusque consuli.
Pompeio dederit licet senatus
10 Et Caesar genero sacros honores,
Quorum pacificus ter ampliavit
Ianus nomina : Silius frequentes
Mavolt sic numerare consulatus.

LXVII.

Horas quinque puer nondum tibi nunciat, et tu
Iam conviva mihi, Caeciliane, venis,
Cum modo distulerint raucae vadimonia quartae
Et Floralicias lasset harena feras.
5 Curre, age, et illotos revoca, Calliste, ministros ;
Sternantur lecti : Caeciliane, sede.
Caldam poscis aquam ; nondum mihi frigida venit ;
Alget adhuc nudo clusa culina foco.
Mane veni potius ; nam cur te quinta moretur ?
10 Ut iantes, sero, Caeciliane, venis.

LXVIII.

Qui Corcyraei vidit pomaria regis,
Rus, Entelle, tuae praeferet ille domus.
Invida purpureos urat ne bruma racemos
Et gelidum Bacchi munera frigus edat,
5 Condita perspicua vivit vindemia gemma
Et gitur felix, nec tamen uva latet.

Femineum lucet sic per bombycina corpus,
 Calculus in nitida sic numeratur aqua.
 Quid non ingenio voluit natura licere?
 10 Auctumnum sterilis ferre iubetur hiems.

LXX.

Quanta quies placidi, tanta est facundia Nervae,
 Sed cohibet virès ingeniumque pudor.
 Cum siccare sacram largo Permessida posset
 Ore, verecundam maluit esse sitim,
 5 Pieriam tenui frontem redimire corona
 Contentus, famae nec dare vela suae.
 Sed tamen hunc nostri scit temporis esse Tibullum,
 Carmina qui docti nota Neronis habet.

LXXVI.

“ Dic verum mihi, Marce, dic amabo ;
 Nil est, quod magis audiam libenter.”
 Sic et cum recitas tuos libellos,
 Et causam quotiens agis clientis,
 5 Oras, Gallice, me rogasque semper.
 Durum est me tibi, quod petis, negare.
 Vero verius ergo quid sit, audi :
 Verum, Gallice, non libenter audis.

LIBER IX.

NOTE, licet nolis, sublimi pectore vates,
Cui referet serus praemia digna cinis,
Hoc tibi sub nostra breve carmen imagine vivat,
Quam non obscuris iungis, Avite, viris :
5 *Ille ego sum nulli nugarum laude secundus,*
Quem non miraris, sed puto, lector, amas.
Maiores maiora sonent : mihi parva locuto
Sufficit in vestras saepe redire manus.

Ave, mi Torani, frater carissime. Epigramma, quod extra ordinem paginarum est, ad Stertinium clarissimum virum scripsimus, qui imaginem meam ponere in bibliotheca sua voluit. De quo scrib-
5 endum tibi putavi, ne ignorares, Avitus iste quis vocaretur. Vale et para hospitium.

III.

Quantum iam superis, Caesar, caeloque dedisti
Si repetas et si creditor esse velis,
Grandis in aetherio licet auctio fiat Olympo
Coganturque dei vendere quidquid habent :
5 Conturbabit Atlas, et non erit uncia tota,
Decidat tecum qua pater ipse deum.

Pro Capitolinis quid enim tibi solvere templis,
 Quid pro Tarpeiae frondis honore potest?
 Quid pro culminibus geminis matrona Tonantis?
 10 Pallada praetereo : res agit illa tuas.
 Quid loquar Alciden Phoebumque piosque La-
 conas?
 Addita quid Latio Flavia templa polo?
 Expectes et sustineas, Auguste, necesse est :
 Nam tibi quod solvat non habet arca Iovis.

XI.

Nomen cum violis rosisque natum,
 Quo pars optima nominatur anni,
 Hyblam quod sapit Atticosque flores,
 Quod nidos olet alitis superbae ;
 5 Nomen nectare dulcius beato,
 Quo mallet Cybeles puer vocari
 Et qui pocula temperat Tonanti :
 Quod si Parrhasia sones in aula,
 Respondent Veneres Cupidinesque ;
 10 Nomen nobile, molle, delicatum
 Versu dicere non rudi volebam :
 Sed tu syllaba contumax repugnans.
 Dicunt Eiarinon tamen poetae,
 Sed Graeci, quibus est nihil negatum
 15 Et quos Ἄρες Ἄρες decet sonare.
 Nobis non licet esse tam disertis,
 Qui Musas colimus severiores.

XIII.

Nomen habes teneri quod tempora nuncupat anni,
Cum breve Cecropiae ver populantur apes ;
Nomen Acidalia meruit quod arundine pingi,
Quod Cytherea sua scribere gaudet acu ;
5 Nomen Erythraeis quod littera facta lapillis,
Gemma quod Heliadum pollice trita notet ;
Quod pinna scribente grues ad sidera tollant ;
Quod decet in sola Caesaris esse domo.

XVIII.

Est mihi sitque precor longum te praeside, Caesar,
Rus minimum, parvi sunt et in urbe lares.
Sed de valle brevi, quas det sitientibus hortis,
Curta laboratas antlia tollit aquas :
5 Sicca domus queritur nullo se rore foveri,
Cum mihi vicino Marcia fonte sonet.
Quam dederis nostris, Auguste, penatibus undam,
Castalis haec nobis aut Iovis imber erit.

XXII.

Credis ob haec me, Pastor, opes fortasse rogare,
Propter quae vulgus crassaque turba rogat,
Ut Setina meos consumat gleba ligones
Et sonet innumera compede Tuscus ager ;
5 Ut Mauri Libycis centum stent dentibus orbes
Et crepet in nostris aurea lamna toris,
Nec labris nisi magna meis crystallata terantur
Et faciant nigras nostra Falerna nives ;

Ut canusinatus nostro Syrus assere sudet
 10 Et mea sit culto sella cliente frequens ;
 Aestuet ut nostro madidus conviva ministro,
 Quem permutatum nec Ganymede velis ;
 Ut lutulenta linat Tyrias mihi mula lacernas
 Et Massyla meum virga gubernet equum.
 15 Est nihil ex istis : superos ac sidera testor.
 Ergo quid? Ut donem, Pastor, et aedificem.

XXVI.

Audet facundo qui carmina mittere Nervae,
 Pallida donabit glaucina, Cosme, tibi ;
 Paestano violas et cana ligustra colono,
 Hyblaeis apibus Corsica mella dabit.—
 5 Sed tamen et parvae nonnulla est gratia Musae ;
 Appetitur posito vilis oliva lupo ;
 Nec tibi sit mirum, modici quod conscia vatis
 Iudicium metuit nostra Thalia tuum,
 Ipse tuas etiam veritus Nero dicitur aures,
 19 Lascivum iuvenis cum tibi lusit opus.

XXVIII.

Dulce decus scenae, ludorum fama, Latinus
 Ille ego sum, plausus deliciaeque tuae ;
 Qui spectatorem potui fecisse Catonem,
 Solvere qui Curios Fabriciosque graves.
 5 Sed nihil a nostro sumpsit mea vita theatro
 Et sola tantum scenicus arte feror.

Nec poteram gratus domino sine moribus esse :

Interius mentes inspicit ille deus.

Vos me laurigeri parasitum dicite Phoebi,

10 Roma sui famulum dum sciat esse Iovis.

xxx.

Cappadocum saevis Antistius occidit oris

Rusticus. O tristi crimine terra nocens !

Rettulit ossa sinu cari Nigrina mariti

Et questa est longas non satis esse vias ;

5 Cumque daret sanctam tumulis, quibus invidet,
urnam,

Visa sibi est rapto bis viduata viro.

xxxv.

Artibus his semper cenam, Philomuse, mereris,

Plurima dum fingis, sed quasi vera refers.

Scis, quid in Arsacia Pacorus deliberet aula,

Rhenigenam numeras Sarmaticamque manum ;

5 Verba ducis Daci chartis mandata resignas,

Victricem laurum quam venit ante vides ;

Scis, quotiens Phario madeat Iove fusca Syene,

Scis, quota de Libyco litore puppis eat,

Cuius Iuleae capiti nascantur olivae,

10 Destinet aetherius cui sua sarta pater.

Tolle tuas artes ; hodie cenabis apud me,

Hac lege, ut narres nil, Philomuse, novi.

XLVI.

Gellius aedificat semper : modo limina ponit,
 Nunc foribus claves aptat emitque seras ;
 Nunc has, nunc illas reficit mutatque fenestras :
 Dum tantum aedificet, quidlibet ille facet,
 5 Oranti nummos ut dicere possit amico
 Unum illud verbum Gellius "Aedifico."

L.

Ingenium mihi, Gaure, probas sic esse pusillum,
 Carmina quod faciam, quae brevitate placent.
 Confiteor ; sed tu bis senis grandia libris
 Qui scribis Priami praelia, magnus homo es.
 5 Nos facimus Bruti puerum, nos Langona vivum :
 Tu magnus luteum, Gaure, Giganta facis.

LII.

Si credis mihi, Quinte, quod mereris,
 Natales, Ovidi, tuas Apriles
 Ut nostras amo Martias Kalendas.
 Felix utraque lux diesque nobis
 5 Signandi melioribus lapillis !
 Hic vitam tribuit, sed hic amicum.
 Plus dant, Quinte, mihi tuae Kalendae.

LIV.

Si mihi Picena turdus palleret oliva,
 Tenderet aut nostras silva Sabina plagas ;

Aut crescente levis traheretur arundine praeda
Pinguis et implicitas virga teneret aves :
5 Care, daret sollemne tibi cognatio munus,
Nec frater nobis, nec prior esset avus.
Nunc sturnos inopes fringillorumque querellas
Audit et arguto passere vernat ager.
Inde salutatus picae respondet arator,
10 Hinc prope summa rapax milvus ad astra volat.
Mittimus ergo tibi parvae munuscula chortis,
Qualia si recipis, saepe propinquus eris.

LIX.

In Septis Mamurra diu multumque vagatus,
Hic ubi Roma suas aurea vexat opes,
Inspexit molles pueros oculisque comedit ;
Non hos, quos primae prostituere casae,
5 Sed quos arcanae servant tabulata catastae
Et quos non populus, nec mea turba videt ;
Inde satur mensas et opertos exuit orbes
Expositumque alte pingue poposcit ebur,
Et testudineum mensus quater hexaclinon
10 Ingemuit citro non satis esse suo.
Consuluit nares, an olerent aera Corinthon
Culpavit statuas et, Polyclite, tuas ;
Et turbata brevi questus crystallina vitro
Murrina signavit seposuitque decem.
15 Expendit veteres calathos et si qua fuerunt
Pocula Mentorea nobilitata manu,

Et virides picto gemmas numeravit in auro,
 Quidquid et a nivea grandius aure sonat.
 Sardonychas veros mensa quaesivit in omni
 20 Et pretium magnis fecit iaspidibus.
 Undecima lassus cum iam discederet hora
 Asse duos calices emit et ipse tulit.

LX.

Seu tu Paestanis genita es seu Tiburis arvis,
 Seu rubuit tellus Tuscula flore tuo ;
 Seu Praenestino te vilica legit in horto,
 Seu modo Campani gloria ruris eras :
 5 Pulchrior ut nostro videre corona Sabino,
 De Nomentano te putet esse meo.

LXI.

In Tartessiacis domus est notissima terris,
 Qua dives placidum Corduba Baetin amat
 Vellera nativo pallent ubi flava metallo
 Et linit Hesperium bractea viva pecus ;
 5 Aedibus in mediis totos amplexa penates
 Stat platanus densis Caesariana comis,
 Hospitis invicti posuit quam dextera felix,
 Coepit et ex illa crescere virga manu.
 Auctorem dominumque suum sentire videtur :
 10 Sic viret et ramis sidera celsa petit.
 Saepe sub hac madidi luserunt arbore Fauni
 Terruit et tacitam fistula sera domum ;

- Dumque fugit solos nocturnum Pana per agros,
Saepe sub hac latuit rustica fronde Dryas.
- 15 Atque oluere lares comissatore Lyaeo,
Crevit et effuso laetior umbra mero ;
Hesternisque rubens deiecta est herba coronis,
Atque suas potuit dicere nemo rosas.
O dilecta deis, o magni Caesaris arbor,
- 20 Ne metuas ferrum sacrilegosque focos.
Perpetuos sperare licet tibi frondis honores :
Non Pompeianae te posuere manus.

LXVIII.

- Quid tibi nobiscum est, ludi scelerate magister,
Invisum pueris virginibusque caput ?
Nondum cristati rupere silentia galli :
Murmure iam saevo verberibusque tonas.
- 5 Tam grave percussis incudibus aera resultant,
Causidico medium cum faber aptat equum :
Mitior in magno clamor furit amphitheatro,
Vincenti parmae cum sua turba favet.
Vicini somnum non tota nocte rogamus :
- 10 Nam vigilare leve est, pervigilare grave est.
Discipulos dimitte tuos. Vis, garrule, quantum
Accipis ut clames, accipere ut taceas ?

LXX.

- Dixerat " o mores ! o tempora ! " Tullius olim,
Sacrilegum strueret cum Catilina nefas,
Cum gener atque socer diris concurreret armis
Maestaque civili caede maderet humus.)

5 Cur nunc "o mores!" cur nunc "o tempora!"
dicis?

Quod tibi non placeat, Caeciliane, quid est?

Nulla ducum feritas, nulla est insania ferri;

Pace frui certa laetitiaque licet.

Non nostri faciunt, tibi quod tua tempora sordent,

10 Sed faciunt mores, Caeciliane, tui.

LXXIII.

Dentibus antiquas solitus producere pelles

Et mordere luto putre vetusque solum,

Praenestina tenes decepti rura patroni,

In quibus indignor si tibi cella fuit:

5 At me litterulas stulti docuere parentes:

Quid cum grammaticis rhetoribusque mihi?

Frangere leves calamos et scinde, Thalia, libellos,

Si dare sutori calceus ista potest.

LXXIV.

Effigiem tantum pueri pictura Camoni

Servat, et infantis parva figura manet.

Florentes nulla signavit imagine voltus,

Dum timet ora pius muta videre pater.

LXXVI.

Haec sunt illa mei quae cernitis ora Camoni,

Haec pueri facies primaque forma fuit.

Creverat hic voltus bis denis fortior annis

Gaudebatque suas pingere barba genas,

- 5 Et libata semel summos modo purpura cultros
Sparserat. Invidit de tribus una soror
Et festinatis incidit stamina pensis,
Absentemque patri rettulit urna rogam.
Sed ne sola tamen puerum pictura loquatur
10 Haec erit in chartis maior imago meis.

LXXVII.

- Quod optimum sit disputat convivium
Facunda Prisci pagina,
Et multa dulci, multa sublimi refert,
Sed cuncta docto pectore.
5 Quod optimum sit quaeritis convivium?
In quo choraules non erit.

LXXXI.

- Lector et auditor nostros probat, Aule, libellos,
Sed quidam exactos esse poeta negat.
Non nimium curo : nam cenae fercula nostrae
Malim convivis quam placuisse cocis.

XC.

- Sic in gramine floreo reclinis,
Qua gemmantibus hinc et inde rivis
Curva calculus excitatur unda,
Exclusis procul omnibus molestis,
5 Pertundas glaciem triente nigro,
Frontem sutilibus ruber coronis :

- Infamem nimio calore Cypron
 Observes, moneo precorque, Flacce,
 Messes area cum teret crepantes
 10 Et fervens iuba saeviet leonis.
 At tu, diva Paphi, remitte, nostris
 Illaesum puerum remitte votis.
 Sic Martis tibi serviant Kalendae
 Et cum ture meroque victimaque
 15 Libetur tibi candidas ad aras
 Secta plurima quadra de placenta.

XCVII.

- Rumpitur invidia quidam, carissime Iuli,
 Quod me Roma legit, rumpitur invidia.
 Rumpitur invidia, quod turba semper in omni
 Monstramur digito, rumpitur invidia.
 5 Rumpitur invidia, tribuit quod Caesar uterque
 Ius mihi natorum, rumpitur invidia.
 Rumpitur invidia, quod rus mihi dulce sub urbe est
 Parvaque in urbe domus, rumpitur invidia.
 Rumpitur invidia, quod sum iucundus amicis,
 10 Quod conviva frequens, rumpitur invidia.
 Rumpitur invidia, quod amamur quodque proba-
 mur :
 Rumpatur, quisquis rumpitur invidia.

XCIX.

- Marcus amat nostras Antonius, Attice, Musas,
 Charta salutatrix si modo vera refert :

Marcus Palladiae non inficianda Tolosae
Gloria, quem genuit pacis alumna quies.
5 Tu qui longa potes dispendia ferre viarum,
I, liber, absentis pignus amicitiae.
Vilis eras, fateor, si te nunc mitteret emptor :
Grande tui pretium muneris auctor erit.
Multum, crede mihi, refert, a fonte bibatur
10 Quae fluit, an pigro quae stupet unda lacu.

c.

Denaris tribus invitas et mane togatum
Observare iubes atria, Basse, tua :
Deinde haerere tuo lateri, praecedere sellam,
Ad vetulas tecum plus minus ire decem.
5 Trita quidem nobis togula est vilisque vetusque :
Denaris tamen hanc non emo, Basse, tribus.

LIBER X.

II.

FESTINATA prior decimi mihi cura libelli
Elapsum manibus nunc revocavit opus.
Nota leges quaedam, sed lima rasa recenti :
Pars nova maior eret : lector, utrique fave,
5 Lector, opes nostrae : quem cum mihi Roma
dedisset,
“ Nil tibi quod demus maius habemus ” ait.
“ Pigra per hunc fugies ingratae flumina Lethes
Et meliore tui parte superstes eris.
Marmora Messalae findit caprificus et audax
10 Dimidios Crispi mulio ridet equos :
At chartis nec fata nocent et saecula prosunt,
Solaque non norunt haec monimenta mori.”

III.

Vernaculorum dicta, sordidum dentem,
Et foeda linguae probra circulatricis,
Quae sulphurato nolit empta ramento
Vatiniorum proxeneta fractorum,
5 Poeta quidam clancularius spargit
Et volt videri nostra. Credis hoc, Prisce,
Voce ut loquatur psittacus coturnicis

Et concupiscat esse Canus ascaules?
Procul a libellis nigra sit meis fama,
10 Quos rumor alba gemmeus vehit pinna.
Cur ego laborem notus esse tam prave,
Constare gratis cum silentium possit?

IV.

Qui legis Oedipoden caligantemque Thyesten,
Colchidas et Scyllas, quid nisi monstra legis?
Quid tibi raptus Hylas, quid Parthenopaeus et
Attis,
Quid tibi dormitor proderit Endymion?
5 Exutusve puer pinnis labentibus? aut qui
Odit amatrices Hermaphroditus aquas?
Quid te vana iuvant miserae ludibria chartae?
Hoc lege, quod possit dicere vita "Meum est."
Non hic Centauros, non Gorgonas Harpyiasque
10 Invenies: hominem pagina nostra sapit.
Sed non vis, Mamurra, tuos cognoscere mores
Nec te scire: legas Aetia Callimachi.

V.

Quisquis stolaeve purpuraeve contemptor
Quos colere debet, laesit impio versu,
Erret per urbem pontis exul et clivi,
Interque raucos ultimus rogatores
5 Oret caninas panis improbi buccas.
Illi December longus et madens bruma
Clususque fornix triste frigus extendat.

- Vocet beatos clamitetque felices,
 Orciniana qui feruntur in sponda.
- 10 At cum supremæ fila venerint horæ
 Diesque tardus, sentiat canum litem
 Abigatque moto noxias aves panno ;
 Nec finiantur morte supplicis poenæ,
 Sed modo severi sectus Aeaci loris,
- 15 Nunc inquieti monte Sisyphi pressus,
 Nunc inter undas garruli senis siccus
 Delasset omnes fabulas poetarum :
 Et cum fateri Furia iusserit verum,
 Prodente clamet conscientia " Scripsi."

VI.

- Felices, quibus urna dedit spectare coruscum
 Solibus Arctois sideribusque ducem.
 Quando erit ille dies, quo campus et arbor et
 omnis
 Lucebit Latia culta fenestra nuru ?
- 5 Quando moræ dulces longusque a Caesare pulvis
 Totaque Flaminia Roma videnda via ?
 Quando eques et picti tunica Nilotide Mauri
 Ibitis, et populi vox erit una " Venit ?"

VII.

Nympharum pater amniumque, Rhene,
 Quicumque Odrysiæ bibunt pruinas,
 Sic semper liquidis fruaris undis,
 Nec te barbara contumeliosi

5 Calcatum rota conterat bubulci ;
Sic et cornibus aureis receptis
Et Romanus eas utraque ripa :
Traianum populis suis et urbi,
Tibris te dominus rogat, remittas.

X.

Cum tu, laurigeris annum qui fascibus intras,
Mane salutator limina mille teras,
Hic ego quid faciam ? quid nobis, Paule, relinquis,
Qui de plebe Numae densaque turba sumus ?
5 Qui me respiciet, dominum regemque vocabo ?
Hoc tu, sed quanto blandius ! ipse facis.
Lecticam sellamve sequar ? nec ferre recusas,
Per medium pugnas sed prior isse lutum.
Saepius assurgam recitanti carmina ? tu stas
10 Et pariter geminas tendis in ora manus.
Quid faciet pauper, cui non licet esse clienti ?
Dimisit nostras purpura vestra togas.

XII.

Aemiliae gentes et Apollineas Vercellas,
Et Phaethontei qui petis arva Padi,
Ne vivam, nisi te, Domiti, dimitto libenter,
Grata licet sine te sit mihi nulla dies.
5 Sed desiderium tanti est, ut messe vel una
Urbano releves colla perusta iugo.
I precor et totos avida cute combibe soles.
O quam formosus, dum peregrinus, eris !

Et venies albis non agnoscendus amicis
 10 Livebitque tuis pallida turba genis!
 Sed via quem dederit, rapiet cito Roma colorem,
 Niliaco redeas tu licet ore niger.

XIX.

Nec doctum satis et parum severum,
 Sed non rusticulum nimis libellum
 Facundo mea Plinio, Thalia,
 I perfer: brevis est labor peractae
 5 Altum vincere tramitem Suburae.
 Illic Orphea protinus videbis
 Udi vertice lubricum theatri,
 Mirantesque feras avemque regis,
 Raptum quae Phryga pertulit Tonanti.
 10 Illic parva tui domus Pedonis
 Caelata est aquilae minore pinna.
 Sed ne tempore non tuo disertam
 Pulses ebria ianuam, videto.
 Totos dat tetricae dies Minervae,
 15 Dum centum studet auribus virorum
 Hoc quod saecula posterique possint
 Arpinis quoque comparare chartis.
 Seras tutior ibis ad lucernas.
 Haec hora est tua, cum furit Lyaeus,
 20 Cum regnat rosa, cum madent capilli:
 Tunc me vel rigidi legant Catones.

XX.

- Ducit ad auriferas quod me Salo Celtiber oras,
✓ Pendula quod patriae visere tecta libet,
Tu mihi simplicibus, Mani, dilectus ab annis
Et praetextata cultus amicitia,
5 Tu facis ; in terris quo non est alter Hiberis
Dulcior et vero dignus amore magis.
Tecum ego vel sicci Gaetula mapalia Poeni
• Et poteram Scythicas hostis amare casas.
Si tibi mens eadem, si nostri mutua cura est,
10 In quocunque loco Roma duobus erit.

XXI.

- Scribere te quae vix intelligat ipse Modestus
Et vix Claranus, quid rogo, Sexte, iuvat ?
Non lectore tuis opus est, sed Apolline, libris :
Iudice te maior Cinna Marone fuit.
5 Sic tua laudentur sane : mea carmina, Sexte,
Grammaticis placeant, ut sine Grammaticis.

XXIII.

- Iam numerat placido felix Antonius aevo
Quindecimens actas Primus Olympiadas
• Praeteritosque dies et totos respicit annos,
Nec metuit Lethes iam propioris aquas.
5 Nulla recordanti lux est ingrata gravisque :
Nulla fuit, cuius non meminisse velit.
Ampliat aetatis spatium sibi vir bonus : hoc est
Vivere bis, vita posse priore frui.

XXIV.

- Natales mihi Martiae Kalendae,
 Lux formosior omnibus Kalendis.
 Qua mittunt mihi munus et puellae,
 Quinquagesima liba septimamque
 5 Vestris addimus hanc focus acerram.
 His vos, si tamen expedit, roganti
 Annos addite bis precor novenos,
 Ut nondum nimia piger senecta,
 Sed vitae tribus areis peractis
 10 Lucos Elysiae petam puellae.
 Post hunc Nestora nec diem rogabo.

XXV.

- In matutina nuper spectatus harena
 Mucius, imposuit qui sua membra focus,
 Si patiens durusque tibi fortisque videtur,
 Abderitanae pectora plebis habes.
 5 Nam cum dicatur tunica praesente molesta
 "Ure manum," plus est dicere "Non facio."

XXVIII.

- Annorum nitidique sator pulcherrime mundi,
 Publica quem primum vota precesque vocant,
 Pervius exiguos habitabas ante penates,
 Plurima qua medium Roma terebat iter.
 5 Nunc tua Caesareis cinguntur limina donis,
 Et fora tot numeras, Iane, quot ora geris.

At tu, sancte pater, tanto pro munere gratus,
Ferrea perpetua claustra tuere sera.

xxx.

- O temperatae dulce Formiae litus,
Vos, cum severi fugit oppidum Martis
Et inquietas fessus exuit curas,
Apollinaris omnibus locis praefert.
- 5 Non ille sanctae dulce Tibur uxoris,
Nec Tusculanos Algidosve secessus,
Praeneste nec sic Antiumque miratur.
Non blanda Circe Dardanisve Caieta
Desiderantur, nec Marica nec Liris,
- 10 Nec in Lucrina lota Salmacis vena.
Hic summa leni stringitur Thetis vento ;
Nec languet aequor, viva sed quies ponti
Pictam phaselon adiuvante fert aura,
Sicut puellae non amantis aestatem
- 15 Mota salubre purpura venit frigus.
Nec seta longo quaerit in mari praedam,
Sed e cubiculo lectuloque iactatam
Spectatus alte lineam trahit piscis.
Si quando Nereus sentit Aeoli regnum,
- 20 Ridet procellas tuta de suo mensa.
Piscina rhombum pascit et lupos vernas,
Natat ad magistrum delicata muraena ;
Nomenculator mugilem citat notum
Et adesse iussi prodeunt senes nulli.
- 25 Frui sed istis quando, Roma, permittis

Quot Formianos imputat dies annus
 Negotiosis rebus urbis haerenti?
 O ianitores vilicique felices!
 Dominis parantur ista, serviunt vobis.

XXXII.

Haec mihi quae colitur violis pictura rosisque,
 Quos referat voltus, Caediciane, rogas?
 Talis erat Marcus mediis Antonius annis
 Primus: in hoc iuvenem se videt ore senex.
 5 Ars utinam mores animumque effingere posset!
 Pulchrior in terris nulla tabella foret.

XXXV.

Omnes Sulpiciam legant puellae,
 Uni quae cupiunt viro placere;
 Omnes Sulpiciam legant mariti,
 Uni qui cupiunt placere nuptae.
 5 Non haec Colchidos asserit furorem,
 Diri prandia nec refert Thyestae;
 Scyllam, Byblida nec fuisse credit,
 Sed castos docet et pios amores,
 Lusus, delicias facetiasque.
 10 Cuius carmina qui bene aestimarit,
 Nullam dixerit esse sanctiorem,
 Nullam dixerit esse nequiores.
 Tales Egeriae iocos fuisse
 Udo crediderim Numae sub antro.
 15 Hac condiscipula vel hac magistra

Esses doctior et pudica, Sappho :
Sed tecum pariter simulque visam
Durus Sulpiciam Phaon amarat.
Frustra : namque ea nec Tonantis uxor,
20 Nec Bacchi, nec Apollinis puella
Erepto sibi viveret Caleno.

XXXVII.

Iuris et aequarum cultor sanctissime legum,
Veridico Latium qui regis ore forum,
Municipi, Materne, tuo veterique sodali
Callaïcum mandas siquid ad Oceanum,
5 An Laurentino turpes in litore ranas
Et satius tenues ducere credis acos,
Ad sua captivum quam saxa remittere mullum,
Visus erit libris qui minor esse tribus ?
Et fatuam summa cenare pelorida mensa
10 Quodque tegit levi cortice concha brevis,
Ostrea Baianis quam non liventia testis,
Quae domino pueri non prohibente vorent ?
Hic olidam clamosus ages in retia volpem
Mordebitque tuos sordida praeda canes :
15 Illic piscoso modo vix educta profundo
Impedient lepores humida lina meos.—
Dum loquor, ecce redit sporta piscator inani,
Venator capta maele superbus adest :
Omnis ab urbano venit ad mare cena macello.
20 Callaïcum mandas siquid ad Oceanum ?

XLI.

Mense novo Iani veterem, Proculeia, maritum
Deseris atque iubes res sibi habere suas.

Quid, rogo, quid factum est? subiti quae causa
doloris?

Nil mihi respondes? Dicam ego, praetor erat.

5 Constatura fuit Megalensis purpura centum

Milibus, ut nimium munera parca dares,

Et populare sacrum bis milia dena tulisset.

Discidium non est hoc, Proculeia: lucrum est.

XLIII.

Septima iam, Phileros, tibi conditur uxor in agro:

Plus nulli, Phileros, quam tibi, reddit ager.

XLIV.

Quinte Caledonios Ovidi visure Britannos

Et viridem Tethyn Oceanumque patrem,

Ergo Numae colles et Nomentana relinques

Otia, nec retinet rusque focusque senem?

5 Gaudia tu differs, at non et stamina differt

Atropos, atque omnis scribitur hora tibi.

Praestiteris caro—quis non hoc laudet?—amico,

Ut potior vita sit tibi sancta fides;

Sed reddare tuis tandem mansure Sabinis

10 Teque tuas numeres inter amicitias.

XLVI.

Omnia vis belle, Matho, dicere. Dic aliquando

Et bene; dic neutrum; dic aliquando male.

XLVII.

Vitam quae faciant beatiorem,
Iucundissime Martialis, haec sunt :
Res non parta labore, sed relictæ ;
Non ingratus ager, focus perennis ;
5 Lis nunquam, toga rara, mens quieta ;
Vires ingenuae, salubre corpus ;
Prudens simplicitas, pares amici ;
Convictus facilis, sine arte mensa ;
Nox non ebria, sed soluta curis ;
10 Somnus, qui faciat breves tenebras :
Quod sis, esse velis nihilque malis ;
Summum nec metuas diem, nec optes.

XLVIII.

Nunciat octavam Phariae sua turba iuvencae
Et pilata redit iamque subitque cohors.
Temperat haec thermas, nimio prior hora vapore
Halat et immodico sexta Nerone calet.
5 Stella, Nepos, Cani, Cerealis, Flacce, venitis?
Septem sigma capit ; sex sumus, adde Lnpum,
Exoneraturas ventrem mihi vilica malvas
Attulit et varias, quas habet hortus, opes.
In quibus est lactuca sedens et tonsile porrum :
10 Nec deest ructatrix mentha nec herba salax.
Secta coronabunt rutatos ova lacertos
Et madidum thynni de sale sumen erit.
Gustus in his ; una ponetur cenula mensa,
Haedus, inhumani raptus ab ore lupi,

- 15 Et quae non egeant ferro structoris ofellae,
 Et faba fabrorum prototomique rudes.
 Pullus ad haec cenisque tribus iam perna superstes
 Addetur ; saturis mitia poma dabo,
 De Nomentana vinum sine faece lagona,
 20 Quae bis Frontino consule prima fuit.
 Accedunt sine felle ioci nec mane timenda
 Libertas et nil quod tacuisse velis.
 De prasino conviva meus venetoque loquatur,
 Nec faciunt quemquam pocula nostra reum.

XLIX.

- Cum potes amethystinos trientes
 Et nigro madeas Opimiano,
 Propinas modo conditum Sabinum
 Et dicis mihi, Cotta "Vis in auro?"
 5 Quisquam plumbea vina volt in auro?

LI.

- Sidera iam Tyrius Phrixei respicit agni
 Taurus et alternum Castora fugit hiems ;
 Ridet ager, vestitur humus, vestitur et arbor,
 Ismarium pellex Attica plorat Ityn.
 5 Quos, Faustine, dies, quales tibi Roma Ravennae
 Abstulit ! o soles, o tunicata quies !
 O nemus, o fontes solidumque madentis harenae
 Litus et aequoreis splendidus Anxur aquis,
 Et non unius spectator lectulus undae,
 10 Qui videt hinc puppes fluminis, inde maris !

Sed nec Marcelli Pompeianumque, nec illic
Sunt triplices thermae, nec fora iuncta quater,
Nec Capitolini summum penetrabile Tonantis,
Quaeque nitent caelo proxima templa suo.
15 Dicere te lassum quotiens ego credo Quirino :
“Quae tua sunt, tibi habe : quae mea, redde
mihi.”

LVIII.

Anxuris aequorei placidos, Frontine, recessus
Et propius Baias litoreamque domum,
Et quod inhumanae cancro fervente cicadae
Non novere nemus, flumineosque lacus
5 Dum colui, doctas tecum celebrare vacabat
Pieridas, nunc nos maxima Roma terit.
Hic mihi quando dies meus est? iactamur in alto
Urbis et in sterili vita labore perit,
Dura suburbani dum iugera pascimus agri
10 Vicinosque tibi, sancte Quirine, lares.
Sed non solus amat qui nocte dieque frequentat
Limina, nec vatem talia damna decent.
Per veneranda mihi Musarum sacra, per omnes
Iuro deos, et non officiosus amo.

LXI.

Hic festinata requiescit Erotion umbra,
Crimine quam fati sexta peremit hiems.
Quisquis eris nostri post me regnator agelli,
Manibus exiguis annua iusta dato.

- 5 Sic lare perpetuo, sic turba sospite solus
Flebilis in terra sit lapis iste tua.

LXII.

- Ludi magister, parce simplici turbae.
Sic te frequentes audiant capillati
Et delicatae diligat chorus mensae,
Nec calculator, nec notarius velox
5 Maiore quisquam circulo coronetur.
Albae leone flammeo calent luces
Tostamque fervens Iulius coquit messem.
Cirrata loris horridis Scythae pellis,
Qua vapulavit Marsyas Celaenaesus,
10 Ferulaeque tristes, scepra paedagogorum,
Cessent et Idus dormiant in Octobres :
Aestate pueri si valent, satis discunt.

LXV.

- Cum te municipem Corinthiorum
Iactes, Charmenion, negante nullo,
Cur frater tibi dicor, ex Hiberis
Et Celtis genitus Tagique civis ?
5 An voltu similes videmur esse ?
Tu flexa nitidus coma vagaris,
Hispanis ego contumax capillis ;
Levis dropace tu cotidiano,
Hirsutis ego cruribus genisque ;
10 Os blaesum tibi debilisque lingua est,
Nobis fistula fortius loquetur :

Tam dispar aquilae columba non est,
Nec dorcas rigido fugax leoni.
Quare desine me vocare fratrem,
15 Ne te, Charmenion, vocem sororem

LXX.

Quod mihi vix unus toto liber exeat anno,
Desidiae tibi sum, docte Potite, reus.
Iustius at quanto mirere, quod exeat unus,
Labantur toti cum mihi saepe dies.
5 Non resalutantes video nocturnus amicos,
Gratulor et multis; nemo, Potite, mihi.
Nunc ad luciferam signat mea gemma Dianam,
Nunc me prima sibi, nunc sibi quinta rapit.
Nunc consul praetorve tenet reducesque choreae,
10 Auditur tota saepe poeta die.
Sed nec causidico possis impune negare,
Nec si te rhetor grammaticusve rogent:
Balnea post decimam lasso centumque petuntur
Quadrantes. Fiet quando, Potite, liber?

LXXII.

Frustra Blanditiae venitis ad me
Attritis miserabiles labellis.
Dicturus dominum deumque non sum.
Iam non est locus hac in urbe vobis;
5 Ad Parthos procul ite pileatos
Et turpes humilesque supplicesque
Pictorum sola basiate regum.

Non est hic dominus, sed imperator,
 Sed iustissimus omnium senator,
 10 Per quem de Stygia domo reducta est
 Siccis rustica Veritas capillis
 Hoc sub principe, si sapis, caveto,
 Verbis, Roma, prioribus loquaris.

LXXVI.

Hoc, Fortuna, tibi videtur aequum?
 Civis non Syriaeve Parthiaeve,
 Nec de Cappadocis eques catastis,
 Sed de plebe Remi Numaeque verna,
 5 Iucundus, probus, innocens amicus,
 Lingua doctus utraque, cuius unum est,
 Sed magnum vitium, quod est poeta,
 Pullo Maeuius alget in cucullo,
 Cocco mulio fulget Incitatus.

LXXVIII.

Ibis litoreas, Macer, Salonas,
 Ibit rara fides amorque recti
 Et secum comitem trahet pudorem.
 Semper pauperior redit potestas.
 5 Felix auriferae colone terrae,
 Rectorem vacuo sinu remittes
 Optabisque moras, et exeuntem
 Udo Dalmata gaudio sequeris.
 Nos Celtas, Macer, et truces Hiberos
 10 Cum desiderio tui petemus.

Sed quaecunque tamen feretur illinc
Piscosi calamo Tagi notata,
Macrum pagina nostra nominabit.
Sic inter veteres legar poetas,
15 Nec multos mihi praeferas priores,
Uno sed tibi sim minor Catullo.

LXXXII.

Si quid nostra tuis adicit vexatio rebus,
Mane vel a media nocte togatus ero,
Stridentesque feram flatus aquilonis iniqui
Et patiar nimbos excipiamque nives.
5 Sed si non fias quadrante beatior uno
Per gemitus nostros ingenuasque cruces,
Parce, precor, fesso vanosque remitte labores,
Qui tibi non prosunt et mihi, Galle, nocent.

LXXXVII.

Octobres age sentiat Kalendas
Facundi pia Roma Restituti.
Linguis omnibus et favete votis ;
Natalem colimus, tacete lites.
5 Absit cereus aridi clientis,
Et vani triplices brevesque mappae
Expectent gelidi iocos Decembris.
Certent muneribus beatiores.
Agrippae tumidus negotiator
10 Cadmi municipes ferat lacernas ;
Pugnorum reus ebriaeque noctis

- Cenatoria mittat advocato ;
 Infamata virum puella vicit ?
 Veros sardonychas, sed ipsa tradat ;
 15 Mirator veterum senex avorum
 Donet Phidiaci toreuma caeli,
 Venator leporem, colonus haedum,
 Piscator ferat aequorum rapinas.
 Si mittit sua quisque, quid poetam
 20 Missurum tibi, Restitute, credis ?

XCII.

- Mari, quietae cultor et comes vitae,
 Quo cive prisca gloriatur Atina,
 Has tibi gemellas barbari decus luci
 Commendo pinus ilicesque Faunorum
 5 Et semidocta vilici manu structas
 Tonantis aras horridique Silvani,
 Quas pinxit agni saepe sanguis aut haedi,
 Dominamque sancti virginem deam templi,
 Et quem sororis hospitem vides castae
 10 Martem mearum principem Kalendarum,
 Et delicatae laureum nemus Florae,
 In quod Priapo persequente confugit.
 Hoc omne agelli mite parvuli numen
 Seu tu cruore, sive ture placabis :
 15 " Ubicunque vester Martialis est," dices,
 " Hac, ecce, mecum dextera litat vobis
 Absens sacerdos ; vos putate praesentem
 Et date duobus quidquid alter optabit."

XCIII.

Si prior Euganeas, Clemens, Helicaonis oras
Pictaque pampineis videris arva iugis,
Perfer Atestinae nondum vulgata Sabinae
Carmina, purpurea sed modo culta toga.
5 Ut rosa delectat, metitur quae pollice primo,
Sic nova nec mento sordida charta iuvat.

XCVI.

Saepe loquar nimium gentes quod, Avite, remotas,
Miraris, Latia factus in urbe senex,
Auriferumque Tagum sitiam patriumque Salonem
Et repetam saturae sordida rura casae.
5 Illa placet tellus, in qua res parva beatum
Me facit et tenues luxuriantur opes.
Pascitur hic, ibi pascit ager; tepet igne maligno
Hic focus, ingenti lumine lucet ibi.
Hic pretiosa fames conturbatorque macellus;
10 Mensa ibi divitiis ruris operata sui.
Quattuor hic aestate togae pluresve teruntur;
Auctumnis ibi me quattuor una tegit.
I, cole nunc reges, quidquid non praestat amicus
Cum praestare tibi possit, Avite, locus.

CIII.

Municipes, Augusta mihi quos Bilbilis acri
Monte creat, rapidis quem Salo cingit aquis,
Ecquid laeta iuvat vestri vos gloria vatis?
Nam decus et nomen famaue vestra sumus,

- 5 Nec sua plus debet tenui Verona Catullo
 Meque velit dici non minus illa suum.
 Quattuor accessit tricesima messibus aestas,
 Ut sine me Cereri rustica liba datis.
 Moenia dum colimus dominae pulcherrima Romae,
 10 Mutavere meas Itala regna comas.
 Excipitis placida reducem si mente, venimus ;
 Aspera si geritis corda, redire licet.

CIV.

- I nostro comes, i libelle, Flavo
 Longum per mare, sed faventis undae,
 Et cursu facili tuisque ventis
 Hispanae pete Tarraconis arces.
 5 Illinc te rota tollet et citatus
 Altam Bilbilin et tuum Salonem
 Quinto forsitan essedo videbis.
 Quid mandem tibi, quaeris? Ut sodales
 Paucos, sed veteres et ante brumas
 10 Triginta mihi quattuorque visos
 Ipsa protinus a via salutes
 Et nostrum admoneas subinde Flavum,
 Iucundos mihi nec laboriosos
 Secessus pretio paret salubri,
 15 Qui pigrum faciant tuum parentem.
 Haec sunt. Iam tumidus vocat magister
 Castigatque moras, et aura portum
 Laxavit melior ; vale, libelle :
 Navem, scis puto, non moratur unus.

LIBER XI.

I.

QUO tu, quo, liber otiose, tendis
Cultus sidone non cotidiana?
Numquid Parthenium videre? Certe.

Vadas et redeas involutus.

- 5 Libros non legit ille, sed libellos ;
Nec Musis vacat, aut suis vacaret.
Ecquid te satis aestimas beatum,
Contingunt tibi si manus minores?
Vicini pete porticum Quirini :
10 Turbam non habet otiosiore
Pompeius vel Agenoris puella,
Vel primae dominus levis carinae.
Sunt illic duo tresve, qui revolvant
Nostrarum tineas ineptiarum,
15 Sed cum sponsio fabulaeque lassae
De Scorpo fuerint et Incitato.

III.

Non urbana mea tantum Pimpleïde gaudent
Otia, nec vacuis auribus ista damus,
Sed meus in Geticis ad Martia signa pruinis
A rigido teritur centurione liber,

- 5 Dicitur et nostros cantare Britannia versus.
 Quid prodest? Nescit sacculus ista meus.
 At quam victuras poteramus pangere chartas
 Quantaque Pieria praelia flare tuba,
 Cum pia reddiderint Augustum numina terris,
 10 Et Maecenatem si tibi, Roma, darent !

VI.

- Unctis falciferi senis diebus,
 Regnator quibus imperat fritillus,
 Versu ludere non laborioso
 Permittis, puto, pileata Roma.
 5 Risisti ; licet ergo, nec vetamur.
 Pallentes procul hinc abite curae ;
 Quidquid venerit obvium, loquamur
 Morosa sine cogitatione.
 Misce dimidios, puer, trientes,
 10 Quales Pythagoras dabat Neroni ;
 Misce, Dindyme, sed frequentiores.
 Possum nil ego sobrius ; bibenti
 Succurrent mihi quindecim poetae.
 Da nunc basia, sed Catulliana.
 15 Quae si tot fuerint, quot ille dixit,
 Donabo tibi passerem Catulli.

XIII.

Quisquis Flaminiam teris, viator,
 Noli nobile praeterire marmor.
 Urbis deliciae salesque Nili,

Ars et gratia, lusus et voluptas,
5 Romani decus et dolor theatri
Atque omnes Veneres Cupidinesque
Hoc sunt condita, quo Paris, sepulcro.

XVIII.

Donasti, Lupe, rus sub urbe nobis ;
Sed rus est mihi maius in fenestra.
Rus hoc dicere, rus potes vocare ?
In quo ruta facit nemus Dianae,
5 Argutae tegit ala quod cicadae,
Quod formica die comedit uno,
Clusae cui folium rosae corona est ;
In quo non magis invenitur herba,
Quam Cosmi folium piperve crudum ;
10 In quo nec cucumis iacere rectus,
Nec serpens habitare tota possit,
Erucam male pascit hortus unam,
Consumpto moritur culex salicto,
Et talpa est mihi fossor atque arator.
15 Non boletus hiare, non mariscaae
Ridere aut violae patere possunt.
Fines mus populatur et colono
Tanquam sus Calydonius timetur,
Et sublata volantis ungue Prognēs
20 In nido seges est hirundinino ;
Vix implet cochleam peracta messis
Et mustum nuce condimus picata.
Errasti, Lupe, littera sed una.

Nam quo tempore praedium dedisti,
 25 Mallem tu mihi prandium dedisses.

XXIV.

Dum te prosequor et domum reduco,
 Aurem dum tibi praesto garrienti,
 Et quidquid loqueris facisque laudo,
 Quot versus poterant, Labulle, nasci?
 5 Hoc damnum tibi non videtur esse,
 Si quod Roma legit, requirit hospes,
 Non deridet eques, tenet senator,
 Laudat causidicus, poeta carpit,
 Propter te perit? hoc Labulle, verum est?
 10 Hoc quisquam ferat, ut tibi tuorum
 Sit maior numerus togatulorum,
 Librorum mihi sit minor meorum?
 Triginta prope iam diebus una est
 Nobis pagina vix peracta. Sic fit,
 15 Cum cenare domi poeta non volt.

XXXI.

Atreus Caecilius cucurbitarum
 Sic illas quasi filios Thyestae
 In partes lacerat secatque mille.
 Gustu protinus has edes in ipso,
 5 Has prima feret alterave cena,
 Has cena tibi tertia reponet.
 Hinc seras epidipnidas parabit,
 Hinc pistoꝛ fatuas facit placentas,

- Hinc et multiplices struit tabellas
10 Et notas caryotidas theatris ;
Hinc exit varium coco minutal,
Ut lentem positam fabamque credas :
Boletos imitatur et botellos,
Et caudam cybii brevesque maenas :
15 Hinc cellarius experitur artes,
Ut condat vario vafer sapore
In rutae folium Capelliana.
Sic implet gabatas parapsidesque,
Et leves scutulas cavasque lances.
20 Hoc lautum vocat, hoc putat venustum,
Unum ponere ferculis tot assem.

XLI.

- Indulget pecori nimium dum pastor Amyntas
Et gaudet fama luxuriaque gregis,
Cedentes oneri ramos silvamque fluentem
Vicit, concussas ipse secutus opes.
5 Triste nemus dirae vetuit superesse ruinae
Damnavitque rogis noxia ligna pater.
Pingues, Lygde, sues habeat vicinus Iollas :
Te satis est nobis annumerare pecus.

XLII.

- Vivida cum poscas epigrammata, mortua ponis
Lemmata. Quid fieri, Caeciliane, potest ?
Mella iubes Hyblaea tibi vel Hymettia nasci,
Et thyma Cecropiae Corsica ponis api ?

XLIV.

Orbus es et locuples, et Bruto consule natus
 Esse tibi veras credis amicitias?
 Sunt verae, sed quas iuvenis, quas pauper habebas.
 Qui novus est, mortem diligit ille tuam.

XLVIII.

Silius haec magni celebrat monumenta Maronis,
 Iugera facundi qui Ciceronis habet.
 Heredem dominumque sui tumulive larisve
 Non alium mallet nec Maro, nec Cicero.

XLIX.

Iam prope desertos cineres et sancta Maronis
 Nomina qui coleret, pauper et unus erat.
 Silius optatae succurrere censuit umbrae,
 Silius et vatem non minus ipse tulit.

LII.

Cenabis belle, Iuli Cerealis, apud me ;
 Conditio est melior si tibi nulla, veni.
 Octavam poteris servare ; lavabimur una :
 Scis, quam sint Stephani balnea iuncta mihi.
 5 Prima tibi dabitur ventri lactuca movendo
 Utilis, et porris fila resecta suis.
 Mox vetus et tenui maior cordyla lacerto,
 Sed quam cum rutae frondibus ova tegant.
 Altera non deerunt tenui versata favilla
 10 Et Velabrensi massa coacta foco ;

Et quae Picenum senserunt frigus olivae.

Haec satis in gustu. Cetera nosse cupis?

Mentiar, ut venias : pisces, conchylia, sumen

Et chortis saturas atque paludis aves,

15 Quae nec Stella solet rara nisi ponere cena.

Plus ego polliceor : nil recitabo tibi.

Ipsos tuos nobis relegas licet usque Gigantas,

Rura vel aeterno proxima Vergilio.

LIII.

Claudia caeruleis cum sit Rufina Britannis

Edita, quam Latiae pectora gentis habet!

Quale decus formae! Romanam credere matres

Italides possunt, Atthides esse suam.

5 Di bene, quod sancto peperit fecunda marito,

Quod sperat generos quodque puella nurus.

Sic placeat superis, ut coniuge gaudeat uno

Et semper natis gaudeat illa tribus.

LVI.

Quod nimium mortem, Chaeremon Stoice, laudas,

Vis animum mirer suspiciamque tuum.

Hanc tibi virtutem fracta facit urceus ansa

Et tristis nullo qui tepet igne focus,

5 Et teges et cimex et nudi sponda grabati,

Et brevis atque eadem nocte dieque toga.

O quam magnus homo es, qui faece rubentis aceti

Et stipula et nigro pane carere potes!

Leuconicis agedum tumeat tibi culcita lanis
 10 Constringatque tuos purpura pexa toros,
 O quam tu cupies ter vivere Nestoris annos
 Et nihil ex ulla perdere luce voles!
 Rebus in angustis facile est contemnere vitam:
 Fortiter ille facit, qui miser esse potest.

LXXX.

Litus beatæ Veneris aureum Baias,
 Baias superbæ blanda dona naturæ,
 Ut mille laudem, Flacce, versibus Baias,
 Laudabo digne non satis tamen Baias.
 5 Sed Martialem malo, Flacce, quam Baias.
 Optare utrumque pariter, improbi votum est.
 Quod si deorum munere hoc tibi detur,
 Quid gaudiorum est Martialis et Baiæ!

LXXXIV.

Qui nondum Stygias descendere quaerit ad umbras,
 Tonsorem fugiat, si sapit, Antiochum.
 Alba minus saevis lacerantur brachia cultris,
 Cum furit ad Phrygios enthea turba modos.
 5 Mitius implicitas Alcon secat enterocelas
 Fractaque fabrili dedolat ossa manu.
 Tondeat hic inopes Cynicos et Stoica menta
 Collaque pulverea nudet equina iuba.
 Hic miserum Scythica sub rupe Promethea radat,
 10 Carnificem nudo pectore poscet avem.

Ad matrem fugiet Pentheus, ad Maenadas Orpheus,
Antiochi tantum barbara tela sonent.
Haec quaecunque meo numeratis stigmata mento,
In vetuli pyctae qualia fronte sedent,
15 Non iracundis fecit gravis unguibus uxor ;
Antiochi ferrum est et scelerata manus.
Unus de cunctis animalibus hircus habet cor :
Barbatus vivit, ne ferat Antiochum.

XC.

Carmina nulla probas molli quae limite currunt,
Sed quae per salebras altaque saxa cadunt,
Et tibi Maeonio quoque carmine maius habetur,
Luceili columella, hic situ', Metrophanes ;
5 Attonitusque legis *terraï frugiferäi,*
Attius et quidquid Pacuviusque vomunt.

LIBER XII.

Val. Martialis Prisco suo S.

SCIO me patrocinium debere contumacissimae
trienni desidia; quo absolvenda non esset
inter illas quoque urbicas occupationes, quibus
facilius consequimur, ut molesti potius, quam ut
5 officiosi esse videamur; nedum in hac provinciali
solitudine, ubi nisi etiam intemperanter studemus,
et sine solatio et sine excusatione secessimus.
Accipe ergo rationem; in qua hoc maximum et
primum est, quod civitatis aures, quibus assue-
10 veram, quaero, et videor mihi in alieno foro
litigare. Si quid est enim, quod in libellis meis
placeat, dictavit auditor. Illam iudiciorum sub-
tilitatem, illud materiarum ingenium, bibliothecas,
theatra, convictus, in quibus studere se voluptates
15 non sentiunt, ad summam omnium illa, quae
delicati reliquimus, desideramus quasi destituti.
Accedit his municipalium rubigo dentium et
iudici loco livor, et unus aut alter mali, in pusillo
loco multi; adversus quod difficile est habere
20 cotidie bonum stomachum. Ne mireris igitur
abiecta ab indignante quae a gestiente fieri sole-

bant. Ne quid tamen et adveniēti tibi ab urbe
et exigenti negarem,—cui non refero gratiam, si
tantum ea praesto quae possum,—imperavi mihi,
25 quod indulgere consueram ; et studui paucissimis
diebus, ut familiarissimas mihi aures tuas exci-
perem adventoria sua. Tu velim ista, quae tan-
tum apud te non periclitantur, diligenter aestimare
et excutere non graveris ; et, quod tibi difficilli-
30 mum est, de nugis nostris iudices nitore seposito,
ne Romam, si ita decreveris, non Hispaniensem
mittamus, sed Hispanum.

III.

Ad populos mitti qui nuper ab urbe solebas,
Ibis, io, Romam nunc peregrine liber,
Auriferi de gente Tagi tetricique Salonis,
Dat patrios manes quae mihi terra potens.
5 Non tamen hospes eris, nec iam potes advena dici,
Cuius habet fratres tot domus alta Remi.
Iure tuo veneranda novi pete limina templi,
Reddita Pierio sunt ubi templa choro.
Vel si malueris, prima gradiere Subura :
10 Atria sunt illinc consulis alta mei.
Laurigeros habitat facundus Stella penates,
Clarus Ianthae Stella sititor aquae.
Fons ibi Castalius vitreo torrente superbus,
Unde novem dominas saepe bibisse ferunt.
15 Ille dabit populo patribusque equitique legendum,
Nec nimium siccis perleget ipse genis.

Quid titulum pascis? versus duo tresve legantur,
Clamabunt omnes te, liber, esse meum.

IV.

Quod Flacco Varioque fuit summoque Maroni
Maecenas, atavis regibus ortus eques ;
Gentibus et populis hoc te mihi, Prisce Terenti,
Fama fuisse loquax chartaque dicet anus.
5 Tu facis ingenium, tu, si quid posse videmur ;
Tu das ingenuae ius mihi pigritiae.

VI.

Contigit Ausoniae procerum mitissimus aulae
Nerva ; licet toto nunc Helicone frui.
Recta Fides, hilaris Clementia, cauta Potestas
Iam redeunt : longi terga dedere Metus.
5 Hoc populi gentesque tuae, pia Roma, precantur :
Dux tibi sit semper talis, et iste diu.
Macte animi, quem rarus habes, morumque
tuorum,
Quos Numa, quos hilaris posset habere Cato.
Largiri, praestare, breves extendere census
10 Et dare quae faciles vix tribuere dei,
Nunc licet et fas est. Sed tu sub principe duro
Temporibusque malis ausus es esse bonus.

VIII.

Terrarum dea gentiumque Roma,
Cui par est nihil et nihil secundum,

Traiani modo laeta cum futuros
Tot per saecula computaret annos,
5 Et fortem iuvenemque Martiumque
In tanto duce militem videret,
Dixit praeside gloriosa tali :
“ Parthorum proceres ducesque Serum,
Thraces, Sauromatae, Getae, Britanni,
10 Possum ostendere Caesarem ; venite.”

XVII.

Quare tam multis a te, Laetine, diebus
Non abeat febris, quaeris et usque gemis.
Gestatur tecum pariter pariterque lavatur,
Cenat boletos, ostrea, sumen, aprum.
5 Ebria Setino fit saepe et saepe Falerno,
Nec nisi per niveam Caecuba potat aquam.
Circumfusa rosis et nigra recumbit amomo,
Dormit et in pluma purpureoque toro.
Cum recubet pulchre, cum tam bene vivat apud te,
10 Ad Damam potius vis tua febris eat ?

XVIII.

Dum tu forsitan inquietus erras
Clamosa, Iuvenalis, in Subura,
Aut collem dominae teris Dianae ;
Dum per limina te potentiorum
5 Sudatrix toga ventilat vagumque

- Maior Caelius et minor fatigant :
 Me multos repetita post Decembres
 Accepit mea rusticumque fecit
 Auro Bilbilis et superba ferro.
 10 Hic pigri colimus labore dulci
 Boterdum Plateamque ; Celtiberis
 Haec sunt nomina crassiora terris.
 Ingenti fruor improboque somno,
 Quem nec tertia saepe rumpit hora,
 15 Et totum mihi nunc repono, quidquid
 Ter denos vigilaveram per annos.
 Ignota est toga, sed datur petenti
 Rupta proxima vestis a cathedra.
 Surgentem focus excipit superba
 20 Vicini strue cultus iliceti,
 Multa vilica quem coronat olla.
 Dispensat pueris rogatque longos
 Levis ponere vilicus capillos.
 Sic me vivere, sic iuvat perire.

XXI.

- Municipem rigidi quis te, Marcella, Salonis
 Et genitam nostris quis putet esse locis ?
 Tam rarum, tam dulce sapis ; Palatia dicent,
 Audierint si te vel semel, esse suam.
 5 Nulla nec in media certabit nata Subura,
 Nec Capitolini collis alumna tibi.
 Nec cito ridebit peregrini gloria partus,
 Romanam deceat quam magis esse nurum.

Tu desiderium dominae mihi mitius urbis
10 Esse iubes : Romam tu mihi sola facis.

XXIV.

O iucunda, covinne, solitudo,
Carruca magis essedoque gratum
Facundi mihi munus Aeliani !
Hic mecum licet, hic, Iuvate, quidquid
5 In buccam tibi venerit, loquaris.
Non rector Libyci niger caballi,
Succinctus neque cursor antecedit.
Nusquam est mulio ; mannuli tacebunt.
O si conscius esset hic Avitus,
10 Aurem non ego tertiam timerem.
Totus quam bene sic dies abiret !

XXVI.

Sexagena teras cum limina mane senator,
Esse tibi videor desidiosus eques,
Quod non a prima discurram luce per urbem
Et referam lassus basia mille domum.
5 Sed tu purpureis ut des nova nomina fastis,
Aut Nomadum gentes Cappadocumve regas :
At mihi, quem cogis medios obrumpere somnos
Et matutinum ferre patique lutum,
Quid petitur? Rupta cum pes vagus exit aluta
10 Et subitus crassae decidit imber aquae,
Nec venit ablatis clamatus verna lacernis,
Accedit gelidam servus ad auriculam,

Et "Rogat ut secum cenes Laetorius" inquit.

Viginti nummis? non ego: malo famem,

15 Quam sit cena mihi, tibi sit provincia merces,
Et faciamus idem, nec mereamur idem.

XXIX.

Hermogenes tantus mapparum, †Pontice, fur est,
Quantus nummorum vix, puto, Massa fuit.

Tu licet observes dextram teneasque sinistram,
Inveniet, mappam qua ratione trahat.

5 Cervinus gelidum sorbet sic halitus anguem,
Casuras alte sic rapit Iris aquas.

Nuper cum Myrino peteretur missio laeso,
Subduxit mappas quattuor Hermogenes.

Cretatam praetor cum vellet mittere mappam,
10 Praetori mappam surpuit Hermogenes.

Attulerat mappam nemo, dum furta timentur:
Mantile e mensa surpuit Hermogenes.

Hoc quoque si deerit, medios discingere lectos
Mensarumque pedes non timet Hermogenes.

15 Quamvis non modico caleant spectacula sole,
Vela reducuntur, cum venit Hermogenes.

Festinant trepidi substringere carbasa nautae,
Ad portum quotiens paruit Hermogenes.

Linigeri fugiunt calvi sistrataque turba,

20 Inter adorantes cum stetit Hermogenes.

Ad cenam Hermogenes mappam non attulit unquam,

A cena semper rettulit Hermogenes.

XXX.

Siccus, sobrius est Aper; quid ad me?
Servum sic ego laudo, non amicum.

XXXI.

Hoc nemus, hi fontes, haec textilis umbra supini
Palmitis, hoc riguae ductile flumen aquae,
Prataque nec bifero cessura rosaria Paesto
Quodque viret Iani mense, nec alget olus;
5 Quaeque natat clusis anguilla domestica lymphis,
Quaeque gerit similes candida turris aves:
Munera sunt dominae: post septima lustra reverso
Hos Marcella lares parvaque regna dedit.
Si mihi Nausicaa patrios concederet hortos,
10 Alcinoos possem dicere "Malo meos."

XXXII.

O Iuliarum dedecus Kalendarum,
Vidi, Vacerra, sarcinas tuas, vidi;
Quas non retentas pensione pro bima
Portabat uxor rufa crinibus septem
5 Et cum sorore cana mater ingenti.
Furias putavi nocte Ditis emersas.
Has tu priores frigore et fame siccus
Et non recenti pallidus magis buxo
Irus tuorum temporum sequebaris.
10 Migrare clivom crederes Aricinum.
Ibat tripes grabatus et bipes mensa,

- Foco virenti suberat amphorae cervix :
 Fuisse gerres aut inutiles maenas
 Odor impudicus urcei fatebatur,
 15 Qualem marinae misit aura piscinae.
 Nec quadra deerat casei Tolosatis,
 Quadrima nigri nec corona pulei
 Calvaeque restes allioque cepisque,
 Quid quaeris aedes vilicosque derides,
 20 Habitare gratis, o Vacerra, cum possis?
 Haec sarcinarum pompa convenit ponti.

XXXIV.

- Triginta mihi quattuorque messes
 Tecum, si memini, fuere Iuli.
 Quarum dulcia mixta sunt amaris,
 Sed iucunda tamen fuere plura.
 5 Et si calculus omnis huc et illuc
 Diversus bicolorque digeratur,
 Vincet candida turba nigriorem.
 Si vitare voles acerba quaedam
 Et tristes animi cavere morsus,
 10 Nulli te facias nimis sodalem.
 Gaudebis minus, et minus dolebis.

XXXVII.

Nasutus nimium cupis videri.
 Nasutum volo, nolo polyposum.

XLIV.

Unice, cognato iunctum mihi sanguine nomen,
Qui geris et studio corda propinqua meo ;
Carmina cum facias soli cedentia fratri,
Pectore non minor es, sed pietate prior.
5 Lesbia cum tenero te posset amare Catullo,
Te post Nasonem blanda Corinna sequi.
Nec deerant Zephyri, si te dare vela iuaret ;
Sed tu litus amas. Hoc quoque fratris habes.

XLVI.

Vendunt carmina Gallus et Lupercus.
Sanos, Classice, nunc nega poetas.

XLVII.

Difficilis facilis, iucundus acerbus es idem :
Nec tecum possum vivere, nec sine te.

XLVIII.

Boletos et aprum si tanquam vilia ponis,
Et non esse putas haec mea vota, volo.
Si fortunatum fieri me credis et heres
Vis scribi propter quinque Lucrina, vale.
5 Lautam tamen cenam est : fateor, lautissima, sed cras
Nil erit, immo hodie, protinus immo nihil,
Quod sciat infelix damnatae spongia virgae,
Vel quicumque canis iunctaque testa viae.
Mullorum leporumque et suminis exitus hic est,
10 Sulphureusque color carnificesque pedes.

- Non Albana mihi sit comissatio tanti,
 Nec Capitolinae pontificumque dapes.
 Imputet ipse deus nectar mihi, fiet acetum,
 Et Vaticani perfida vappa cadit.
- 15 Convivas alios cenarum quaere magister,
 Quos capiant mensae regna superba tuae.
 Me meus ad subitas invitet amicus ofellas :
 Haec mihi, quam possum reddere, cena placet.

L.

- Daphnonas, platanonas et aërios pityonas
 Et non unius balnea solus habes,
 Et tibi centenis stat porticus alta columnis,
 Calcatusque tuo sub pede lucet onyx ;
- 5 Pulvereamque fugax hippodromon ungula plaudit,
 Et pereuntis aquae fluctus ubique sonat.
 Atria longa patent ; sed nec cenantibus usquam,
 Nec somno locus est. Quam bene non habitas !

LI.

Tam saepe nostrum decipi Fabullinum,
 Miraris, Aule? semper homo bonus tiro est.

LVII.

- Cur saepe sicci parva rura Nomenti
 Laremque villae sordidum petam, quaeris?
 Nec cogitandi, Sparse, nec quiescendi
 In urbe locus est pauperi. Negant vitam
- 5 Ludimagistri mane, nocte pistoris,

- Aerariorum marculi die toto.
Hinc otiosus sordidam quatit mensam
Neroniana nummularius massa ;
Illinc balucis malleator Hispanae
10 Tritum nitenti fuste verberat saxum.
Nec turba cessat entheata Bellonae,
Nec fasciato naufragus loquax trunco,
A matre doctus nec rogare Iudaeus,
Nec sulphuratae lippus institor mercis.
15 Numerare pigri damna qui potest somni,
Dicet quot aera verberent manus urbis,
Cum secta Colcho Luna vapulat rhombo.
Tu, Sparse, nescis ista, nec potes scire,
Petilianis delicatus in regnis,
20 Cui plana summos despicit domus montes,
Et rus in urbe est vinitorque Romanus.
Nec in Falerno colle maior auctumnus,
Intraque limen clusus essedo cursus,
Et in profundo somnus, et quies nullis
25 Offensa linguis ; nec dies nisi admissus.
Nos transeuntis risus excitat turbae,
Et ad cubile est Roma. Taedio fessis
Dormire quotiens libuit, imus ad villam.

LXIII.

Uncto Corduba laetior Venafro,
Histra nec minus absoluta testa,
Albi quae superas oves Galaesi,
Nullo murice nec cruore mendax,

- 5 Sed tinctis gregibus colore vivo :
 Dic vestro, rogo, sit pudor poetae,
 Nec gratis recitet meos libellos :
 Ferrem, si faceret bonus poeta,
 Cui possem dare mutuos dolores :
 10 Corruptit sine talione caelebs.
 Caecus perdere non potest quod aufert.
 Nil est deterius latrone nudo :
 Nil securius est malo poeta.

LXVII.

- Maiiae Mercurium creastis Idus.
 Augustis redit Idibus Diana.
 Octobres Maro consecravit Idus.
 Idus saepe colas et has et illas,
 5 Qui magni celebras Maronis Idus.

LXVIII.

- Matutine cliens, urbis mihi causa relictæ,
 Atria, si sapias, ambitiosa colas.
 Non sum ego causidicus, nec amaris litibus aptus,
 Sed piger et senior Pieridumque comes.
 5 Otia me somnusque iuvant, quæ magna negavit
 Roma mihi : redeo, si vigilatur et hic.

LXXII.

- Iugera mercatus prope busta latentis agelli
 Et male compactæ culmina fulta casae,

Deseris urbanas, tua praedia, Pannyche, lites,
Parvaque, sed tritae praemia certa togae.
5 Frumentum, milium ptisanamque fabamque sole-
bas
Vendere pragmaticus, nunc emis agricola.

LXXXII.

Effugere in thermis et circa balnea non est
Menogenen, omni tu licet arte velis.
Captabit tepidum dextra laevaue trigonem,
Imputet acceptas ut tibi saepe pilas.
5 Colliget et referet laxum de pulvere follem,
Et si iam lotus, iam soleatus erit.
Linteas si sumes, nive candidiora loquetur,
Sint licet infantis sordidiora sinu.
Exiguos secto comentem dente capillos,
10 Dicet Achilleas disposuisse comas.
Fumosae feret ipse tropin de faece lagonae,
Frontis et humorem colliget usque tuae.
Omnia laudabit, mirabitur omnia, donec
Perpessus dicas taedia mille "Veni!"

LXXXVII.

Bis Cotta soleas perdidisse se questus,
Dum negligentem ducit ad pedes vernam,
Qui solus inopi restat et facit turbam,
Excogitavit homo sagax et astutus,
5 Ne facere posset tale saepius damnum :
Excalciatus ire coepit ad cenam.

LXXXVIII.

Tongilianus habet nasum : scio, non nego. Sed
iam

Nil praeter nasum Tongilianus habet.

XCIV.

Scribebamus epos ; coepisti scribere : cessi,
Aemula ne starent carmina nostra tuis.

Transtulit ad tragicos se nostra Thalia cothurnos :
Aptasti longum tu quoque syrma tibi.

5 Fila lyrae movi Calabris exculpta Camenis :

Plectra rapis nobis, ambitiose, nova.

Audemus saturas : Lucilius esse laboras.

Ludo leves elegos : tu quoque ludis idem.

Quid minus esse potest? epigrammata fingere
coepi

10 Hinc etiam petitur iam mea palma tibi.

Elige, quid nolis ; quis enim pudor, omnia velle ?

Et si quid non vis, Tucca, relinque mihi.

XCVIII.

Baetis olivifera crinem redimite corona,

Aurea qui nitidis vellera tingis aquis ;

Quem Bromius, quem Pallas amat ; cui rector
aquarum

Albula navigerum per freta pandit iter :

5 Ominibus laetis vestras Instantius oras

Intret, et hic populis ut prior annus eat.

Non ignorat, onus quod sit succedere Macro ;

Qui sua metitur pondera, ferre potest.

LIBER XIII.

Xenia.

I.

NE toga cordylis et paenula desit olivis,
Aut inopem metuat sordida blatta famem ;
Perdite Niliacas, Musae, mea damna, papyros ;
Postulat, ecce, novos ebria bruma sales.
5 Non mea magnanimo depugnat tessera talo,
Senio nec nostrum cum cane quassat ebur.
Haec mihi charta nuces, haec est mihi charta
fritillus.
Alea nec damnum nec facit ista lucrum.

II.

Nasutus sis usque licet, sis denique nasus,
Quantum noluerat ferre rogatus Atlas,
Et possis ipsum tu deridere Latinum :
Non potes in nugas dicere plura meas,
5 Ipse ego quam dixi. Quid dentem dente iuvabit
Rodere? carne opus est, si satur esse velis.
Ne perdas operam : qui se mirantur, in illos
Virus habe, nos haec novimus esse nihil.
Non tamen hoc nimium nihil est, si candidus aure,
10 Nec matutina si mihi fronte venis.

III.

Omnis in hoc gracili XENIORUM turba libello
 Constabit nummis quattuor empta tibi.

Quattuor est nimium? poterit constare duobus,

Et faciet lucrum bibliopola Tryphon.

5 Haec licet hospitibus pro munere disticha mittas,

Si tibi tam rarus, quam mihi, nummus erit.

Addita per titulos sua nomina rebus habebis :

Praetereas, si quid non facit ad stomachum.

v. *Piper.*

Cerea quae patulo lucet ficedula lumbo,

Cum tibi sorte datur, si sapis, adde piper.

VII. *Faba.*

Si spumet rubra conchis tibi pallida testa,

Lautorum cenis saepe negare potes.

VIII. *Far.*

Imbue plebeias Clusinis pultibus ollas,

Ut satur in vacuis dulcia musta bibas.

x. *Simila.*

Nec dotes similiae possis numerare nec usus,

Pistori totiens cum sit et apta coco.

XI. *Hordeum.*

Mulio quod non det tacituris, accipe, mulis.

Haec ego coconi, non tibi, dona dedi.

XIII. *Betae.*

Ut sapiant fatuae, fabrorum prandia, betae,
O quam saepe petet vina piperque cocus !

XIV. *Lactuca.*

Cludere quae cenas lactuca solebat avorum,
Dic mihi, cur nostras inchoat illa dapes ?

XXVIII. *Vas cottanorum.*

Haec tibi quae torta venerunt condita meta,
Si maiora forent cottana, ficus erant.

XXXI. *Caseus Vestinus.*

Si sine carne voles ientacula sumere frugi,
Haec tibi Vestino de grege massa venit.

XXXVI. *Cistella olivarum.*

Haec, quae Picenis venit subducta trapetis,
Inchoat atque eadem finit oliva dapes.

XXXIX. *Haedus.*

Lascivum pecus et viridi non utile Baccho
Det poenas ; nocuit iam tener ille deo.

XL. *Ova.*

Candida si croceos circumfluit unda vitellos,
Hesperius scombri temperet ova liquor.

XLIII. *Idem.*

Lecta suburbanis mittuntur apyrina ramis
 Et vernae tuberes. Quid tibi cum Libycis?

XLVI. *Persica.*

Vilia maternis fueramus praecoqua ramis :
 Nunc in adoptivis Persica cara sumus.

XLVIII. *Boleti.*

Argentum atque aurum facile est laenamque tog-
 amque
 Mittere, boletos mittere difficilest.

L. *Terrae tubera.*

Rumpimus altricem tenero quae vertice terram
 Tubera, boletis poma secunda sumus.

LII. *Anates.*

Tota quidem ponatur anas ; sed pectore tantum
 Et cervice sapit : cetera redde coco.

LIII. *Turtures.*

Cum pinguis mihi turtur erit, lactuca valebis,
 Et cochleas tibi habe. Perdere nolo famem.

LIV. *Perna.*

Cerretana mihi fiat vel missa licebit
 De Menapis : lauti de petasone vorent.

LV. *Petaso.*

Musteus est : propera, caros nec differ amicos.
Nam mihi cum vetulo sit petasone nihil.

LVIII. *Iecur anserinum.*

Aspice, quam tumeat magno iecur anseris maius !
Miratus dices : “ Hoc, rogo, crevit ubi ? ”

LX. *Cuniculi.*

Gaudet in effossis habitare cuniculus antris.
Monstravit tacitas hostibus ille vias.

LXI. *Attagenae.*

Inter sapes fertur alitum primus
Ionicarum gustus attagenarum.

LXII. *Gallinae altilis.*

Pascitur et dulci facilis gallina farina,
Pascitur et tenebris. Ingeniosa gula est.

LXV. *Perdices.*

Ponitur Ausoniis avis haec rarissima mensis :
Hanc in piscina ludere saepe soles.

LXXII. *Phasiani.*

Argo primum sum transportata carina :
Ante mihi notum nil nisi Phasis erat.

LXXV. *Grues.*

Turbabit versus nec littera tota volabit,
Unam perdideris si Palamedis avem.

LXXIX. *Mulli vivi.*

Spirat in advecto, sed iam piger, aequore nullus.
Languescit? Vivum da mare : fortis erit.

LXXXII. *Ostrea.*

Ebria Baiano modo veni concha Lucrino.
Nobile nunc sitio luxuriosa garum.

LXXXVII. *Murices.*

Sanguine de nostro tinctas, ingrata, lacernas
Induis, et non est hoc satis, esca sumus.

LXXXVIII. *Gobii.*

In Venetis sint lauta licet convivia terris,
Principium cenae gobius esse solet.

XCI. *Acipensis.*

Ad Palatinas acipensem mittite mensas.
Ambrosias ornent munera rara dapes.

XCII. *Lepores.*

Inter aves turdus, si quid me iudice certum est,
Inter quadrupedes mattea prima lepus.

CI. *Oleum Venafranum.*

Hoc tibi Campani sudavit baca Venafri
Unguentum : quotiens sumis, et istud olet.

CIV. *Mel Atticum.*

Hoc tibi Thesei populatrix misit Hymetti
Pallados a silvis nobile nectar apis.

CV. *Favi Siculi.*

Cum dederis Siculos mediae de collibus Hyblae,
Cecropios dicas tu licet esse favos.

CVII. *Picatum.*

Haec de vitifera venisse picata Vienna
Ne dubites, misit Romulus ipse mihi.

CIX. *Albanum.*

Hoc de Caesareis mitis vindemia cellis
Misit, Iuleo quae sibi monte placet.

CX. *Surrentinum.*

Surrentina bibis? nec murrina picta, nec aurum
Sume: dabunt calices haec tibi vina suos.

CXI. *Falernum.*

De Sinuessanis venerunt Massica praelis:
Condita quo quaeris consule? Nullus erat.

CXII. *Setinum.*

Pendula Pomptinos quae spectat Setia campos,
Exigua vetulos misit ab urbe cados.

CXIII. *Fundanum.*

Haec Fundana tulit felix auctumnus Opimi.
Expressit mustum consul et ipse bibit.

CXIV. *Trifolinum.*

Non sum de primo, fateor, trifolina Lyaeo,
Inter vina tamen septima vitis ero.

CXV. *Caecubum.*

Caecuba Fundanis generosa cocuntur Amyclis,
Vitis et in media nata palude viret.

CXVI. *Mamertinum.*

Amphora Nestorea tibi Mamertina senecta
Si detur, quodvis nomen habere potest.

CXVIII. *Tarraconense.*

Tarraco, Campano tantum cessura Lyaeo,
Haec genuit Tuscis aemula vina cadis.

CXX. *Spoletinum.*

De Spoletinis quae sunt cariosa lagonis
Malueris, quam si musta Falerna bibas.

CXXI. *Pelignum.*

Marsica Peligni mittunt turbata coloni :
Non tu, libertus sed bibat illa tuus.

CXXIII. *Massilitanum.*

Cum tua centenos expunget sportula cives,
Fumea Massiliae ponere vina potes.

CXXIV. *Caeretanum.*

Caeretana Nepos ponat, Setina putabis.
Non ponit turbae, cum tribus illa bibit.

CXXV. *Tarentinum.*

Nobilis et lanis et felix vitibus Aulon
Det pretiosa tibi vellera, vina mihi.

CXXVI. *Unguentum.*

Unguentum heredi nunquam nec vina relinquo.
Ille habeat nummos, haec tibi tota dato.

CXXVII. *Corona rosea.*

Dat festinatas, Caesar, tibi bruma coronas :
Ut quondam veris, nunc tua facta rosa est.

LIBER XIV.

Apophoreta.

I.

SYNTHESIBUS dum gaudet eques domin-
usque senator

Dumque decent nostrum pilea sumpta Iovem ;
Nec timet aedilem moto spectare fritillo,

Cum videat gelidos tam prope verna lacus :

5 Divitis alternas et pauperis accipe sortes :

Praemia convivae dent sua quisque suo.

“Sunt apinae tricaeque et si quid vilius istis.”

Quis nescit ? vel quis tam manifesta negat ?

Sed quid agam potius madidis, Saturne, diebus,

10 Quos tibi pro caelo filius ipse dedit ?

Vis scribam Thebas Troiamve malasve Mycenae ?

“Lude,” inquis, “nucibus :” perdere nolo
nucēs.

I a.

Quo vis cunque loco potes hunc finire libellum.

Versibus explicitum est omne duobus opus.

II.

Lemmata si quaeris cur sint ascripta, docebo :

Ut, si malueris, lemmata sola legas.

III. *Pugillares citrei.*

Secta nisi in tenues essemus ligna tabellas,
Essemus Libyci nobile dentis onus.

IV. *Quinquiplices.*

Caede iuvenorum domini calet area felix,
Quinquiplici cera cum datur altus honos.

V. *Pugillares eborei.*

Languida ne tristes obscurent lumina cerae,
Nigra tibi niveum littera pingat ebur.

VI. *Triplices.*

Tunc triplices nostros non vilia dona putabis,
Cum se venturam scribet amica tibi.

VII. *Pugillares membranei.*

Esse puta ceras, licet haec membrana vocetur :
Delebis, quotiens scripta novare voles.

VIII. *Vitelliani.*

Nondum legerit hos licet puella,
Novit quid capiant Vitelliani.

IX. *Idem.*

Quod minimos cernis, mitti nos credis amicae.
Falleris, et nummos ista tabella rogat.

X. *Chartae maiores.*

Non est, munera quod putes pusilla,
Cum donat vacuas poeta chartas.

XI. *Chartae epistolares.*

Seu leviter noto, seu caro missa sodali
 Omnes ista solet charta vocare suos.

XII. *Loculi eburnei.*

Nos nisi de flava loculos implere moneta
 Non decet ; argentum vilia ligna ferant.

XIII. *Loculi lignei.*

Si quid adhuc superest in nostri faece locelli,
 Munus erit. Nihil est ; ipse locellus erit.

XIV. *Tali eburnei.*

Cum steterit nullus voltu tibi talus eodem,
 Munera me dices magna dedisse tibi.

XV. *Tesserae.*

Non sim talorum numero par tessera, dum sit
 Maior, quam talis, alea saepe mihi.

XVI. *Furricula.*

Quae scit compositos manus improba mittere
 talos,
 Si per me misit, nil nisi vota feret.

XVII. *Tabula lusoria.*

Hac mihi bis seno numeratur tessera puncto ;
 Calculus hac gemino discolor hoste perit.

XIX. *Theca libraria.*

Sortitus thecam calamis armare memento ;
 Cetera nos dedimus, tu leviora para.

xx. *Calculi.*

Insidiosorum si ludis bella latronum,
Gemmeus iste tibi miles et hostis erit.

xxi. *Graphiarium.*

Haec tibi erunt armata suo graphiaria ferro:
Si puero dones, non leve munus erit.

xxiv. *Acus aurea.*

Splendida ne madidi violent bombycina crines,
Figat acus tortas sustineatque comas.

xxv. *Pectines.*

Quid faciet nullos hic inventura capillos
Multifido buxus quae tibi dente datur?

xxvi. *Crines.*

Caustica Teutonicos accendit spuma capillos;
Captivis poteris cultior esse comis.

xxvii. *Sapo.*

Si mutare paras longaevos cana capillos,
Accipe Mattiacas—quo tibi calva?—pilas.

xxviii. *Umbella.*

Accipe quae nimios vincant umbracula soles:
Sit licet et ventus, te tua vela tegent.

xxxiv. *Falx.*

Pax me certa ducis placidos curvavit in usus.
Agricolae nunc sum, militis ante fui.

xxxvi. *Ferramenta tonsoria.*

Tondendis haec arma tibi sunt apta capillis :
 Unguibus hic longis utilis, illa genis.

xxxvii. *Scrinium.*

Selectos nisi das mihi libellos,
 Admittam tineas trucesque blattas.

xxxviii. *Fasces calamorum.*

Dat chartis habiles calamos Memphitica tellus ;
 Texantur reliqua tecta palude tibi.

xli. *Lucerna polymyxos.*

Illustrem cum tota meis convivia flammis
 Totque geram myxas, una lucerna vocor.

xliii. *Candelabrum Corinthium.*

Nomina candelae nobis antiqua dederunt.
 Non norat parcos uncta lucerna patres.

xlv. *Pila paganica.*

Haec quae difficili turget paganica pluma,
 Folle minus laxa est et minus arta pila.

xlvi. *Pila trigonalis.*

Si me mobilibus nosti expulsare sinistris,
 Sum tua : tu nescis, rustice : redde pilam.

xlvii. *Follis.*

Ite procul, invenes : mitis mihi convenit aetas ;
 Folle decet pueros ludere, folle senes.

XLIX. *Halteres.*

Quid pereunt stulto fortes haltere lacerti?
Exercet melius vinea fossa viros.

L. *Galericulum.*

Ne lutet immundum nitidos ceroma capillos,
Hac poteris madidas condere pelle comas.

LI. *Strigiles.*

Pergamon has misit. Curvo destringere ferro;
Non tam saepe teret lintea fullo tibi.

LIV. *Crepitacillum.*

Si quis plorator collo tibi vernula pendet,
Haec quatiat tenera garrula sinistra manu.

LV. *Flagellum.*

Proficies nihil hoc caedas licet usque flagello,
Si tibi purpureo de grege currit equus.

LVI. *Dentifricium.*

Quid mecum est tibi? Me puella sumat.
Emptos non soleo polire dentes.

LXI. *Laterna cornea.*

Dux laterna viae clusis feror aurea flammis
Et tuta est gremio parva lucerna meo.

LXII. *Laterna de vesica.*

Cornea si non sum, numquid sum fuscior? aut me
Vesicam contra qui venit esse putat?

LXIII. *Fistula.*

Quid me compactum ceris et harundine rides?
 Quae primum structa est fistula, talis erat.

LXIV. *Tibiae.*

Ebria nos madidis rumpit tibiae buccis:
 Saepe duas pariter, saepe monaulon habet.

LXV. *Soleae lanatae.*

Defuerit si forte puer soleasque libebit
 Sumere, pro puero pes erit ipse sibi.

LXVIII. *Copta Rhodia.*

Peccantis famuli pugno ne percute dentes;
 Clara Rhodos coptam quam tibi misit edat.

LXXI. *Muscarium bubulum.*

Sordida si flavo fuerit tibi pulvere vestis,
 Colligat hunc tenui verberare cauda levis.

LXXVII. *Cavea eborea.*

Si tibi talis erit, qualem dilecta Catullo
 Lesbia plorabat, hic habitare potest.

LXXIX. *Flagra.*

Ludite lascivi, sed tantum ludite, servi.
 Haec signata mihi quinque diebus erunt.

LXXX. *Ferulae.*

Invisae nimium pueris grataeque magistris,
 Clara Prometheo munere ligna sumus.

LXXXII. *Scopae.*

In pretio scopas testatur palma fuisse.
Otia sed scopis nunc analecta dedit.

LXXXIII. *Scalptorium.*

Defendet manus haec scapulas mordente molesto
Pulice, vel si quid pulice sordidius.

LXXXVII. *Stibadia.*

Accipe lunata scriptum testudine sigma ;
Octo capit ; veniat quisquis amicus erit.

LXXXVIII. *Gustatorium.*

Femineam nobis cherson si credis inesse,
Deciperis : pelagi mascula praeda sumus.

LXXXIX. *Mensa citrea.*

Accipe felices, Atlantica munera, silvas :
Aurea qui dederit dona, minora dabit.

XC. *Mensa acerna.*

Non sum crispa quidem, nec silvae filia Maurae,
Sed norunt lautas et mea ligna dapes.

XCII. *Quinquepedal.*

Puncta notas ilex et acuta cuspide clusa
Saepe redemptoris prodere furta solet.

xcv. *Phiala aurea caelata.*

Quamvis Callaïco rubeam generosa metallo,
Glorior arte magis : nam Myos iste labor.

xcvi. *Calices Vatini.*

Vilia sutoris calicem monimenta Vatini
Accipe ; sed nasus longior ille fuit.

xcix. *Bascauda.*

Barbara de pictis veni bascauda Britannis ;
Sed me iam mavolt dicere Roma suam.

ci. *Boletaria.*

Cum mihi boleti dederint tam nobile nomen,
Prototomis—pudet heu !—servio coliculis.

ciii. *Colum nivarium.*

Setinos, moneo, nostra nive frange trientes :
Pauperiore mero tingere lina potes.

civ. *Saccus nivarius.*

Attenuare nives norunt et lintea nostra :
Frigidior colo non salit unda tuo.

cviii. *Calices Saguntini.*

Quae non sollicitus teneat servetque minister,
Sume Saguntino pocula facta luto.

cix. *Calices gemmati.*

Gemmatum Scythicis ut luceat ignibus aurum,
Aspice. Quot digitos exuit iste calix !

cx. *Ampulla pоторia.*

Hac licet in gemma, servat quae nomina Cosmi,
Luxuriose, bibas, si foliata sitis.

CXI. *Crystallina.*

Frangere dum metuis, franges crystallina : peccant
Securae nimium sollicitaeque manus.

CXVII. *Idem.*

Non potare nivem, sed aquam potare recentem
De nive commenta est ingeniosa sitis.

CXVIII. *Idem.*

Massiliae fumos miscere nivalibus undis
Parce, puer, constet ne tibi pluris aqua.

CXX. *Ligula argentea.*

Quamvis me ligulam dicant equitesque patresque,
Dicor ab indoctis lingula grammaticis.

CXXI. *Cochleare.*

Sum cochleis habilis, sed nec minus utilis ovis.
Numquid scis, potius cur cochleare vocor?

CXXIV. *Toga.*

Romanos rerum dominos gentemque togatam
Ille facit, magno qui dedit astra patri.

CXXV. *Idem.*

Si matutinos facilest tibi perdere somnos,
Attrita veniet sportula saepe toga.

CXXVI. *Endromis.*

Pauperis est munus, sed non est pauperis usus.
Hanc tibi pro laena mittimus endromida.

CXXVIII. *Bardocucullus.*

Gallia Santonico vestit te bardocucullo.
Cercopithecorum paenula nuper erat.

CXXIX. *Canusinae rufae.*

Roma magis fuscis vestitur, Gallia rufis,
Et placet hic pueris militibusque color.

CXXX. *Paenula scortea.*

Ingrediare viam caelo licet usque sereno,
Ad subitas nunquam scortea desit aquas.

CXXXI. *Lacernae coccineae.*

Si Veneto Prasinove faves, quid coccina sumes?
Ne fias ista transfuga sorte, vide.

CXXXIII. *Lacernae Baeticae.*

Non est lana mihi mendax, nec mutor aheno :
Sic placeant Tyriae : me mea tinxit ovis.

CXXXV. *Cenatoria.*

Nec fora sunt nobis, nec sunt vadimonia nota :
Hoc opus est, pictis accubuisse toris.

CXXXVI. *Laena.*

Tempore brumali non multum levia prosunt :
Calfaciunt villi pallia vestra mei.

CXXXVII. *Lacernae albae.*

Amphitheatrali nos commendamus ab usu,
Cum teget argentes alba lacerna togas.

CXXXVIII. *Mantele.*

Nobilius villosa tegant tibi lintea citrum :
Orbibus in nostris circulus esse potest.

CXXXIX. *Cuculli Liburnici.*

Iungere nescisti nobis, o stulte, lacernas :
Indueras albas, exue callainas.

CXL. *Udones Cilicii.*

Non hos lana dedit, sed olentis barba mariti :
Cinyphio poterat planta latere sinu.

CXLI. *Synthesis.*

Dum toga per quinas gaudet requiescere luces,
Hos poteris cultus sumere iure tuo.

CXLII. *Focale.*

Si recitaturus dedero tibi forte libellum,
Hoc focale tuas asserat auriculas.

CXLIV. *Spongia.*

Haec tibi sorte datur tergendis spongia mensis
Utilis, expresso cum levis imbree tumet.

CXLVI. *Cervical.*

Tinge caput Cosmi folio, cervical olebit :
Perdidit unguentum cum coma, pluma tenet.

CXLVIII. *Lodices.*

Nudo stragula ne toro paterent,
Iunctae nos tibi venimus sorores.

CLV. *Lanae albae.*

Velleribus primis Appulia, Parma secundis
Nobilis : Altinum tertia laudat ovis.

CLIX. *Tomentum Leuconicum.*

Oppressae nimium vicina est fascia plumae ?
Vellera Leuconicis accipe rasa sagis.

CLX. *Tomentum Circense.*

Tomentum concisa palus Circense vocatur.
Haec pro Leuconico stramina pauper emit.

CLXI. *Pluma.*

Lassus Amyclaea poteris requiescere pluma,
Interior cygni quam tibi lana dedit.

CLXII. *Foenum.*

Fraudata tumeat fragilis tibi culcita mula.
Non venit ad duros pallida cura toros.

CLXIII. *Tintinnabulum.*

Redde pilam : sonat aes thermarum. Ludere
pergis ?
Virgine vis sola lotus abire domum.

CLXVII. *Plectrum.*

Fervida ne trito tibi pollice pulsula surgat,
Exorent docilem candida plectra lyram.

CLXVIII. *Trochus.*

Inducenda rota est : das nobis utile munus.
Iste trochus pueris, at mihi canthus erit.

CLXIX. *Idem.*

Garrulus in laxo cur anulus orbe vagatur ?
Cedat ut argutis obvia turba trochis.

CLXXXII. *Sigillum gibberi fictile.*

Ebrius haec fecit terris, puto, monstra Prometheus :
Saturnalicio lusit et ipse luto.

CLXXXIV. *Homerus in pugillaribus membranis.*

Ilias et Priami regnis inimicus Ulixes
Multiplici pariter condita pelle latent.

CLXXXV. *Vergili Culex.*

Accipe facundi Culicem, studiose, Maronis,
Ne nucibus positis arma virumque legas.

CLXXXVI. *Vergilius in membranis.*

Quam brevis immensum cepit membrana
Maronem !
Ipsius voltus prima tabella gerit.

CLXXXVIII. *Cicero in membranis.*

Si comes ista tibi fuerit membrana, putato
Carpere te longas cum Cicerone vias.

CLXXXIX. *Monobiblos Properti.*

Cynthia facundi carmen iuvenale Properti
 Accepit famam : non minus ipsa dedit.

CXC. *Titus Livius in membranis.*

Pellibus exiguis artatur Livius ingens,
 Quem mea non totum bibliotheca capit.

CXCI. *Sallustius.*

Hic erit, ut perhibent doctorum corda virorum,
 Primus Romana Crispus in historia.

CXCII. *Ovidi Metamorphosis in membranis.*

Haec tibi multiplici quae structa est massa tabella,
 Carmina Nasonis quinque decemque gerit.

CXCIII. *Tibullus.*

Ussit amatorem Nemesis lasciva Tibullum,
 In tota iuvit quem nihil esse domo.

CXCIV. *Lucanus.*

Sunt quidam, qui me dicant non esse poetam :
 Sed qui me vendit bibliopola, putat.

CXCv. *Catullus.*

Tantum magna suo debet Verona Catullo,
 Quantum parva suo Mantua Vergilio.

CXCvIII. *Catella Gallicana.*

Delicias parvae si vis audire catellae,
 Narranti brevis est pagina tota mihi.

cc. *Canis vertragus.*

Non sibi, sed domino venatur vertragus acer,
Illaesum leporem qui tibi dente feret.

ccviii. *Notarius.*

Currant verba licet, manus est velocior illis
Nondum lingua suum, dextra peregit opus

ccix. *Concha.*

Levis ab aequorea cortex Mareotica concha
Fiat : inoffensa currit harundo via.

ccxiii. *Parma.*

Haec, quae saepe solet vinci, quae vincere raro.
Parma tibi, scutum pumilionis erit.

ccxvi. *Accipiter.*

Praedo fuit volucrum, famulus nunc aucupis :
idem
Decipit et captas non sibi maeret aves.

ccxvii. *Opsonator.*

Dic quotus et quanti cupias cenare, nec unum
Addideris verbum : cena parata tibi est.

ccxix. *Cor bubulum.*

Pauper causidicus nullos referentia nummos
Carmina cum scribas, accipe cor, quod habes.

ccxx. *Cocus.*

Non satis est ars sola coco : servire palatum
Nolo : cocus domini debet habere gulam.

CCXXII. *Pistor dulciarius.*

Mille tibi dulces operum manus ista figuras
Extruet : huic uni parca laborat apis.

CCXXIII. *Adipata.*

Surgite : iam vendit pueris iantacula pistor
Cristataeque sonant undique lucis aves.

THIS BOOK IS DUE ON THE LAST DATE
STAMPED BELOW

AN INITIAL FINE OF 25 CENTS

WILL BE ASSESSED FOR FAILURE TO RETURN
THIS BOOK ON THE DATE DUE. THE PENALTY
WILL INCREASE TO 50 CENTS ON THE FOURTH
DAY AND TO \$1.00 ON THE SEVENTH DAY
OVERDUE.

JUN 27 1938

13 JUL '61 DD

REC'D LD

JUN 28 1961

LD 21-95m-7,'37

89, FORREST ROAD, EDINBURGH.

~~YB 00519~~

YB 00520

543807

UNIVERSITY OF CALIFORNIA LIBRARY

